

onda

Quadern de debat

Número 107 - estiu 2003 - 3,60 euros

■ Miquel Barceló, el retorn d'un llarg viatge

▶ Jaume Matas
de nou
al Consolat
de la Mar

al servei de la societat illenca

Francesc de Borja Moll, 10, entresòl
Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94

e mail: fundesba@jet.es
07003-Palma de Mallorca

4 Editorial

Canvi d'escenari.

5 Política

El Consolat torna a ser conservador. *Per Sebastià Verd.*

16 Art

El retorn d'un llarg viatge. *Per Gina G. Sansaloni.*

19 Taula rodona

Camins sense retorn. Amb Lluís Moyà i Pere Mascaró, *per Magdalena Mulet.*

24 Economia

Balança fiscal: per un major equilibri. Entrevista a Josep Antoni Rosselló, *per Antoni Oliver.*

La desigualtat en xifres. Entrevista a Antoni Montserrat, *per Juanjo Sánchez.*

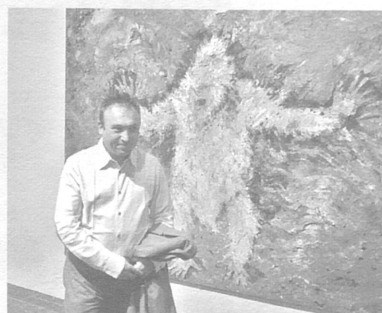
35 Universitat

Illes poc universitàries. Entrevista a Avel·lí Blasco, *per Constanza Forteza.*

40 Arquitectes

Arquitectes: la veu callada. Entrevista a Lluís Corral, *per Magdalena Cortés.*

45 La Clau d'ONA

ona Quadern de debat

núm. 107, estiu 2003

Edita: Fundesba, SL.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Bartomeu Bennàssar (teòleg), Antoni Fleixes (economista) Jaume Garau (psicòleg), Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Empar Rocabruna (economista).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Magdalena Cortés, Gina Garcías, Maria Ferrer, Constanza Forteza, Miquel Massutí, Antoni Oliver, Joana Ma Roque, Antoni Rosselló, Jaume Rosselló i Juan José Sánchez.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 420 966 - eparrutx@ono.com - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b.
Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Preu: 3,60 euros - Subscripció: 36 euros per any (10 números)

Dipòsit legal: PM-608-1992

(Jaume Rosselló és l'autor de les fotografies d'aquest número)

Canvi d'escenari

Han estat molts pocs vots de diferència i un sol escó, però suficients perquè el Partit Popular obtengués la majoria absoluta a les passades eleccions autonòmiques i, conseqüentment, perquè Jaume Matas es converteixi en president. Al darrere queden els quatre anys de Pacte de Progrés i els seus intents per reconvertir el model de desenvolupament d'aquestes illes que ara, un cop més, tornen a ser el redute de centre dreta que han estat quasi tota la vida. Va ser contra tot pronòstic. Totes les enquestes feien pensar en un triomf més o menys còmode del centre esquerra, però no va ser així. Segurament hi influí la campanya del PP que culpà el Govern d'Antich d'haver provocat una catàstrofe econòmica i social. El fet és que, un cop més, les urnes mostraren una societat dividida en dues meitats gairebé iguals, però amb una lleugera escora cap a la dreta. Com va dir el coordinador general d'Esquerra Unida en un intent de recompondre el Pacte al Consell de Mallorca: aquí hi ha dues meitats molt semblants i un partit, Unió Mallorquina, que desempata.

El desempat no era necessari al Parlament i, per tant, per a l'elecció del president, però sí que ho era des d'una perspectiva més social i, fins i tot, per a la governabilitat de les institucions, perquè sense el suport d'almenys dos dels consells insulars és impossible aprovar els pressuposts de la comunitat autònoma. De manera que UM, finalment, sí que desempatà. I ho va fer, a diferència de les dues anteriors legislatures, per cercar la proximitat del Partit Popular. UM governarà el Consell i el PP formarà el Govern gràcies a un acord que permet el retorn del centre dreta en detriment d'un Pacte de Progrés que, finalment, s'haurà enfonsat. La incertesa davant la crisi turística i el clima de crispació creat a causa de l'enfrontament entre els hotelers i el Govern va ser aprofitat pel PP. El Pacte no va saber calibrar els efectes i deixà que els conservadors guanyassin la partida de la comunicació amb l'electorat. Potser tot emprant mètodes caciquils - com s'ha dit des de l'esquerra- però els resultats són democràticament irrefutables.

S'ha produït, doncs, un canvi d'escenari. Jaume Matas retorna al Consolat de la Mar i ho fa amb un discurs que no és exactament el mateix amb el qual el deixà fa ara quatre anys. D'alguna manera el va radicalitzar, segurament per raons estratègiques, per arrossegar cap a la seva persona els descontents per una situació econòmica que després del darrer boom ningú no esperava. En aquest sentit és probable que molts dels electors que han tombat la balança cap a la dre-

ta siguin treballadors de l'hoteleria o de la construcció que viuen a l'espera d'una crisi que no acaba d'arribar del tot, però que en la ment dels conservadors no té, o no tenia, remei. En definitiva, el que hi ha en joc és quelcom més que un canvi de govern, atès que es planteja abandonar la línia de reconversió iniciada pel Pacte, i un retorn, com a molt, a les tesis que Matas defensava el 1999. Per aconseguir mobilitzar tota la dreta el PP prescindí de les idees reformadores de llavors i s'abraçà el canyellisme com la manera de dinamitzar de bell nou l'economia.

Electoralment la fórmula ha funcionat, però no del tot. Ha estat menester un pacte amb Unió Mallorquina. El partit de Maria Antònia Munar s'ha estimat més el pragmatisme d'una aliança amb el PP, que li permet conservar el Consell de Mallorca i desenvolupar-hi el Pla territorial tal com s'havia dissenyat. És un projecte amb elements desenvolupistes que preocupen els ecologistes, el PSM i Esquerra Unida-els Verds però amb els quals el PSOE s'hi mostrava bastant d'acord. És, en qualsevol cas, un contrapès perquè el Govern del PP no caigui en els errors del passat. En aquest sentit, el paper d'UM podria ser d'intermediari, per afavorir el diàleg social entre els diferents agents socials i els partits polítics, entre el PP i l'oposició. Al capdavant, la societat de les Illes Balears s'enfrontarà aquesta legislatura a un període de transició que marcarà el seu esdevenidor, com a mínim, al llarg dels pròxims vint anys. I com més aviat ho faci molt millor, més ben situada estarà la societat per fer front als reptes de la reconversió. Una reconversió que és evident al turisme i a la construcció, que han estat i continuen sent els dos pilars de l'economia balear.

El Pacte de Progrés intentà iniciar els dos processos, però l'ecotaxa -sense cercar ara les raons reals de l'enfrontament amb el sector turístic- el situà vora l'abisme. I quasi el mateix passà a la construcció. Una manca d'enteniment o de pragmatisme impedí l'aprovació de la llei de quotes i del Pla territorial de Mallorca. Si aquest era abans un sostre inacceptable per a l'esquerra, de cop s'haurà convertit en un mínim que caldrà defensar davant una més que probable nova ofensiva urbanitzadora. No obstant això, atès el nou escenari polític, caldrà confiar que el seny s'imposi i amb ell un pacte d'Estat que permeti avançar cap a un model de desenvolupament veritablement sostenible. Caldrà, si més no, demanar als nous governants que apostin pel consens i que, com ha manifestat Jaume Matas, es governi per a tots i no contra la meitat dels electorals que no ha votat conservador.

Tarja de subscripció

En

Adreça Tel

Ciutat Codi postal

Banc o Caixa d'estalvis C/c.

Signatura:

Per a subscripcions, emplenau aquesta tarja i adreçau-la a **Fundesba, SL**, carrer Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

Informe

El Consolat torna a ser conservador

Sebastià Verd

Les eleccions del 25-M permeteren al PP tornar a tenir majoria absoluta en el Parlament de les Illes Balears. Per tant Jaume Matas serà l'encarregat de formar govern. Quatre anys més tard el Consolat torna a ser conservador i, a més a més, al Consell Insular de Mallorca es recupera l'antiga aliança entre Unió Mallorquina i els populars. També són populars la major part d'ajuntaments. A les Pitiüses guanyà també el partit de Matutes, mentre que Menorca quedà com a únic reducte del que va ser Pacte de Progrés.

La nit del 25 de maig va ser tràgica per a tots aquells que havien confiat en un triomf del Pacte de Progrés. Poques hores abans, camí de les urnes, es mostraven confiats dels resultats. Pensaven que el centre esquerra tornaria a governar les Illes durant quatre anys i que podrien engegar així -aquest cop, sí - el canvi de model sobre el qual tant se n'havia parlat. Endemés, les circumstàncies externes eren prou favorables: primer hi va haver el *xapapote* que, tot i afectar Galícia, havia semblat que era molt a prop i que, si més no, era el principi del fi del conservadorisme arreu de l'Estat. I, sobretot, la guerra: aquella incomprendible i injusta guerra que desencadenaren els Estats Units amb la complicitat del *premier* britànic, Blair i del president Aznar. Tothom semblava contra el Partit Popular i

per tant s'augurava una derrota conservadora... Res d'això no passà, la darrera setmana de campanya ja corrien els rumors sobre una remuntada del PP. I així va ser: per un sol escó, però al capdavant l'escó que dona la majoria absoluta i garanteix que Jaume Matas pugui formar govern.

Tot d'una que es conegueren els primers resultats s'apagà la

festa a les seus dels partits que formaren el govern del Pacte de Progrés que, inesperadament, sense adonar-se'n, acabava de passar a la història. L'eufòria donà pas a la frustració i, finalment, a cercar les raons d'un fracàs que ningú - potser ni tan sols el Partit Popular - no havia imaginat. Què havia pogut passar? Senzillament, que les aigües conservadores de les Illes

tornaven al seu llit habitual, malgrat l'increment demogràfic dels darrers anys, amb més de cinquanta mil nou votants, que hom pensava que podrien consolidar l'avanç de l'esquerra. Però si el suport progressista fou suficient el 1999, no ho va ser el 2003. Hi va haver més vots progressistes, però la participació també va ser més elevada i les paperetes de la dreta més prolífiques. D'entrada es va perdre l'escó de Formentera. Aquest pic la dreta no va badar ni hi va haver suposades mangarrufes amb el cens de residents a l'exterior, com a les anteriors autonòmiques quan un percentatge excepcionalment alt de votants argentins va fer sospitar d'un embull que els tribunals encara no han aclarit. Aquest pic la dreta s'organitzà i derrotà l'esquerra, amb la qual cosa -per un efecte dominó- aconseguia la majoria al Consell pitius i al Parlament.

UM CANVIA DE BÀNDOL

Aconseguida aquesta majoria absoluta al Parlament, tot va ser com tirar de la troca. Estirant els fils, el PP aconseguí atreure's els favors d'Unió Mallorquina que, tot oblidant velles rancúnies, considerà arribat el moment de tornar a recompondre el centre dreta que, al capdavant, marcà els seus orígens com a partit. Tot d'una de coneguts els resultats, el Pacte es va saber derrotat, però així i tot intentà refer el seu particular trencaclosques al Consell Insular de Mallorca, on la suma de partits del Pacte tenien majoria. Però les circumstàncies que fa vuit anys afavoriren l'acord eren ben diferents. El PSOE era el més disposat a pactar, i fins i tot a formar una coalició a dos amb UM. També Esquerra Unida-Els Verds apostaven per impedir el retorn del PP. Mentre que el PSM, el partit que més vots ha perdut, si bé no volia ser responsable de la formació d'un govern de centre dreta, tampoc no volia donar ales al lideratge de Maria Antònia Munar.

Finalment, la història és coneguda: el pròxim president, Jaume Matas, oferí a UM la presidència del Consell Insular i la gestió d'aquesta institució en solitari, excepció feta de benestar social i esport que seran administrats per un institut de nova creació que presidirà un popular. Això permetrà a UM aprovar el Pla territorial de Mallorca que ja està embastat al Consell, amb un acord sobre les carreteres

Eleccions al Parlament de les Illes Balears 2003 - Mallorca

Circumscripció				Mallorca			
				2003		1999	
Cens d'electors				545.809		516.360	
Nombre de meses				844		812	
Cens escrutat				545.809	100,0	516.360	100,0
Participació				347.879	63,7	296.364	57,4
Abstenció				197.930	36,3	219.996	42,6
Vots vàlids				345.791	99,4	294.238	99,3
Vots nuls				2.088	0,6	2.126	0,7
Vots en blanc				5.440	1,6	5.083	1,7
Vots a candidatures				340.351	98,4	289.155	98,3
Candidatura				Vots	%	Vots	%
PP				155.641	45,0	130.815	44,5
PSOE				90.998	26,3	67.840	23,1
UM				31.781	9,2	26.682	9,1
PSM-EN				30.964	9,0	39.509	13,4
EU-EV				19.050	5,5	17.403	5,9
ASI				5.751	1,7	2.368	0,8
CLAU				3.030	0,9	0	0,0
ERC				1.667	0,5	1.106	0,4
PRIB				1.031	0,3	0	0,0
TPD				438	0,1	473	0,2
ALTRES				0	0,0	2.958	1,0

Eleccions al Parlament de les Illes Balears 2003 - Menorca

Circumscripció				Menorca			
				2003		1999	
Cens d'electors				60.624		55.242	
Nombre de meses				84		81	
Cens escrutat				60.624	100,0	55.242	100,0
Participació				36.751	60,6	33.260	60,2
Abstenció				23.873	39,4	21.982	39,8
Vots vàlids				36.468	99,2	32.945	99,1
Vots nuls				283	0,8	315	0,9
Vots en blanc				574	1,6	966	2,9
Vots a candidatures				35.894	98,4	31.979	97,1
Candidatura				Vots	%	Vots	%
PP				14.253	39,1	13.287	40,3
PSOE				13.616	37,3	12.487	37,9
PSM-EN				2.956	8,1	3.239	9,8
EU-EU				1.747	4,8	2.390	7,3
UCM				1.129	3,1	0	0,0
EV-ME				1.081	3,0	0	0,0
PMQ				566	1,6	0	0,0
CB				416	1,1	0	0,0
UPB				130	0,4	576	1,7
ALTRES				0	0,0	0	0,0

Eleccions al Parlament de les Illes Balears 2003 - Eivissa

Circumscripció				Eivissa			
				2003		1999	
Cens d'electors				71.719		63.675	
Nombre de meses				111		110	
Cens escrutat				71.719	100,0	63.675	100,0
Participació				41.358	57,7	35.248	55,4
Abstenció				30.361	42,3	28.429	44,6
Vots vàlids				40.996	99,1	34.884	99,0
Vots nuls				362	0,9	362	1,0
Vots en blanc				939	2,3	683	2,0
Vots a candidatures				40.057	97,7	34.201	98,0
Candidatura				Vots	%	Vots	%
PP				20.668	50,4	16.443	47,1
PACTE				15.513	37,8	16.161	46,3
EV-EIV				1.330	3,2	0	0,0
ASI				956	2,3	0	0,0
UC				751	1,8	0	0,0
GVE				373	0,9	0	0,0
PREF				335	0,8	0	0,0
PRIB				131	0,3	0	0,0
ALTRES				0	0,0	1.597	4,6

Eleccions al Parlament de les Illes Balears 2003 - Formentera

Circumscripció				Formentera			
				2003		1999	
Cens d'electors				4.705		4.121	
Nombre de meses				7		6	
Cens escrutat				4.705	100,0	4.121	100,0
Participació				3.147	66,9	2.813	68,3
Abstenció				1.558	33,1	1.308	31,7
Vots vàlids				3.085	98,0	2.784	98,3
Vots nuls				62	2,0	49	1,7
Vots en blanc				140	4,5	46	1,6
Vots a candidatures				2.945	95,5	2.719	98,4
Candidatura				Vots	%	Vots	%
AIPF				1.847	53,4	1.183	42,8
COP				1.298	42,1	1.536	55,6
PREF				0	0,0	0	0,0
ALTRES				0	0,0	0	0,0

res futures que desembossarà la manca de finançament estatal amb què el Govern central escanyà el Govern de les Illes tota la passada legislatura. En aquest acord no hi ha l'autopista de Manacor, però la substitueix una autovia que anirà des d'Inca a la capital del Llevant tot travessant el Pla. I, sobretot, l'acord amb UM garanteix al president Matas un marge de maniobra com mai, des de la darrera majoria absoluta de Cañellas, no havia tengut el PP de les Illes. El pacte amb la dreta nacionalista garanteix l'aprovació dels pressuposts (fan falta almenys la majoria de dos consells, i els altres dos estan repartits entre Eivissa-Formentera per al PP i Menorca per al PSOE-PSM) tot i que per això, presumiblement, haurà de desenvolupar el REB, el règim especial, i reduir, tal com s'ha demanat reiteradament des del nacionalisme, el dèficit fiscal de les Illes.

UN MAPA COM ABANS

En definitiva un nou mapa polític de les Illes que recorda molt els inicis de l'autonomia, amb una diferència fonamental: l'Ajuntament de Palma -que en les primeres legislatures va ser d'esquerra- continuarà sent del Partit Popular després que la candidata Catalina Cirer fos elegida per substituir Fageda. I, sobretot, perquè a pesar que la suma de vots del desaparegut Pacte de Progrés era a Mallorca superior a la del PP, la major part de pactes municipals, on no tenia majoria absoluta, han fet que els conservadors ocupin les principals batlies: Palma, Manacor, Inca, Lluçmajor, Felanitx... i Calvià. Després de vint anys de governs socialistes, el PP supera en vots Magarita Nájera que no aconseguí el suport dels dos regidors d'UM.

Un canvi radical, fins i tot potser massa radical si tenim en compte les diferències de vots, però que serà decisiu en uns moments transcendents per a les Balears, enfrontades a un canvi de model o, si més no, a una modificació de rumb per seguir sent competitives en un món turístic en transformació. Precisament, la por dels canvis pot ser un dels elements que han pesat més fort sobre l'electorat. El 1999 les Illes es trobaven capficades en un procés de fort creixement econòmic, amb uns increments turístics -i de la construcció- que amenaçaven la qualitat

de vida dels residents. La societat exigia límits. Des del Govern, Jaume Matas ho intentà mitjançant les DOT, però això li va fer perdre la confiança dels sectors més conservadors del seu mateix partit, sense aconseguir a canvi entusiasmar els que eren partidaris del canvi. Llavors tampoc no hi hagué una gran diferència de vots, però foren suficients per donar pas al "parèntesi" de progrés.

DEL CREIXEMENT A LA CRISI

Per contra, en aquesta ocasió el Pacte s'ha trobat en una fase de desacceleració econòmica, en un món trasbalsat per l'Onze de Setembre, les guerres d'Afganistan, de l'Iraq, la perenne inestabilitat de l'Orient Mitjà i el terrorisme. L'esquerra confiava que l'oposició a una guerra tan injustificada com la de l'Iraq i el desastre ecològic provocat pel *Prestige* -fets que havien minat la solidesa del PP, que semblava que ja feia figa- fossin suficients per garantir un vot favorable a l'esquerra. D'altra banda el president Antich i els seus principals socis de Govern es mostraven absolutament convençuts que el Pacte havia funcionat. En efecte, durant els darrers quatre anys es consolidaren molts d'avanços socials i culturals, també s'invertiren molts de doblers en medi ambient, gràcies en part a l'ecotaxa i es creà el Parc de Llevant, el tren arribà a Manacor, la Llei de comerç protegia els botiguers, etc. Però la situació no era la mateixa. Una part d'aquells que volien canvis el 1999 arribaren al 2003 amb por de perdre el seu lloc de feina, amb la creença que, malgrat tot, la diversificació econòmica de les Illes no era possible i que, a pesar del seu elevat cost ecològic i social, no hi havia més remei que el retorn al desenvolupisme.

La campanya del PP, amb l'ajuda de la Federació Hotelera i els constructors, aconseguí convèncer els vots indecisos. La dreta es mobilitzà més. Anà porta per porta fent córrer la consigna que el Pacte havia enfonsat l'economia de les Illes i que per garantir el futur no hi havia altra alternativa, agradàs o no, que confiar en el PP. Durant el dos darrers anys, tot emprant els mitjans de comunicació més pròxims a la dreta, s'havia escalfat l'ambient contra el Pacte. L'Onze de Setembre havia provocat la primera crisi mundial de turisme quan, per primera vegada, el turisme internacional arrossegà xifres negatives, però endemés s'hi sumà la crisi a Alemanya i el canvi d'hàbits del turisme davant una destinació com les Balears que havia deixat de ser barata per al turisme familiar. A més: la batalla de l'ecotaxa, la polèmica sobre la qual empitjorà la situació.

EL CATASTROFISME ECONÒMIC MINÀ EN PACTE

El catastrofisme, en una etapa d'alentiment econòmic com la que viuen les Illes i tot el seu entorn, ha donat un excel·lent rendiment a la dreta. I això a pesar que aquesta crisi no és tan greu com la de principis dels noranta, quan l'economia de les empreses era molt més feble que no ara. Però l'enfrontament empresarial amb el Govern va dividir el sector i, a la llarga, provocà una sensació d'incertesa. Ja en el moment de la seva aprovació, algun conseller confessava que l'èxit de l'impost turístic, i per tant del Govern, no hauria de dependre tant de la seva acceptació per la societat -que majoritàriament l'aprova-

Un parlament paritari per a una incerta política de la dona

Gina G. Sansaloni

Els resultats electorals han duit sorpreses i novetats. Per primera vegada a la història de les Balears, les institucions democràtiques són pràcticament paritàries. Homes i dones estan representats en condicions de pràctica igualtat. Una fita en les democràcies de tot el món. Però hom es demana quina política relativa a les dones sortirà d'aquestes institucions governades ara per les forces conservadores.

Les institucions de les Balears directament votades pels ciutadans freqüen ara la paritat de gèneres, gràcies que els partits polítics, amb l'excepció del Partit Popular, varen aplicar de forma estricta els criteris de la Llei de paritat que el Parlament aprovà la legislatura passada amb els vots en contra del Partit Popular. Els partits l'assumiren, tot i que aquesta llei no s'ha posat a vigir perquè va ser recorreguda pel PP i encara el Tribunal Constitucional no s'ha pronunciat. Amb un veredict o un altre, el futur d'aquesta llei és ara molt incert, perquè podria ser finalment derogada pel Parlament de les Balears, on el PP té ara majoria absoluta.

Però, almenys durant els pròxims quatre anys, el Parlament de les Balears, els consells insulars i fins i tot l'Ajuntament de Palma seran uns dels més igualitaris d'Europa en representació de gèneres, i per extensió, de les institucions polítiques a escala mundial. És aquesta una fita poc re-

marcada en l'anàlisi electoral dels primers dies, perquè el trasbalsament que ha provocat el canvi de majories polítiques ha deixat en un segon terme aquesta dada.

El cas és que ara el Parlament de les Balears, amb 33 diputats i 26 diputades, té una relació percentual de 56% a 44% d'homes i de dones. És a dir, s'inclou dins els límits on hom considera una institució paritària, que és aquella on cap gènere no té menys del 40% ni més del 60% de representació. De fet totes les institucions que acabam d'elegir s'han conformat dins aquests límits.

El Consell Insular de Mallorca, amb 19 consellers i 14 conselleres, té una relació de 57% i 43% entre els dos gèneres.

El Consell Insular de Menorca, i el d'Eivissa i Formentera, amb 7 consellers i 6 conselleres cada un, té una relació de 54% a 46%.

UN CANVI SUBSTANCIAL

A l'anterior legislatura, hi havia 20 diputats i 39 diputades. Les diputades del Parlament de les Balears representaven només un 33% del conjunt dels parlamentaris. D'una tercera part s'ha passat a pràcticament la meitat. Hi ha hagut un canvi substancial en la composició política d'aquestes institucions.

TAMBÉ A L'AJUNTAMENT DE PALMA

La Llei de paritat afecta només les institucions autonòmiques, però els partits que conformaren el Pacte de Progrés també decidiren aplicar-la a les candidatures municipals. I tot i que alguns no se cenyiren al sistema "cremallera" que marcava la llei, els efectes han estat, no obstant això, similars. A l'Ajuntament de Palma ara hi ha 16 regidors i 13 regidores, és a dir, un 55% d'homes i un 45% de dones, una altra vegada dins la franja que permet que una institució sigui considerada paritària.

EL COMPORTAMENT DEL PP

És remarcable el fet que el Partit Popular, tot i que va votar en contra de la Llei de paritat i la va recórrer davant el Tribunal Constitucional, a l'hora de fer les llistes electorals aplicà a la seva manera un sistema realment paritari, la qual cosa significa que a pesar de

les crítiques formals que el PP va fer al Projecte de Llei, el partit ha hagut d'assumir la necessitat de representar les dones en condicions de pràctica igualtat amb els seus companys de partit. Així, a l'Ajuntament de Palma el PP ha situat 8 regidors i 7 regidores. Al Consell d'Eivissa i Formentera, 4 homes i 3 dones. Al de Menorca, 3 homes i 3 dones, i al de Mallorca -que és on hi ha més distància entre els dos gèneres, 10 homes i 6 dones.

Unes xifres que duen a l'optimisme de pensar que, una vegada posat sobre la taula el debat sobre la necessitat que homes i dones siguin presents en peu d'igualtat a les institucions que han de representar una població d'homes i dones, s'han assumit els arguments que han de desembarcar per força en la paritat.

QUINES POLÍTQUES

La preocupació, ara, dels grups més sensibles als problemes de les dones és veure quina política aplicarà el PP, com a responsable del Govern de la comunitat autònoma i també de l'Ajuntament de Palma. Quin futur aguaita a l'Institut Balear de la Dona, creat pel Pacte de Progrés en compliment d'un compromís electoral, quin contingut es donarà a partir d'ara a una institució que durant el seu primer i únic mandat ha bolcat tots els esforços a fer polítiques d'assistència a les víctimes de la violència domèstica, a promocionar la inserció laboral de les dones en condicions d'igualtat, a obrir debats necessaris sobre qüestions de gènere i a desenvolupar tasques de divulgació sobre temes de sexualitat, família i igualtat d'oportunitats.

Són una incògnita, de moment, les prioritats dels nous responsables del Govern. Es podria recordar, en aquest sentit, que el darrer govern del Partit Popular, feia servir una Comissió Interdepartamental de la Dona, depenent de la Presidència del Govern que pràcticament no tenia capacitat administrativa, que tenia un pressupost deu vegades més petit que els actuals 2 milions d'euros (més de 320 milions de pessetes) de l'Institut Balear de la Dona, i que desenvolupà una política que va consistir a subvencionar associacions de dones i mestresses de casa, a fer una fira d'entitats on destacaven els brodat mallorquins i altres artesanies i a crear l'Oficina d'Ajuda a les Víctimes del Delicte, que va ser el primer i únic pas, molt modest, d'atenció a les dones víctimes de maltractaments o amenaces.

va- sinó de la conjuntura econòmica. I la conjuntura no ha estat bona.

En definitiva, el PP tengué èxit en la seva campanya. Però ara la seva tasca serà donar la volta al desànim i aconseguir que empresaris i treballadors es mostrin confiats en el futur. La campanya que ha duit Jaume Matas de retorn al Consolat tengué una doble cara. Una part del seu discurs era dir sí - és a dir, un missatge en positiu - al turisme, a les autopistes, a la llibertat d'elecció d'escola, a la propietat privada -sap el PP que el sentiment de propietat és un valor social molt arrelat a les Illes- que, segons reiterava Matas en els seus mítings, era en perill a causa d'una política de parcs naturals que no respectava els particulars. I endemés afegia la promesa de suprimir l'impost sobre les herències. El PP obvià temes conflictius, com el creixement urbanístic. Deia que s'havien de llevar les moratòries per facilitar l'accés a l'habitatge, però mai no entrava en la promoció de noves construccions que eren susceptibles de ser emprades pel turisme residencial. Com a molt es referia als límits establerts en les DOT, les Directrius d'ordenació territorial, que varen ser aprovades al final del darrer mandat conservador.

POR DE PERDRE LLOCS DE FEINA

Però aquesta contínua utilització del sí tengué, ja no només a la campanya sinó durant tota una legislatura una denúncia constant, la magnificació del no, sobre les polítiques del Pacte. Amb un especial èmfasi sobre el turisme i l'ecotaxa. Els hotelers, amb la butxaca escaldada, iniciaren una creuada contra l'impost que serví en tot moment per responsabilitzar la Conselleria de Turisme i el Govern del descens en el nombre de turistes, tot amagant la major part de vegades els problemes estructurals que ara sortiran a la llum pública. Un dirigent socialista apuntava pocs dies després de les eleccions que si aquestes haguessin tengut lloc dos mesos abans ningú no els hagués llevat la victòria, i no només per la guerra o el *xapapote*, sinó perquè encara no s'havia començat la temporada turística. Però aquesta ja havia començat, encara que molts de treballadors fixos discontinus no havien estat cridats, la qual cosa encengué les alarmes, la qual cosa, sumada a un increment del nombre d'aturats, convertí els hotels en santuaris conservadors. N'hi

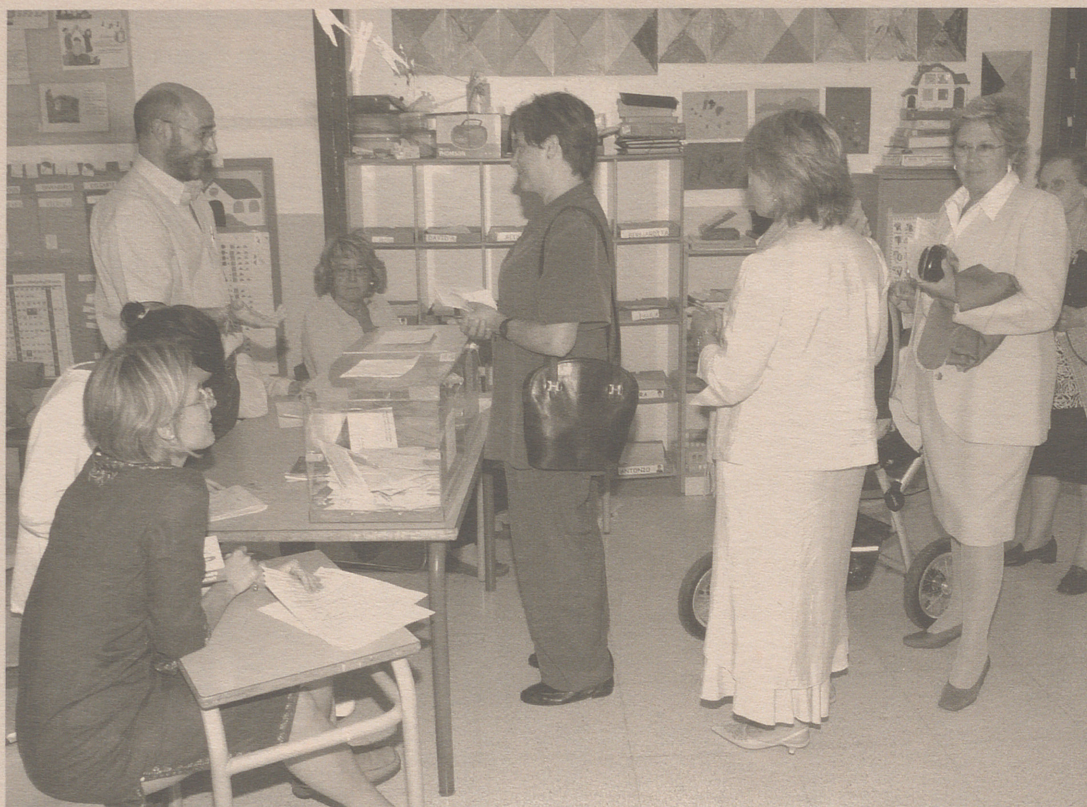
ha prou a observar el vot als barris de Palma i de Calvià per comprovar-ho. De poc servien els intents del SOIB, i del mateix president Antich que denuncià públicament la manipulació de les xifres per part del govern de Madrid, perquè el cert era que a les Balears s'han continuat creant més llocs de feina.

OBJECTIU: REACTIVAR L'ECONOMIA

La qüestió és aquesta. El Pacte de Progrés heretà una economia excessivament escalfada, que atreia mà d'obra forana i que posava en perill, es deia llavors, la sostenibilitat del model. Però l'economia s'anà alentint i en el darrer any ja no creava tants de llocs de feina com nous demandants s'incorporaven al món laboral. Hom veia venir dues crisis, una més real -la del turisme- i l'altra, futura, a la construcció. El PP havia afirmat que les dues ja havien esclatat, però no era així.

Hi ha menys turisme, però els problemes futurs no vendran per una conjuntura desfavorable sinó per causes més profundes que obligaran a una reconversió del sector. El mateix passa a la construcció. L'aixecament de les moratòries i l'aprovació del Pla territorial -ara possible gràcies al pacte PP-UM- permetrà allargar l'activitat del sector, però hom és conscient que està sobredimensionat. En conseqüència, més o menys tothom té una idea clara del que pot fer el PP des del Govern en aquest i els pròxims anys, però hi ha greus dubtes sobre el futur que s'haurien de desvetllar tan aviat com sigui possible. De moment, segons el PSOE, els populars ja han incomplert dues promeses electorals bàsiques: l'autopista de Manacor, substituïda per una autovia des d'Inca i la llibertat d'elecció de centre educatiu, que es deixa per a la següent legislatura.

En aquest sentit, Jaume Matas mostrava la seva satisfacció pel pacte assolit amb UM, un pacte que, a més, fou prèviament beneït per Gabriel Cañellas en unes declaracions fetes als mitjans de comunicació. Cañellas ja havia estat present a la campanya política i havia estat aplaudit tant pels militants del partit com pels seus dirigents estatals, des d'Aznar al darrer dels ministres que desfilaren contínuament per les Illes tot demostrant la importància que aquestes eleccions tenien per a la cúpula estatal conservadora. També a Eivissa Abel Matutes tornà a la primera fila, i intervengué en els mítings i, sobretot, allar-

ga la seva poderosa mà fins a tots els extrems de les Pitiüses que, finalment, tornen a ser sota el seu control.

UM, INTERMEDIÀRIA

El pacte amb UM significa un retall de determinades promeses, les més radicals, la qual cosa potser, fins i tot, és un alleugeriment que facilita la relació amb la societat, sobretot si el president electe es decideix a governar per a tota la societat i no només per a la meitat que el votà.

No hi havia cap altra alternativa. La recomposició del Pacte de Progrés era una possibilitat al Consell de Mallorca, però -com s'ha dit abans- era difícilment realitzable perquè era un camí de tornada. D'altra banda, el PSM -que hauria de fonamentar tot el seu planejament polític dels pròxims mesos en la recomposició del partit- volia que el Consell fos presidit pel partit de progrés més votat, el PSOE. Tampoc els Verds no n'estaven convençuts, tot i que el seu soci de coalició, EU, era entre tot el Pacte el més pragmàtic de tots. En qualsevol cas, els socialistes sí que es mostraren disposats a governar la institució insular amb el centre nacionalista, la qual cosa hagués pogut establir un contrapès important davant un Consolat de la Mar monopolitzat pel PP. Però era evident que un nou pacte hagués implicat un enfrontament institucional que hagués mantingut el Govern en situacions molt semblants a la dels darrers anys, quan des de Madrid es tractava d'escanyar les finances autonòmiques.

L'expresident Antich, com ja va fer el mateix dia de saber-se derrotat, felicità els guanyadors i també Maria Antònia Munar, a qui agraï tots els anys de col·laboració. Segons el secretari general del PSIB-PSOE, el pacte PP-UM suposa "tornar enre" i en aquest sentit demana a UM que, malgrat tot, s'esforci

per defensar les polítiques desenvolupades els darrers anys pel Pacte de Progrés. Una preocupació que Antich accentuava en el cas de les carreteres, les dessaladores i, d'una manera molt particular, en el tema de la llengua. El pacte del CIM reserva tot el poder insular per a UM excepte benestar social i els esports, de manera que, en opinió dels socialistes, a partir d'ara "les polítiques socials seran desenvolupades pel partit més antisocial de les Balears".

PREOCCUPACIÓ I ESTABILITAT

Una preocupació que comparteixen amb grups ecologistes i culturals, com el GOB i l'Obra Cultural Balear. El GOB -que en plena campanya electoral qualificà de fracàs la política urbanística del Pacte- defensa ara els avanços aconseguits, tot i que lamenta que

no s'hagués pogut anar més endavant. Ara lamenta que es pugui anar cap enrere i per això demana consciència sobre les limitacions del territori, una consciència que imposa, com a mínim, no refer les rectificacions de les DOT fetes pel Pacte i continuar amb les moratòries fins a l'aprovació definitiva del Pla de Mallorca.

Els agents socials també comparteixen la preocupació pel futur de les Illes, però amb una visió diferent. Els sindicats demanen a les noves institucions que mantenguin el diàleg i participació assolida en la passada legislatura, però és evident que la primera preocupació de Jaume Matas serà reiniciar el diàleg amb el sector turístic i en aquesta ocasió no des de l'estratègia d'oposició al Govern sinó des d'ell. L'objectiu: retornar la bona imatge turística però sense oblidar que no n'hi ha prou amb aquest objectiu sinó que espera la reconversió hotelera. Una qüestió, aquesta, molt difícil d'engegar sobretot si es considera el suport rebut per bona part dels treballadors d'hoteleria que ara es veuran més legitimats que mai per defensar els seus llocs de feina.

Finalment, de cara al futur immediat, no pot passar desapercibuda l'opinió de l'Associació de Constructores de les Balears. Segons Ferrà, la continuïtat d'UM al Consell és un avantatge perquè suposa que es podrà avançar en el Pla territorial que ja és en marxa i, per tant, retirar les moratòries, però, sobretot, perquè donarà estabilitat al Govern. Ferrà deia, i potser aquest sigui un pensament molt representatiu entre tots els que han apostat per una política conservadora: "El PP i UM tenen ara en les seves mans el futur model econòmic de les Illes, i això a nosaltres ens dóna tranquil·litat, una tranquil·litat que podem transmetre als nostres clients". Tranquil·litat per continuar fent negocis.

Després desapareixerien les rialles. Ni Antich ni Roig aconseguiren el seus objectius.

Maria Antònia Munar sempre guanya. Trujillo no aconseguí quedar a Cort.

Pere Sampol en el correllengua.
Al nacionalisme li esperaven hores difícils.

Els somnis s'han acabat, per ara.
Grosske i Margalida Rosselló
s'esperaven uns altres resultats.

Matas-Cirer, la parella triomfadora.

Canvi de guàrdia a Cort.
Fageda Iliura el bastó a Catalina Cirer,
la primera batlesa a la història de Ciutat.

El nou ple de Cort al complet.

La democràcia encara té molt de camí per fer.

Miquel Barceló a la Llotja

El retorn d'un llarg viatge

Gina G. Sansaloni

A cada una de les quatre Illes, milers de ciutadans de totes les Balears s'han admirat davant les mostres de Miquel Barceló. Agències de viatges han organitzat itineraris turístics per les quatre exposicions, amb les quals, a més, les Balears han pogut restituir la humiliació pròpia, la vergonya més aviat, d'haver ignorat pràcticament el nostre artista més reconegut internacionalment. S'ha romput a la fi una artificial indiferència que els ciutadans de les Balears havien patit passivament, sense voler, durant molts d'anys, en què tan sols la Fundació Joan March, el 1999, va gosar rompre la inèrcia marcada pel temps dominant, amb una exposició de ceràmica de l'artista felanitxer.

El dia de la inauguració, Miquel Barceló va manifestar, a preguntes dels periodistes, que era ben conscient del caràcter "polític" d'aquesta mostra, perquè amb ella, per primera ve-

gada les quatre illes que formen les Balears gaudien de la pintura d'un artista d'avantguarda que, a més, als seus començaments no es va voler doblegar davant ningú, i perquè, amb ella, de qualche manera, les Balears restituïen el deshonor d'un silenci que havia durat massa temps i li retien un homenatge alhora. "Tot és política", va dir. "Mai no havia exposat d'aquesta manera, perquè mai no m'ho havien proposat. Aquesta exposició té per a mi un caràcter emocional, perquè aquí som a casa meua. Imagin que això deixa una empremta".

Agències de viatges han organitzat itineraris turístics per les quatre exposicions, amb les quals, a més, les Balears han pogut restituir la humiliació pròpia, la vergonya més aviat, d'haver ignorat pràcticament el nostre artista més reconegut internacionalment

Per això, a la Llotja de Palma el 27 d'abril la inauguració de l'exposició va ser tan multitudinària com l'expectació que havia provocat una retrospectiva de 21 grans quadres fets els darrers vint anys per Miquel Barceló amb temes i tècniques diferents. Representants de totes les institucions de les Balears i de totes les forces polítiques -amb la vergonyant excepció del Partit Popular- polítics en campanya, gent del món de l'art i de la cultura, editors de premsa, banquers i marxants d'art, amics de Miquel Barceló, i altra gent que no es volia perdre l'esdeveniment, ompliren la Llotja d'espectadors i envoltaren l'artista que, vestit de color gris salpicat de minúscula brillantina i calçat amb esportives pintades, explicava amb ganes sinceres detalls dels seus quadres al president del Govern, Francesc Antich, a la presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar i a les personalitats que l'envoltaven i s'hi pogueren aproximar més. Miquel Barceló redoblava els esforços per poder atendre tothom: "Sempre havia pintat amb el llenç en terra, i ara començ a fer-ho al revés,

Premi Príncep d'Astúries de les Arts

El dotze de juny Miquel Barceló ha estat distingit amb el Premi Príncep d'Astúries de les Arts, un guardó que l'any passat va correspondre a Woody Allen, i que és el reconeixement de la universalitat d'aquest mallorquí jove. El jurat del premi l'ha reconegut com un "dels noms màxims de la pintura europea i contemporània" que s'expressa "a través d'un prisma mediterrani". El premi ha coincidit amb la presència de Barceló a les Balears a través de les quatre exposicions que aquí es comenten. En declaracions al *Diario de Mallorca* el dia de la concessió, Barceló va dir amb humor des de Vietri: "Faré el possible per merèixer aquest premi en el futur".

s'ha marcat l'objectiu d'oferir anualment a les Balears una gran mostra al voltant de figures i corrents de la plàstica contemporània.

És, tot un conjunt de pintures, ceràmiques, dibuixos i una gran escultura de Miquel Barceló que estaran exposades a Formentera, Eivissa, Menorca i Mallorca fins a final d'agost, una mostra comissariada per Enric Juncosa, director del Museu Irlandès d'Art Modern. L'exposició coincideix amb la intervenció de Miquel Barceló a la Seu de Palma, on la capella de Sant Pere es revestirà de la ceràmica en terracota que elabora Miquel Barceló a Nàpols.

L'exposició retrospectiva de la Llotja comença amb les representacions de sopes i els seus autoretrats al seu taller, continua amb els anomenats "quadres blancs" de finals dels vuitanta, mostra del seu personal neoexpressionisme. El tercer apartat reuneix pintures de tauromàquies, barques i ossos fets els anys noranta a partir dels seus contactes amb ambients naturals molt diversos (veure biografia). Finalment, l'exposició es tanca amb quadres de format molt gran dominats per les imatges marines. "És l'època de la mar i de les estalactites", declarava el seu marxant, Bischofberger, que no es va separar de Miquel Barceló durant la seva aparició pública amb motiu de la inauguració de l'exposició: "És una selecció perfecta. La Llotja és l'espai que les obres de Barceló necessitaven."

La mostra de Menorca se centra en la ceràmica i s'ha situat primer al Museu de Menorca de Maó per traslladar-se, a partir del mes de juliol, a la Capella del Roser de Ciutadella. Aquí els visitants troben una trentena de ceràmiques elaborades a Artà i a França en els darrers sis anys. Predomina la representació d'animals i d'aliments, i també recull una dotzena de quadres petits amb temes africans, naturals mortes i marines.

Al Museu d'Art Contemporani

Miquel Barceló va triar personalment *La Divina Comèdia* de Dante per il·lustrar l'obra amb la qual Círculo de Lectores vol celebrar el seu quaranta aniversari. Barceló no vol ser il·lustrador. Pinta les aquarel·les sobre un text que no ha rellegit, i després les insereix a l'obra

amb el quadre situat al sòtil, per provocar uns altres fenòmens en la pintura que a alguns els suggereix la superfície de la mar, tot i que aquesta no era la meua intenció".

Barceló intercalava les seves explicacions amb abraçades afectuoses als amics que trobava entre tanta gent, com el psiquiatre Nicolau Llaneras, el músic Miguel Bosé, el poeta Biel Mesquida, el batle de Felanitx Miquel Julià o l'especialista en temes lul·lians Anthony Bonner.

Així, l'art de Miquel Barceló s'exhibeix simultàniament a les quatre illes de les Balears, un inusual encert promogut per la Fundació Balears 21 amb el suport de les conselleries d'Educació i Cultura i de Turisme i de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani.

Aquesta exposició, una de les més importants que s'ha fet a les Balears els darrers vint anys, ha servit per donar rang d'esdeveniment històric a la inauguració de la primera edició de "BalArts", organitzada per la Fundació Balears 21, que

Biografia del pintor que mai no ha deixat Mallorca

G.G

Miquel Barceló (Felanitx, 8 de gener del 1957) va contactar per primera vegada amb l'art a través de sa mare, pintora en la tradició paisatgística mallorquina. Passà la seva infància i adolescència a Felanitx, on acabà el batxillerat superior de ciències. El 1974 va fer el primer viatge a París, i mostrà molt d'interès per obres "d'art brut" així com per l'obra de Paul Klee, Fautier, Wols i Dubuffet. A Palma va fer estudis de pintura i modelat a l'Escola de Belles Arts i Oficis. Del 1975 al 1978 està matriculat a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi, de Barcelona, però només va a classe els primers mesos. Llegeix molt: Breton, el surrealisme i l'obra pictòrica de Fontana i Rothko. Participa als *happenings* del Taller Lluàtic i a les mobilitzacions de grups ecologistes en contra de la urbanització de sa Dragonera.

El 1977 fa la primera exposició. És a Barcelona, a la Galeria Mec Mec. El 1978 fa la primera exposició a Mallorca, a la Galeria Sa Pleta Freda de Son Servera.

El 1980 visita Joan Miró al seu taller de Palma. Viu a Barcelona, on manté una relació constant amb Xavier Mariscal, Lluís Claramunt, Bruno Fonseca, Xavier Grau, Broto i García Sevilla.

El 1981 consolida un cert figurativisme a la seva pintura, on dominen els motius zoomòrfics. També fa collages amb cartró. El 1982 participa a la documenta de Kassel i fa la primera exposició individual a la Galerie Axe Art Actuel de Toulouse. El 1983 s'instal·la durant cinc mesos a Nàpols, per preparar una exposició a la galeria de Lucio Amelio. Viatja a Nova York i coneix Andy Warhol, que li fa un retrat. El 1984 se'n va amb

Xavier Mariscal durant quatre mesos a Portugal. Allà pinta a l'aire lliure. Torna a París i és convidat a la Biennal de Venècia. Exposa per primera vegada a la galeria de Bruno Bischofberger, que des de llavors és el seu marxant.

El 1986 compra un antic pavelló de caça al Cap Ferrutx i l'habilita com a residència i taller. El Museu Espanyol d'Art Contemporani compra "Big Spanish Dinner", que avui és propietat del Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia. Pinta una cúpula de dotze metres de diàmetre per al Mercat de les Flors de Barcelona. Durant mig any se'n va a treballar a Nova York. Després tornarà a París.

El 1988 viatja per primera vegada a Àfrica amb Xavier Mariscal, Pilar Tomàs i Jordi Brió. S'instal·la durant mig any a Mali i viatja per Senegal i Burkina Faso. De llavors ençà repartirà el seu temps entre París, Mallorca i Mali. El 1989 exposa a la Galeria Dau al Set de Barcelona, una selecció d'obres sobre paper i tela fetes a l'Àfrica.

El 1989 es publica el llibre *Miquel Barce-*

ló in Mali que és una àmplia mostra de les seves obres sobre paper. A Mallorca col·labora en la campanya contra la construcció d'un complex urbanístic a sa Canova d'Artà, i demana i obté la col·laboració de Tàpies, Sicília, Mariscal, Broto i Campano. El 1991 recorre en piragua mil cinc-cents quilòmetres del riu Níger, que pinta quan torna a Europa.

El 1992 es casa a Mallorca amb Cécile Franken, i neix la seva filla Marcel·la. Bruno Bischofberger presenta a Arco les primeres escultures en bronze de Miquel Barceló. Torna a Mali i experimenta amb la "participació" del corc

en els seus treballs damunt paper.

El 1994 la Whitechapel Art Gallery de Londres organitza una important retrospectiva de Miquel Barceló comissariada per Enrique Juncosa, exposició que l'any 1995 es repeteix a l'IVAM de València. El 1995 participa a la Biennal de Venècia.

El 1996 neix el seu segon fill, Joaquim. La Galerie National Jeu de Paume i el Centre Georges Pompidou fan dues exposicions de Miquel Barceló. El 1998 el Museu d'Art Contemporani de Barcelona fa una exposició sobre la darrera dècada artística de Barceló. Aquests anys alterna la seva residència a Mallorca i a Mali, i treballa amb el ceramista Jeroni Ginard al seu taller d'Artà.

Des de l'any 2001 treballa a Vietri sul Mare, prop de Nàpols en el taller de ceràmica de Vincenzo Santoriello, en el projecte de la capella de Sant Pere de la catedral de Palma. El 2002 il·lustra *La Divina Comèdia*, de Dante Alighieri, editada per El Círculo de Lectores, de la qual han sortit els dos primers volums.

El que Miquel Barceló prepara per a la capella de Sant Pere de la Seu de Palma és comparable a l'obra de Miquel Àngel per la seva grandiositat. Un treball que Miquel Barceló qualifica de "tècnicament difícil i creativament estimulant"

d'Eivissa s'exposen mig centenar de dibuixos fets per Barceló els darrers anys, alguns inèdits, quaderns de notes i bronzes petits. Són dibuixos fets per Barceló a Mali, d'inspiració xinesa, de natures mortes, de peixos, i també els que va fer en un viatge a Guatemala mentre representava un petit paper a una pel·lícula.

A la plaça de la constitució

de Sant Francesc Xavier de Formentera s'ha instal·lat la gran escultura "Mobili".

Tot junt fa, en paraules de Damià Pons a la presentació del catàleg de Miquel Barceló, que aquesta exposició simultània a quatre illes pugui considerar-se el fruit d'un "llarg viatge de creativitat. La plasmació d'un món de referents molt propis amb les tècniques d'una figuració expressionista, que s'alimenta, a la vegada, de la gran tradició plàstica barroca i de l'informalisme de la postguerra mundial. Ara (...) tendrem l'oportunitat de participar en aquest viatge de creativitat que Miquel Barceló ha anat i està protagonitzant. És una bona notícia".

*Taula rodona amb Lluís Moyà (economista)
i Pere Mascaró (economista, exdirector
general de Treball)*

Camins sense retorn

Magdalena Mulet

És possible tornar a la senda anterior? -es demana un dels convidats a aquesta tertúlia- i contesta ell mateix: "En la meva opinió no, el que s'ha de fer és enfortir els mecanismes que ens permetin que es governi el canvi. El govern d'aquesta transició serà diferent segons l'objectiu que ens marquem com a societat, en tot cas no podem tornar enrere, perquè el mercat no és el mateix, les tendències no són les mateixes i el producte que oferim no ho podrà ser". Aquesta és la reflexió que fa Pere Mascaró i que nosaltres proposam com a tema central del nostre debat a la taula d'aquest número.

ONA: El motiu que ens va fer convocar-los a aquesta taula va ser tractar el tema de l'ocupació, dels llocs de feina en la situació actual a les Illes. L'ocupació ha estat un dels arguments potser decisoris en la darrera campanya electoral del 25 de maig. No tant el de la immigració sobre el qual els partits ha preferit passar de puntetes... Amb relació a la situació econòmica i a l'ocupació actual, quines són les possibilitats d'acollida d'aquesta societat nostra?, es pot esperar una crisi que tindrà conseqüències també socials? Vàrem voler deixar la tertúlia per a després de la campanya electoral, per no desvirtuar l'anàlisi i ara la reprenem en començar la temporada turística quan la guerra de xifres i les informacions contradictòries no han acabat.

Mascaró: Les primeres preguntes que ens hauríem de fer, o que jo si més no em faig, són si la situació actual, que constatarem que és de canvi, forma part d'un model de transició que ens du d'un model anterior a un model de futur i si aquesta transició, que necessita ser gestionada, és una situació governable o no. És evident que hi ha un canvi econòmic, que es produeix pel canvi en el model turístic i que és de crisi, en el sentit no de recessió sinó en el seu més estricte sentit: crisi com a canvi. I el que ens hem de demanar és si aquest canvi es pot gestionar, per saber si hi podem influir més o menys, i saber si aquesta transició, que és inevitable, és marcada per paràmetres externs sobre els quals des dels poders econòmics i polítics s'hi pot tenir una intervenció secundària.

Ara bé, n'hi ha que tot això no ho veuen, no ho entenen i el que volen és tornar a fa deu anys enrere. Al meu parer tornar enrere sí que és totalment impossible, que hi ha canvis és evident i tan sols es tractaria de discutir les maneres de gestionar aquests canvis, la crisi o transició

Lluís Moyà

o evolució o com vulguem anomenar-ho. És possible tornar a la senda anterior? En la meua opinió no, el que s'ha de fer és enfortir els mecanismes que ens permetin que es governi el canvi. El govern d'aquesta transició serà diferent segons l'objectiu que ens marquem com a societat, en tot cas no podem tornar enrere, perquè el mercat no és el mateix, les tendències no són les mateixes i el producte que oferim no ho podrà ser.

CRISI DE PERCEPCIÓ

Moyà: Hi estic bastant d'acord, i he de dir que com a economistes tampoc no podem discrepar tant. Ara bé, jo afegiria algunes matisacions de caire sociològic. Jo crec que és cert que a partir de l'any 2000 sobretot coincideixen dos tipus de crisi a la nostra societat, d'una banda una crisi econòmica, que és conjuntural, quan es comença a notar una pèrdua de creixement a tots els països d'Europa i fona-

mentalment a Anglaterra i Alemanya, que coincideix amb una crisi que podem anomenar social. Al nostre entorn, a les Balears, el ciutadà comença a tenir la percepció que el model que ens ha alimentat -basat en el desenvolupisme i en el creixement a ritmes molt forts i amb una explotació de la natura possiblement excessiva- és excessiu i també mancat d'alguns elements. Excessiu perquè comença a haver-hi excés de gent, de brutícia, de dificultats en el transport... i un defecte d'infraestructures, de mitjans, de sector públic potent...

Aquesta percepció s'ha fet forta a l'illa, i aquesta postura diguem-ne "social" coincideix amb aquesta crisi conjuntural de l'economia a tota Europa. La reacció davant tot això a la nostra societat s'ha manifestat en tres actituds bàsicament: la més desenvolupista, la dels que solen ser més conservadors, que volen conservar el model passat perquè "ha tenguut èxit i ha funcionat i ens ha enriquit" i que creuen que

l'explotació massiva ha anat bé i el mercat o resoldrà tot. A l'altre extrem hi ha l'actitud dels que volen rompre amb tot això, els "verds", i no em referesc al partit pròpiament dit. Són persones que amb un cert sentit romàntic, volen tornar als orígens. I llavors, enmig, hi ha l'actitud evolucionista, la dels que veuen que les coses ja no seran com abans i que tampoc no tornarem als orígens, perquè s'evoluciona i es canvia.

Totes aquestes postures ja hi eren en l'època de desenvolupisme, el que passa és que no afloraven, perquè hi havia bonança i és en època de crisi que es manifesten. Quan hi havia gran bonança ja hi havia canvis d'hàbits i de costums, però quan tot són doblers la societat es planteja poques coses.

Ara hi ha canvis: ara ja som més cars. Ara ja no basta el sol i la platja... i l'entrada de l'euro ha tenguut molt a veure amb tot això. Ara hem perdut competitivitat. I d'altra banda resulta que ens han

sortit competidors, (no havíem de pensar que érem tan genials que ningú no podria fer el nostre producte). Hi ha altres regions que poden oferir el mateix, amb el valor afegit de la novetat i possiblement del preu. Davant tot això, nosaltres ens hem de diversificar, no vol dir això canviar sinó adaptar-se al mercat i oferir nous productes dins aquest segment: salut per aigua, esport, cultura, serveis per a la tercera edat. I ens hi podem adaptar perfectament. Ara, fa falta un esforç del sector privat i també del públic, i la paraula clau és diàleg permanent, cadascú en el paper que ha de tenir a la societat, però diàleg permanent.

DIÀLEG PERMANENT

ONA: I tot això quina implicació tindrà al sector laboral?

Mascaró: Jo crec que crisi social, així dit no n'hi ha, no estic d'acord. Ara, quan Moyà ha explicat què volia dir ho he entès. El que hi ha és crisi més aviat de percepció diria jo. Ara el problema és com s'ha de governar aquesta evolució, o crisi o el que vulguem dir-li. Podem deixar que el mercat ho col·loqui tot o bé intentar conduir aquesta evolució perquè no tenguim per a nosaltres conseqüències no desitjades. El problema és des del punt de vista laboral, d'ocupació, d'estructura ocupacional, podríem dir. Aquesta transició és cert que permetria resoldre alguns problemes de saturació, però llavors sí que crea un problema, aquesta vegada sí una crisi social. Un problema més greu. En el sentit més estricte, si deim no volem tanta saturació. No volem "tant". Però, què feim amb els treballadors?, volem que les ocupacions creixien un 0,9%?, perquè si la població encara es troba en una dinàmica de creixement de 2,2%, resulta que hi ha unes tensions laborals d'atur, etc. que seran importants. I en la meua opinió dins aquest procés evolutiu emergeixen (amb una conjuntura internacional desfavorable a Alemanya i a Anglaterra on la precisió de l'euro amb relació a la lliura és molt alta) aquesta altra crisi, de manera que la crisi d'insostenibilitat passa a segon terme, perquè clar, front a una amenaça que no hi haurà treball, etc., doncs passa a ser un mal menor, perquè el tema social és més important. I per tant, la gent prefereix modular l'evolució.

La reconversió hotelera és urgent

S.V

Ferran Navinés

El model econòmic de les Balears es fonamenta en el turisme i, particularment, en l'hoteleria. Més que una teoria és un fet constatat per un grup d'experts economistes que des del CES (el Consell Econòmic i Social) treballen sobre aquesta qüestió. Un d'aquests experts és Ferran Navinés que, juntament amb Pere Mascaró, tancaren el curs 2002-2003 de la Fundació per a la Cultura del Poble. Va ser en el decurs d'una tertúlia celebrada en plena campanya electoral i quan, com és evident, no es coneixien els resultats de les eleccions.

"L'actual crisi té un component conjuntural, en el qual incideixen la situació internacional i, en menor mesura, la pretesa mala imatge creada a causa dels enfrontaments entre hotelers i Govern. I, d'una manera molt

especial, un component estructural que fa que el producte de les Illes sigui cada vegada menys competitiu". Així ho afirmà Navinés, per a després afegir que el sector turístic de Balears ja no pot competir en preus i que, per contra, si vol mantenir el lideratge, ho haurà de fer en qualitat. Això obliga no només millorar l'entorn - que era un dels objectius de l'ecotaxa- sinó, sobretot, a cercar la complicitat dels empresaris i dels sindicats, sense els quals l'objectiu seria inassolible.

Aquest va ser, justament, el bessó de la intervenció de l'economista del CES: "El desenvolupament turístic dels últims anys -digué- ha estat essencialment residencial, la qual cosa no deixa de ser un greu problema perquè aquest tipus de turisme consumeix molt de territori". En aquest sentit, continuà, "és molt més rendible, socialment, el turisme d'hotel". Però aquesta modalitat travessa una conjuntura desfavorable i per poder continuar sent rendible s'haurà de modernitzar encara molt més del que ja ho ha fet en els anys noranta.

Això és el que s'havia proposat des de l'anterior Govern, mitjançant un pla que Francesc Antich presentà en el I Congrés d'Economia i que consistia a suprimir entre seixanta i noranta mil places hoteleres. Un pla que té molts de punts de coincidència amb el que prepara la Federació Hotelera. Govern i hotelers, tan divergents en temes com l'ecotaxa, coincidien en la necessitat de reduir les places per tal d'adequar el mercat a la futura demanda, tot incrementant la qualitat i tot mantenint els llocs de feina actuals. En aquest sentit, Navinés veia urgent una reconversió.

Es tracta de canviar el rumb en el turisme de masses, de manera que sigui possible adequar-lo a les futures demandes amb el mínim de cost social i econòmic. Navinés i Mascaró creien que un Govern de Pacte de Progrés podia ser un adequat intermediari entre els empresaris i els treballadors, però en qualsevol cas el que importava era acabar amb les picabaralles que durant tota la legislatura passada enfrontaren l'executiu i la Federació Hotelera. Segons Navinés, en plena campanya electoral es poden explicar molts d'excessos, però s'havia de ser conscient que un cop es constituís el nou govern, fos del color que fos, no tendria més remei que asseure's amb els hotelers. Hi ha en joc -sentencià- ni més ni menys que la reconversió de la nostra principal activitat econòmica.

lució. Encara que ara és bona de fer la lectura. Ara, que ja han passat les eleccions, són més bones de fer les anàlisis! En tot cas, si hem de fer una reflexió ineludible dels resultats de les eleccions, tal volta el que ens ha dit la societat és que tot aquesta gestió de la qual jo parlava no es pot fer tan aviat, perquè això espanta. Ara, que s'ha de fer és evident, i l'haurà de fer qui sigui, perquè les de-

mandes del mercat són unes altres i la nostra oferta haurà de ser una altra.

El pes d'aquells que pensen que l'evolució no s'ha de governar, sinó que s'ha de deixar en mans del mercat, al seu aire, té molta força. Perquè és justament això el que volen que es deixi al "seu" aire (el d'ells, possessiu), això no és acceptable. S'ha de governar aquesta evolució, que existeix i que no es pot negar. De cada

vegada és més la gent que ve sense reserva prèvia, de cada vegada és més la gent que compra un bitllet i es planta aquí i de cada vegada més hi ha usos turístics, per contraposició a places turístiques. I tot això són temes mals de pair i d'ordenar i que sobretot laboralment tenen moltes implicacions. Perquè el canvi del model hotel·ler al model residencial té implicacions laborals molt i molt grosses.

La indústria residencial ha entrat en franca competència amb el sector hotel·ler, que genera ocupació i salaris i feina. El model residencial democratitza la distribució de rendes, participa en la renda des del botiguer fins al llanterner, però lleva molts de llocs de feina al sector hotel·ler. També té avantatges per a tota la xarxa de serveis, per exemple. Per als comerços, per a l'oferta complementària que possiblement hi guanya. I com que hi surt guanyant ha començat a disparar preus... i tothom s'ha pensat que això era xauxa!

Moyà: Una cosa és la crisi laboral i l'altra és com es pot governar l'evolució i jo he de dir que quant a la crisi laboral no som molt optimista. Enguany hi ha discussió sobre si hem crescut 0,9% o un poc menys, però sempre és menys d'un punt.

ONA: Però s'han perdut llocs de feina?

Moyà: No.

Mascaró: No, globalment no. Subsectorialment potser, però no globalment.

RITMES DE CREIXEMENT

Moyà: És compatible que creixi l'atur i que creixin els llocs de feina. Perquè una cosa és el ritme de creació d'ocupació i l'altra és l'entrada d'emigrants que es po-

Pere Mascaró

den absorbir o no. Ara bé, el nostre model necessita taxes de creixement d'un 2%, 3% o 4% per poder mantenir els ritmes que teníem. Ara en una perspectiva pròxima això no serà possible. La capacitat del sector turístic en aquesta evolució, i ho ha explicat Mascaró, no crea més ocupació. Redistribueix la riquesa, i democratitza, però no crea més llocs de feina i la construcció no pot créixer indefinidament perquè el territori és escàs. En la meua opinió, no es podran mantenir els ritmes dels darrers anys.

Mascaró: A Balears hi ha dèficits estructurals, si comparam amb la resta de l'Estat, i no en parlem si comparam amb Europa; llavors ja és escandalós. També hi ha sectors de jaciment d'ocupació molt poc desenvolupats, com per exemple tot el relacionat amb els serveis a les persones majors o en l'àmbit de l'oci en general, l'ocupació en els serveis personals. S'han de desenvolupar.

Moyà: Però això en xifres no és una cosa molt significativa, perquè som un model madur basat en l'especialització, i el creixement dels altres sectors encara que sigui gros en el gruix no és molt. Perquè no es pot demanar la lluna en un cove i la nostra lluna és el turisme.

Enguany el primer trimestre, segons les meves informacions, ha estat molt fluix; però en aquests moments la contractació és bona. Millor que l'any passat. Encara que han baixat els preus. En general la temporada no serà dolenta, però que estigui ben coberta no vol dir que hi hagi unes taxes de creixement com les de fa deu anys. Perquè això ja no és possible. I això és com una persona que s'avesa a menjar 3.500 calories..., amb 2.000 ja n'hi ha prou per viure, fins i tot és més saludable, però no hi està acostumada, i passa gana. I en aquest procés s'ha d'anar reconduint el tema... i molta gent demana un mercat liberal de poca intervenció del sector públic. Però dins aquesta concepció liberal, no

s'ha d'oblidar que el sector que té més protecció oficial és el turisme, en el ben entès que l'admir i que no li discuteix el seu paper indiscutible de líder mundial. Però el sector industrial, per posar un exemple, no té tanta protecció: tenen les fàbriques obertes pràcticament els mateixos dies que els hotels, però no hi existeixen els fixos discontinus. La indústria paga tot l'any, i això que indiscutiblement afavoreix els treballadors d'hoteleria, també és un avantatge per als empresaris turístics, l'empresari també ha d'agrar al sector públic l'ajuda. Qualsevol model, i jo som un liberal clàssic i crec en el mercat encara que no crec que el mercat pugui resoldre totes les paperetes, pot produir desviacions, no ha de ser excessivament intervencionista, però ha de corregir desviacions. I en aquest model evolutiu, és molt fàcil anar a mercè del corrent del mercat i quan ens adonarem ja serem a l'enfront. És molt bo de fer amb un producte que te'l dona la natura,

unes xarxes comercials que no són teves, perquè les nostres tenen un tradicional raquitisme, que t'omplen cada any amb contractes que et paguen tres anys per avançat... doncs, és relativament fàcil, Ara, a partir que has de fer una política de recepció, una política activa de cercar clients i d'adaptar-te a les circumstàncies, una política que cerqui mercats per ser més competitiu, que necessita més agilitat empresarial, i a més el sector públic ha de jugar un paper important per col·laborar des del punt de vista de la promoció. Des del punt de vista de la inversió en infraestructures, i repetesc el diàleg és molt important; perquè el sector públic també hi té molt a dir i a fer, encara que en això sembla que som contradictori, perquè no és molt liberal.

EL SECTOR TURÍSTIC

Mascaró: Però és que jo crec que el sector turístic de Mallorca de liberal en té molt poc. És fonamental el diàleg, que exigeix el reconeixement públic, i exigeix el reconeixement del sector públic com a element clau en la governança, de l'evolució i això costa que s'admeti. I alguns ho ha expressat com que els governs no s'han d'agenollar davant els hotelers i ha d'haver diàleg franc i natural. Per què en aquest sector no n'hi ha d'haver?, si n'hi ha a tots els sectors! I això ha fet falta. No es pot fer l'evolució des de la crispació. Perquè actualment és radicalment fals que es perdin llocs de feina. Si es fa des de la lògica de la crispació aquesta evolució serà més difícil i més negativa que si es fa des de la governança, paraula ara de moda i que en definitiva vol dir compartir responsabilitats i compartir decisions entre tots. Sense trepitjar ningú.

IMMIGRACIÓ

ONA: El tema laboral a aquests moments va molt lligat al de la immigració, que costa d'encetar de manera seriosa.

Mascaró: En temes tan greus com el de la immigració, encara s'ha de dir tot, i tothom ha de ser molt prudent, i s'ha de tenir molt de seny, perquè és un tema sobre el qual és massa fàcil fer demagogia. És un fenomen sobre el qual s'ha d'actuar però des de la raó, tot sapiguent les eines de què es disposa, ja que en cas

contrari pot ser un tema de crispació amb molt greus conseqüències indesitjables, llavors sí, per a tothom. Algunes actituds alarmistes el que fan és crear aquesta crispació que dificulta la governança de l'evolució. Perquè que hi ha evolució és obvi; no és una decisió ni dels polítics ni de cap sector, és un fet irrefutable que s'ha de gestionar. Però encara hi ha qui continua venent la imatge que hem de tornar on érem. Però és que això ni encara que volguéssim, això no ens ho permet l'entorn exterior sobre el qual nosaltres no podem incidir. Els nous mercats, les noves tendències, no ho permeten.

Moyà: A mi no em van bé els vestits de fa trenta anys.

Mascaró: ... I jo ja no em pentín.

Moyà: Hi ha hagut una pugna entre el sector hotelier i el sector públic...

Mascaró: Que no la CAEB!

Moyà: No hi ha hagut entesa i l'un per l'altre no s'ha fet la feina. S'haurà de negociar.

ONA: Ara el diàleg serà més fàcil?

Moyà: Crec que sí.

Mascaró: Jo pens que no n'hi haurà de diàleg, hi haurà sobretot imposició de criteris.

Moyà: El paper d'un lobby és el que és, però els lobbies no són els que governen.

Mascaró: El sobredimensionament objectiu de la construcció és l'altre gran cavall de batalla de l'ocupació a aquestes illes. Des d'un punt de vista laboral és absolutament insostenible, que a la construcció hi hagi 56 mil treballadors fent feina. I això mereix esforços públics per reconvertir aquest sector. Per ajudar-lo a caminar. Ara, sostenir-lo, no és possible! No bastarà una autopista.

Moyà: Jo crec que els constructors en són conscients.

ONA: De fet el portaveu dels promotors, Manuel Gómez, ja ha fet una proposta on demanen un pacte territorial que inclogui tots els partits, perquè tenguin un

termini més enllà dels quatre pròxims anys.

Moyà: Els sectors econòmics en cap cas no s'haurien de decantar per opcions polítiques concretes. Si els seus membres ho volen fer com a particulars endavant, però com a sectors estan per fer créixer l'economia i per col·laborar amb el govern que s'hagi elegit democràticament, i han de dialogar amb el que hi hagi que per a això hi ha eleccions.

Mascaró: La clau territorial serà el Pla territorial de Mallorca a partir ara, per acabar amb les moratòries. Una volta s'hagi llevat l'ecotaxa, ara el tema dels pròxims mesos serà el PTM.

REINVERSIÓ

ONA: Els objectius de l'ecotaxa són irrenunciables?, la llevaran realment?

Moyà: L'ecotaxa com a filosofia no pot suprimir-se. El mateix PP comença a parlar que el que no accepta és la manera de recaptar-la i que no inclogui tota la societat. Però renunciar a aquests fons serà difícil.

Mascaró: Posaran quota zero i després negociaran.

Moyà: Reinvertir sempre serà necessari, el nostre producte és la natura i la natura sofreix un desgast massiu. A la indústria quan es fabrica un producte i es ven es dedica un 1%, un 2%, un 3% a la inversió del proper producte. I aquí amb el turisme haurem de dedicar un percentatge no a investigació, encara que també, i sí a renovar i reposar. Un percentatge per millorar, per millorar el producte i això jo ho dic fa quaranta anys. A Mallorca tothom viu del turisme, jo tenc un despatx i si va bé i crea llocs de feina és indirectament per mor del turisme, i això que és obvi, encara no ho comprèn aquesta societat. Si no hi hagués turisme tot seria molt més magre. Ara, l'ecotaxa era massa directa entre Govern i hotelers, i la resta de la societat en quedava al marge, quan en realitat tots hauríem de ser inclosos en aquest tipus d'actuacions. Jo estaria disposat a contribuir proporcionalment, no em repugna. Pot ser romàntic, però ara ja és necessari.

Entrevista a Josep Antoni Rosselló

Balança fiscal: per un major equilibri

Antoni Oliver

Josep Antoni Rosselló, economista, membre del Cercle d'Economia, pensa que amb el nou sistema de finançament autonòmic es van corregint els dèficits de la balança fiscal de les Illes Balears. Creu que l'economia balear resisteix i que això ho demostra que, en conjunt, no hi ha una disminució del producte interior brut regional. I creu que, en particular, la indústria és un sector que ha aguantat bé i es troba davant el repte de la modernització. D'al-

tra banda, considera que el règim especial de Balears és un reconeixement de la insularitat, que és una eina que posa sobre la taula aquest fet i que s'ha de negociar amb el Govern central la millora de les inversions en infraestructures. Respecte del concert econòmic, destaca que tot i ser una hipòtesi interessant, no li sembla de fàcil aplicació, excepte per a les comunitats autònomes que ara el tenen, com són Navarra i el País Basc.

-Quins ingressos es poden obtenir amb el nou sistema de finançament?

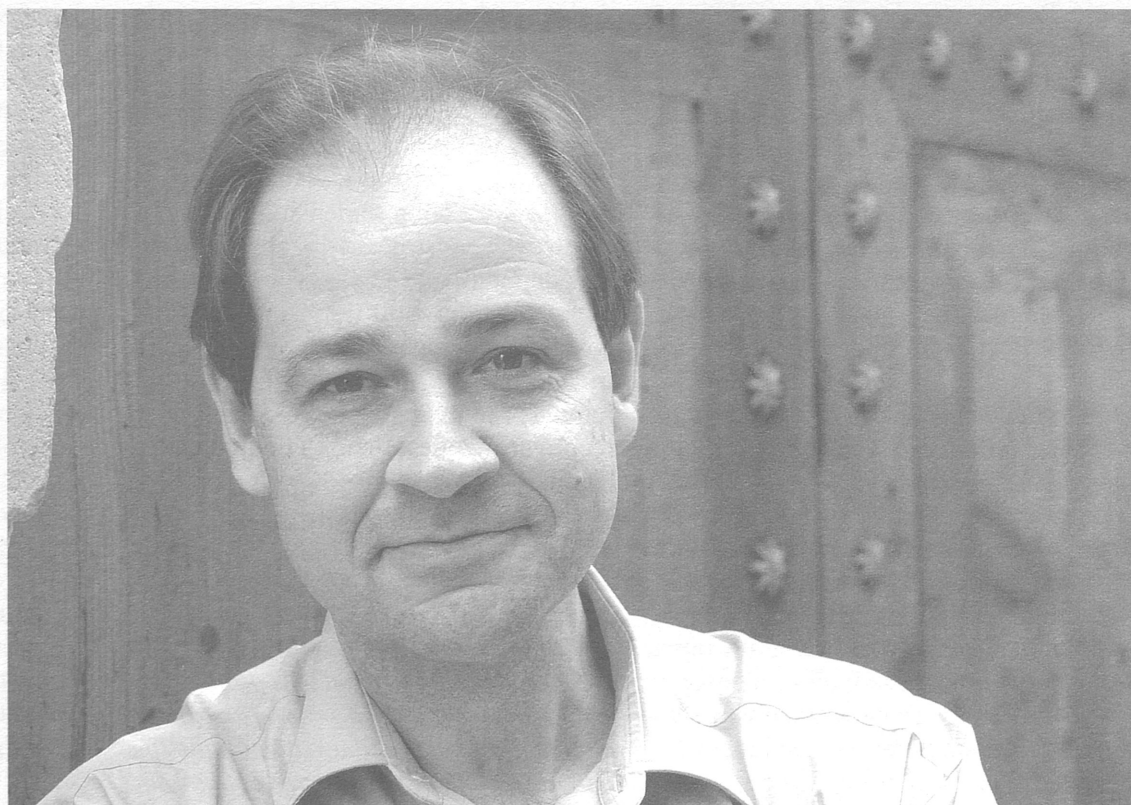
-El nou sistema de finançament és molt important, perquè suposa un canvi en els conceptes fonamentals dins l'estructura del finançament. Fins ara les comunitats autònomes en general i la nostra en particular, estàvem basades en transferències de l'Estat. A partir d'ara se cedeixen uns nous tributs que formen part de la base del finançament. Això és molt important, perquè la transferència de l'Estat depèn molt de la situació particular de l'Estat, de com vagin els comptes públics. Pot tenir aquest sistema anterior avantatges o desavantatges segons la conjuntura, però ara passam a dependre de nosaltres matei-

xos. És a dir, que els impostos que ens han cedit, (que són una major part de l'impost sobre la renda, una part important de l'IVA, un 35% i un 40% dels impostos especials, hidrocarburs, electricitat i el cent per cent de l'impost sobre l'electricitat o el cent per cent de matriculacions) fan que a partir d'ara depenguem de la nostra pròpia economia, en el vessant del finançament.

-Això què vol dir?

-Vol dir que l'experiència fins ara ha demostrat que l'economia balear, a llarg termini, ha millorat més que la major part de l'economia espanyola i com que aquests impostos van molt vinculats a la situació econòmica, cal esperar, a mitjan termini, que el finançament sigui millor. Aquesta és la postura fonamental que

Josep Antoni Roselló
(Fernando Poo, 1955)
economista, director general d'Economia 1995-1999. Ha publicat nombrosos treballs i articles, actualment és col·laborador del diari El Mundo. Ha participat en el debat de SUS Mallorca sobre aspectes econòmics de les Balears i ha fet estudis sobre a la balança fiscal.

hem de defensar. Per tant aquesta també ha estat la posició que comunitats com Catalunya o Madrid, que en aquest aspecte són molt semblants a la nostra comunitat, han defensat. Hi ha altres comunitats que tenen més reticències a aquest nou sistema, podem pensar en Castella- Lleó, Extremadura, etc. Però les comunitats que som més punteres, entre les quals hem d'incloure també València, pensam que aquest sistema pot ser bo a mitjan termini. Aquesta elasticitat dels impostos envers la situació econòmica està bé. D'altra banda, el nou sistema de finançament, també té un vessant important i és que se cedeix capacitat normativa per a determinats tributs. Per tant el nostre Parlament en uns tributs com impostos de transmissions de successions, etc., pot alterar-los segons la nostra orientació política. Ara s'ha establert que segurament l'impost de successions disminuirà i això és fruit del sistema de finançament.

-En general quin percentatge d'increment pot suposar el nou sistema de finançament respecte de l'antic?

-Això s'ha d'analitzar en termes dinàmics. En termes dinàmics sembla que anam dos punts per damunt del que seria l'antic sistema, directament provinent de l'Estat. Varen ser devers 24.000 milions de pessetes més, en pessetes de l'any 99. Però s'ha de dir que el nou sistema afegeix sanitat que és una despesa importantíssima. Però la comunitat de Balears va ser una de les que va sortir més beneficiada quant a sanitat, la nostra va quedar bastant bé i això va permetre que el nostre finançament per càpita en conjunt, tot incloent la sanitat i les competències comunes, es trobi al voltant de la mitjana, quan abans érem per davall de la mitjana. Els experts en matèria sanitària han assegurat que el muntant de la transferència és bo sempre i quan se'n faci una gestió prudent. Si es fa una gestió sense alegries i tenint-ne cura, segurament la quantia de la transferència és moderadament bona.

-També es pot afegir un impost nou?

-Arran d'això es va crear l'impost minorista sobre hidrocarburs. Aquest impost té dos trams, un tram general, dit estatal, però el rendiment del qual va a la comunitat autònoma, i també es pot es-

tablir un tram complementari, estrictament autonòmic que hauria de ser aprovat pel Parlament d'aquí. En principi aquest impost s'ha de destinar a la sanitat i així es fa, si el Parlament ho considerarà oportú es podria afegir el tram comunitari, però no s'ha fet, perquè suposaria un encariment dels preus d'hidrocarburs i no sembla que en aquest moment sigui oportú. Tal vegada en un context de baixada dels preus del petroli es podria pensar a establir aquest impost, però s'hauria de pensar molt.

TURISME, FONT D'IMPOSTS

-Quins són els principals sectors que proveeixen d'ingressos la comunitat autònoma?

-El turisme és el principal sector, perquè del turisme depèn la resta de l'economia directament o indirectament. En aquest aspecte quan es comença a estirar el fil de la situació econòmica, si bé el que seria turisme en sentit estricte suposaria un 33%, si s'afegeixen restaurants, tota la xarxa de cotxes de lloguer, etc., arribam al 50% i si es té en compte l'efecte que això pot tenir sobre la resta de l'economia arribam fins al 75%, que és el que pot considerar-se sector serveis. Per tant, bàsicament, la font d'imposts és el turisme. No hem d'oblidar tampoc que durant aquests darrers anys s'ha consolidat una part important de consum privat a la nostra economia i aquesta també és una font d'ingressos, sobretot pel vessant dels impostos indirectes. Però, el turisme és important, juntament amb la construcció, però la construcció representa el 10% del PIB i també té alguns efectes encadenats.

-Com es pot calibrar la balança fiscal, com es calcula i quin és el resultat?, hi ha dèficit fiscal?

-Aquest ha estat el problema més greu que hem patit, perquè la informació és molt poc transparent. Al debat que hi va haver al Parlament es va fer palès el fet que l'únic estudi que actualment existeix és un que va fer la Conselleria d'Economia l'any 1990, per iniciativa del conseller Forcades, i llavors es va entrar en una època molt poc transparent, perquè per al govern socialista de l'època aquest era un tema tabú. Però, en general, per als governs centrals és un tema tabú, de-

licat, i no hi ha hagut molta de transparència, la qual cosa ha fet que l'únic estudi, mínimament seriós i amb visió de tota Espanya, sigui el del professor Castells que arriba fins al 1996. Hi ha altres estudis, com per exemple el del professor Barberan, però des del 1996 el Ministeri d'Hisenda no ha proporcionat més dades. D'altra banda, tècnicament, la qüestió és bastant clara. Hi ha una metodologia per fer aquest estudi, però que té la seva complexitat. Hem de pensar que aquest estudi es pot fer des d'un doble vessant. Un vessant estrictament macroeconòmic, que a mi m'agrada molt, i és veure quin impacte té aquesta detracció de recursos que tenim cap a l'Administració central, que després retornen o no retornen, i un aspecte més ampli que és el de les despeses indivisibles.

-Pot aclarir un poc aquest aspecte?

-Sí, per exemple, dins la balança fiscal, si s'ha de calcular d'una manera seriosa, s'ha de considerar que hi ha despeses com les del Ministeri de Defensa, de la Casa Reial, del Parlament espanyol, que no són despeses estrictament d'aquí, però en les quals hem de participar. Això fa que l'estudi sigui complex, però el problema és que no tenim dades reals. De fet a aquesta comissió del Parlament uns varen dir que el dèficit fiscal era de 360.000 milions de pessetes i al professor Castells li sortien al voltant de 136.000, això fa veure que la qüestió no és clara.

-En pessetes del 1996.

-Sí, efectivament. Què pot haver passat? La meua tesi és que aquest tema de la balança fiscal s'ha de tractar amb serietat. Això vol dir que no hem de ser aliens a considerar que hi ha hagut a Espanya unes reformes fiscals que suposen que ja no surten tants de doblers cap a l'Administració central com sortien abans i això no es té en compte encara. Aquestes reformes fiscals han començat

"Al meu parer el Pacte de Progrés només ha entès que el règim especial és una via per treure doblers a Madrid, a l'Administració de l'Estat. I quan l'elaboràvem no pensàvem en doblers"

de vista polític és obvi que una comunitat amb més renda ha de pagar més del que rep, a excepció que es mantinguin actituds maximalistes. No és necessari tenir una balança fiscal equilibrada, però sí que s'ha de tenir una proporció de dèficit que no sigui desproporcionada.

LA BALANÇA FISCAL

-Això es pot aconseguir amb el sistema actual o s'hauria d'ampliar la cistella d'imposts?

-Si partim d'una base realista, evident que es podria retocar el sistema i de fet hi ha unes propostes. Per cert, en el Congrés d'Economia, el conseller de Catalunya, va dir que el sistema no es podia millorar, a excepció que es poguessin ampliar els percentatges de cessió, és a dir, que és una millora molt aigualida, per ampliar un poc els percentatges.

Des del nostre punt de vista tal vegada hi ha propostes més ambicioses per millorar, però hem de ser realistes. Quan s'aprova un sistema tan complicat com aquest és molt difícil procedir a canvis. Perquè aquests canvis s'han de negociar dins el Consell de Política Fiscal i Financera, és a dir, que no es tracta de fer una negociació bilateral, sinó multilateral. Hi ha moltes comunitats autònomes que pensen que Balears en va sortir molt beneficiada d'aquest sistema i no és veritat, però ho pensen i, en certa mesura, des d'un punt de vista tècnic i acadèmic, ho poden justificar. El que hem de fer és, en primer lloc, deixar treballar el sistema, veure com funciona, i d'aquí a un cert temps, fer una nova reflexió i veure a quin punt ens trobam. Però des del realisme polític, el que s'ha de fer és reconèixer que el sistema és bo, tothom ho ha reconegut així i aquest sistema va ser producte d'un consens, fins i tot aquí

a Balears, entre el PP i el PSOE.

-S'hauria de contemplar una actualització del cens?

-Aquí hi ha una confusió que m'agradaria aclarir. Fins l'any 1999 la població contemplada era la del 1988, perquè en el període 92-96 es va considerar la del 1988. El sistema quinquennal 1997-1991 va ancorar aquesta mateixa població, però un avanç que es va produir en el nou sistema de finançament va ser actualitzar aquesta població, en cert sentit aquesta població s'ha actualitzat el 1999, per totes les comunitats autònomes. A més a més el mateix sistema estableix que els increments de població que tinguin lloc d'aquí en endavant sí que s'han de considerar per reformes parcials. Això està contemplat i el passat mes d'abril en el Consell de Política Fiscal i Financera ja es va parlar d'activar aquest mecanisme d'actualització de la població. Això per a Balears pot ser un aspecte important, perquè ha augmentat de forma molt significativa la formació.

-El REB contempla aspectes fiscals?

-No. De fet quan jo era director general d'Economia vaig treballar aquests aspectes i se'n va retirar la part fiscal. I no en contempla per múltiples raons. Perquè la primera proposta era molt elaborada en temes fiscals. Però va passar el temps... recordem que el PSOE s'hi va oposar, més radicalment en aquell moment, i a la UE es varen introduir noves concepcions arran de la nova política de la competència. La Unió Europea és molt liberal i està molt sensibilitzada en el tema del dret de la competència. I això té molt a veure amb la part fiscal, perquè tan lluny va anar la UE amb aquest tema que va considerar que les mesures fiscals també poden suposar una alteració de la competència. Per tant es va començar a treballar en aquesta línia. La qual cosa va significar que el nostre règim va quedar fora de joc, hem de tenir en compte totes les discussions que es produïen a aquell moment a la UE. De sobte ens vàrem trobar en la tessitura que el projecte de règim fiscal era incompatible amb la UE. Només va quedar un article que no s'ha posat en marxa que diu que es podran establir reduccions fiscals per inversions que tinguin a veure amb el medi ambient. El que passa és

a entrar en vigor el 2001 i el 2002 i ara el 2003 i crec que quan facem nous estudis, si podem disposar de xifres clares i coherents, ens adonarem que la balança fiscal s'ha equilibrat un poc com a conseqüència d'aquestes reformes fiscals. Com bé ha apuntat el professor López Casanovas al debat del SUS també una rebaixa fiscal pot suposar una millora en la balança fiscal. Ens trobam que metodològicament és un tema fàcil. No hi ha cap dificultat, hi ha un consens en el sentit que aportam més del que rebem, però en tercer lloc, podem dir que aquesta quantitat es redueix considerablement per la mateixa força dels fets. De cada vegada més les reformes fiscals tendran el seu impacte. S'ha d'afegir també que el nou sistema de finançament, que inclou noves figures tributàries, de les quals s'espera que siguin millors que el sistema anterior, també suposa que ja no sortiran tants de doblers per no tornar. Amb la qual cosa tot aquest totum revolutum farà que d'aquí a uns anys puguem parlar d'una balança fiscal més equilibrada. També s'ha de dir que no és un objectiu tenir una balança equilibrada.

-Pot explicar això?

-És un objectiu tècnic, però des del punt

"El reconeixement de la insularitat a Europa i el règim especial van molt de la mà i són un tema de llarg termini i s'ha de treballar d'una manera seriosa"

"Concert econòmic, un brindis a sol"

-Què li sembla el sistema de concert econòmic?

És molt interessant, de vegades se n'ha parlat, però políticament és inviable, perquè no només hi som nosaltres, sinó que hi ha quinze comunitats autònomes de règim comú i seria impossible negociar seriosament. En el passat hi ha hagut propostes en aquest sentit. I també en el present, perquè el Partit Socialista de Mallorca (PSM) havia fet un document on demanava als seus socis de pacte que el senyor Zapatero els firmàs una proposta de concert econòmic. El problema és que no hi ha una base legal clara. El País Basc i Navarra ho tenen reconegut a la mateixa constitució i Catalunya, que en aquest sentit seria la comunitat més avançada, tampoc no ho demana clarament, de fet, el conseller d'Economia de Catalunya ha quedat molt content del sistema actual i així ho ha dit. Tècnicament i acadèmicament el sistema de concert és molt interessant, però és un brindis al sol, perquè qualsevol proposta no és factible. En els tributs clàssics que ja teníem, transmissions, actes jurídics documentats..., el nou sistema ens ha donat capacitat normativa. Això s'apropa al sistema de concert, perquè no només consisteix a recaptar els impostos i a donar una quota a l'Estat, sinó que també inclou que la comunitat autònoma pot refer els seus impostos i això nosaltres ja ho tenim en els tributs clàssics cedits. De fet, a les converses que es varen produir s'acordà que aquests tributs tendrien un tractament pràcticament igual al del sistema de concert. Aquesta és una dada poc coneguda, perquè normalment interessen més les qüestions crematístiques, però aquesta capacitat legislativa és important, perquè això farà que el Parlament, donat el cas, pugui jugar, pugui pujar o davallar un impost. També és el cas de les modificacions en l'impost de successions.

que també s'ha produït un procés paral·lel i la legislació espanyola ha evolucionat molt i dins l'impost de societats ha ultrapassat la nostra mateixa llei. És a dir, que, de fet, no hi ha mesures fiscal al REB, és fonamentalment un text de mesures econòmiques. Això té la seva virtut.

EL RÈGIM ESPECIAL

-Quins avantatges té?

-Uns són per al ciutadà, les ajudes per descompte de viatgers, que són directament aplicables. Un segon vessant és econòmic, d'ajudes a empreses, tot el règim de descomptes per mercaderies, igual que l'existent a les Illes Canàries i un altre vessant d'infraestructures que és mixt, per al ciutadà i per a l'economia. En aquests darrers quatre anys el Govern del Pacte de Progrés no ha entès el règim especial. Al meu parer el Pacte de Progrés només ha entès que el règim especial és una via per treure doblers a Madrid, a l'Administració de l'Estat. I quan l'elaboràvem no pensàvem en doblers, igual que quan vàrem discutir a Brussel·les la modificació del Tractat d'Amsterdam a favor de la insularitat. En aquell temps els comunitaris estaven molt nerviosos perquè pensaven que volíem més crèdits pressupostaris i això per a ells era un problema, perquè tenen

una concepció de designació de doblers a les regions molt basada en la renda. I el que volem és un règim tècnic jurídic favorable a la insularitat que no és el mateix que demanar doblers. Els doblers són una part, però no la part més important, volem tot un sistema. I amb el règim fiscal volíem això: un sistema jurídic a favor de la insularitat, no centrar la qüestió a demanar doblers. La llei cerca un sistema, jo estava molt més interessat a tenir un sistema a favor de la insularitat que a recaptar doblers de Madrid, que sempre està bé, però la qüestió és molt més àmplia i requereix una tasca insistent davant Brussel·les a favor de la insularitat i aquesta tasca no s'ha fet. El reconeixement de la insularitat a Europa i el règim especial van molt de la mà i són un tema de llarg termini i s'ha de treballar d'una manera seriosa. També és veritat que pot servir per arreplegar doblers de Madrid, perquè clar, en certa ocasió jo vaig sentir un director general dels que ara surten que es demanava quina diferència hi ha entre tenir una llei de règim especial o no tenir-ne, a l'hora que Madrid doni doblers.

-I quina és la diferència?

-Diferència no n'hi ha cap, perquè qualsevol comunitat pot fer una negociació i tenir els doblers.

-Doncs què passa?

-No oblidem que el règim especial el que estableix és un context de negociació, sobretot un llistat de problemes de la insularitat i aquí rau la seva força, perquè dóna uns arguments de caire tècnic i econòmic a l'hora de demanar doblers i això molta de gent no ho ha entès.

-Les ajudes per infraestructures són obligatòries?

-No, en absolut. Si fossin obligatòries, el Govern hagués tengut molt fàcil posar un recurs i no ho ha fet. El règim especial és un agent la virtut del qual és que reconegué dins Espanya el problema de la insularitat i això va ser molt difícil, perquè fora d'aquí no s'entenen aquests problemes i surten els d'Extremadura per dir que no és necessària una llei de règim especial i menys a una comunitat rica, amb una renda superior a la mitjana. En segon lloc reconeix un llistat de problemes i en tercer lloc contempla aspectes econòmics, però s'equivoca en els que pensen que és una llei només per replegar doblers.

-Com es poden enfocar els dèficits estructurals que té la comunitat autònoma, s'han de pal·liar amb una inversió de la comunitat autònoma?

-En principi sí. Però no oblidem que tampoc res no impedeix a l'Estat que hagi de cooperar en aquestes polítiques, ho pot fer i de fet, és oportú que ho faci. Per tant el que s'ha de fer és obrir negociacions amb l'Estat i tenir sempre uns canals d'ajudes perquè això pugui ser possibles. Es pot o no estar d'acord, per exemple, amb la política de dessaladores que l'exministre Matas va voler posar. Qüestions d'infraestructures també podrien entrar en aquest pacte, encara que ningú no l'obliga a implicar-se en les inversions de carreteres. El que s'ha de fer és avaluar quines són les nostres situacions derivades de la insularitat, carregar-nos de raó des d'aquest punt de vista i negociar, tot tenint en compte que la llei de règim especial és un argument afegit. En aquest sentit he de dir que durant un temps es va pensar que el règim fiscal era una mesura interessant per compensar la balança fiscal. Jo mateix ho vaig escriure, però ara no n'estic tant segur. Perquè el règim fiscal ha quedat molt en segon terme arran del nou sistema de finançament. El sistema de finançament és potencial-

ment tan potent que pot cooperar a rebaixar aquesta factura de la balança fiscal. La qüestió ja no és tan clara.

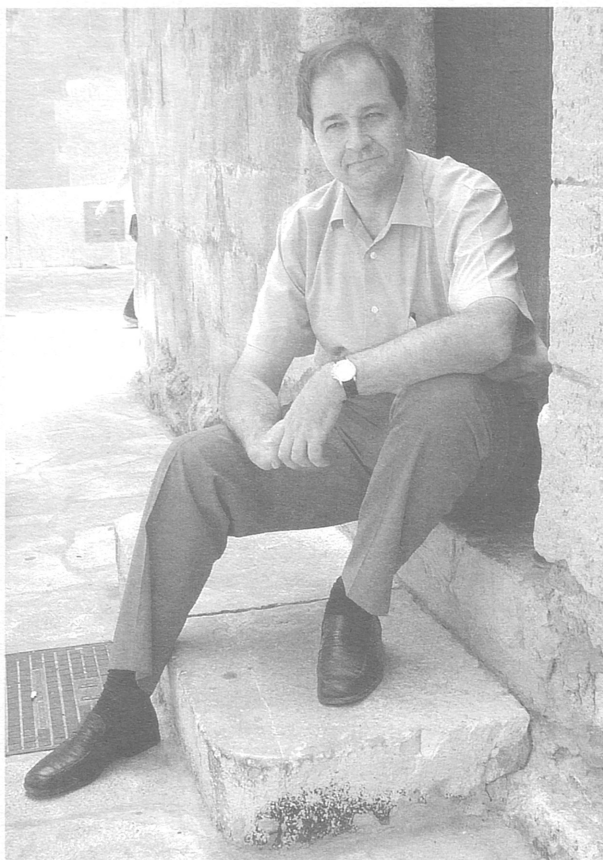
-Què ha canviat perquè la qüestió ara no sembli tan important?

-Quan vàrem fer el debat de SUS Balears, el professor Guillem López Casanovas va afegir un punt important i posà en relleu que en la qüestió de la balança fiscal s'han de distingir molts d'aspectes, en primer lloc que és una qüestió més aviat política que no és objectivable econòmicament, perquè ens pensam que és una qüestió objectiva i no ho és, sinó que és política. En segon lloc va dir que, de fet, dins el 7% o el 8% del PIB que és el dèficit fiscal, el que seria la part discrecional de l'Estat, és només un 3%, l'altra banda són drets que tenen els ciutadans i que s'haurien de pagar igual que si fós-sim a Andalusia, a Castella o a Balears, són pensions, qüestions sanitàries i educatives que s'han de restar, per tant això queda molt més dimensionat i la part discrecional de l'Estat només és aquest 3%. En aquest sentit, el que a mi em preocupa de la balança fiscal no és la part política, sinó l'econòmica.

L'IMPACTE ECONÒMIC

-Té un impacte econòmic important?

-La balança fiscal és, econòmicament, una detracció de recursos que té un efecte macroeconòmic de depressió de la demanda global, perquè aquests doblers es treuen de la butxaca dels ciutadans i si no hi tornen es detreuen del consum. És més un tema de balança de pagaments que una altra cosa. Posant un exemple exagerat, el procés de reparacions alemanyes després de la Primera Guerra Mundial va ser molt criticat per Keynes i altres economistes anglosaxons perquè, argumentaven, amb això l'únic que s'aconseguiria seria deprimir Alemanya i això va suposar el que va suposar. Salvant totes les distàncies, la balança fiscal d'una regió és una detracció de recursos, una transferència forçosa cap a l'exterior. El que passa és que en la mesura que hi hagi més inversió pública de l'Estat cap a Balears dins aquesta política de cooperació i que les reformes fiscals vagin fent el

seu efecte, aquesta detracció minvarà i no és tan important. Això explica perquè en els darrers temps malgrat una situació econòmica delicada, si bé el PIB turístic ha entrat en recessió, i això no ho pot negar ningú perquè hi ha hagut destrucció de llocs de feina en turisme, el PIB general no ha caigut i l'ocupació ha tenguut uns increments moderats. Una part que explica aquesta no-caiguda del PIB és que la resta de l'economia, dels serveis, ha resistit. És a dir, que és difícil entrar en recessió, sempre que la crisi turística no duri molts d'anys. Resisteix molt el consum privat.

-Per què?

-Algunes coses s'han de mirar en clau espanyola. La Llei d'estabilitat pressupostària ha generat un impacte de creixement econòmic a Espanya i Balears se n'ha beneficiat i d'altra banda les reformes fiscals han aconseguit un cert impuls per crear ocupació. Segons els responsables de l'Agència Tributària, al vol-

tant de l'any 2000 aquest increment d'ocupació era del 18% del total. Això vol dir que una part de les reformes fiscals generen ocupació, també imposició indirecta i es crea tot un joc econòmic que fa que aquesta detracció de recursos hagi minvat i, en certa manera la balança queda més compensada.

-Com han evolucionat els sectors industrials?

-La indústria ha aguantat bé. Aquests darrers anys, del 98 cap aquí, la indústria ha augmentat molt la productivitat, ha fet un gran esforç de competitivitat, ha tenguut creixements de PIB significatius, si bé ara comença a tenir una situació de debilitat, fruit de la situació internacional, però fins ara ha aguantat bastant bé. Tenim una indústria en dos vessants, una economia dual, hi ha una part molt puntera quant a desenvolupament tecnològic, internacionalització, i hi ha una segona indústria que fa es-

forços, però li costa un poc més. La política industrial ha de tenir en compte això. Els darrers dotze anys s'ha fet una política industrial correcta, si bé a vegades es desqualifica aquesta política i es diu que fa de "repartidora", però s'ha fet un esforç de suport a la inversió i a la internacionalització, a part de les ajudes europees. La comarca del Raiguer ha prosperat, Menorca resisteix. I ara s'ha de fer front a aquests problemes com són la necessitat modernització i el preu del sòl industrial que és un dels principals problemes. I això té molt a veure amb la competència en matèria de sòl industrial. I el Govern no pot fer massa cosa perquè la competència de política territorial pertany al Consell. A partir d'ara seria important que hi hagués una sintonia amb el Consell. D'altra banda hi ha uns entrebancs perquè Europa defensa molt la competència i no es poden donar segons quines ajudes.

-Com corregiria els problemes de desequilibri i cohesió social?

-Crec que la manca de cohesió social és un mite de l'esquerra i que la millor manera de corregir aquest presumpte dèficit de cohesió social és la creació de riquesa.

Entrevista amb Antoni Monserrat

La desigualtat en xifres

Juanjo Sánchez

Montserrat ens rep al seu despatx uns dies després de les eleccions que han donat la victòria al Partit Popular. Sap que ha d'abandonar ben aviat el que ha estat el seu principal centre de feina, tal vegada amb la sensació que encara li queden moltes coses per dur endavant. Però no per això abandonarà la feina dins el camp de l'economia. És un dels experts que millor coneixen la trajectòria econòmica de les Balears, i no només això, també és un dels que millor preveuen el comportament futur dels diferents factors financers. Sense voler ser catastrofista, avisa: més dura pot arribar a ser la caiguda. Si el creixement torna a ser molt alt, d'aquí a uns quants anys ens toparem amb una altra gran crisi que pot provocar, fins i tot, problemes socials d'importància.

-Quina valoració fa dels resultats electorals del passat mes de maig a les Illes?

-Bé, de fet, l'únic que ha passat és que s'ha repetit un poc el que històricament s'ha donat. Jo pens que el Pacte de Progrés no ha estat capaç de capitalitzar una gestió que, en termes generals, ha estat positiva. Sempre hi ha defectes, però en termes globals la feina feta ha estat positiva, encara que el Pacte no ha estat capaç de capitalitzar-la per poder incremen-

tar el nombre de vots, i això és una qüestió seriosa, perquè ha implicat perdre i no poder continuar una fita històrica realment, perquè el Govern del Pacte ha estat el primer gran canvi que hi ha hagut en aquestes illes.

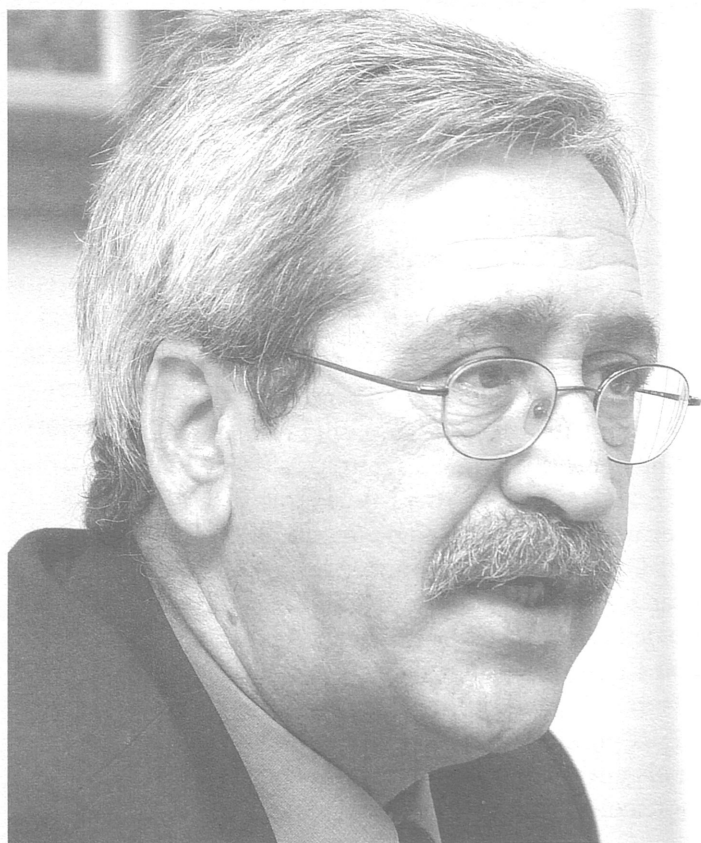
-No s'ha sabut vendre la feina feta?

-Encara que s'han fet bé les coses, el Pacte no ha estat capaç de convertir en vots una percepció, i on més es veu és al

PSM, on tots els comentaris són positius quant a gestió i, en canvi, els resultats electorals no ho reflecteix, i hi ha hagut una baixada de vots.

DADES CATASTRÒFIQUES

-Un dels principals arguments del PP a la passada campanya electoral va ser la situació econòmica a les Balears, que va presentar com a catastròfica. A la vegada, el Govern del

Antoni Monserrat Moll va néixer a Ciutat de Palma, l'any 1954. El 1975 es va diplomar en ciències empresarials per l'Escola Universitària de Palma. Ha exercit com a professor i ha assessorat diverses empreses. Entre el 1977 i el 1978 va ocupar càrrecs de responsabilitat a CCOO, encara que després es va establir com a professional liberal. És conegut per haver realitzat nombrosos estudis sobre el mercat de treball a les Illes. Ha estat director general d'Economia amb l'anterior Govern del Pacte, representant el PSM.

Balança fiscal, autogovern i democràcia a les Illes

El degà de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat Pompeu Fabra, Guillem López Casanovas, i el professor d'Economia de la UIB, Joan Rosselló Villalonga han coincidit en la realització d'una anàlisi sobre el significat i la importància de la balança fiscal per a Balears. Segons els experts, el saldo fiscal "ens ha de dir coses no tan sols pel seu signe (probablement negatiu a les comunitats autònomes desenvolupades) sinó la seva quantia (exagerada o no, encobrint uns determinats fluxos fiscals interpersonals i interterritorials)". D'altra banda, els autors de l'estudi creuen que ja no és justificable compensar dèficit fiscal i superàvit comercial, perquè asseguren que a "l'economia global i a l'Europa sense fronteres, l'espoliació fiscal no pot justificar-se per l'accés a un mercat que es regeix més per principis de mercat que no de protecció encoberta". En el context anterior, afegeixen, "el coneixement dels saldos fiscals entre jurisdiccions que volen el seu reconeixement diferencial esdevé una condició de transparència, i, per tant, de democràcia, tot i que sovint, el concepte de balança fiscal es combini amb la demagògia i el proselitisme polític que el converteixen en particularment antipàtic per a l'analista de la hisenda pública".

Pacte assegurava que ens trobàvem a l'etapa més brillant quant a creació de feina. Des de la seva posició de director general d'Economia, quina és la realitat econòmica avui per avui de les Illes?

-L'economia per a mi bàsicament es tradueix en termes de llocs de feina, en quantitat i en qualitat. Més salaris, millors condicions de feina, major nombre de treballadors, tot combinat és una resulta molt important. L'economia és per a l'home, i com que és perquè nosaltres visquem millor, s'ha d'entendre la importància del treball. Llavors, el PP ha sabut vendre un missatge absolutament catastrofista, que just ara ja canvia, en aquest moment ja torna al discurs que s'adapta a la realitat, és a dir, una situació difícil, una certa turbulència econòmica, però en cap moment no es dona una situació de crisi tan dramàtica. No es pot oblidar que en aquesta legislatura s'han generat 54.000 nous llocs de feina legals, en termes anuals, de duració anual. Aquesta xifra és realment espectacular. Ara per ara la creació de feina no és tan elevada, s'ha minvat en els darrers temps. Hi va haver un primer moment molt fort i després ha anat minvant, però com dic, en termes globals els darrers quatre anys suposen una de les millors èpoques en aquestes illes. Què succeeix?, aproximadament cada any, durant els darrers quatre anys, calculam que s'han incorporat al mercat de treball més de 4.000 noves persones, fruit de l'arribada a la seva majoria d'edat, persones que varen néixer fa 18 anys. Així, ens trobam amb un creixement vegetatiu del mercat laboral d'entre 16.000 i 20.000 persones, i a la vegada hem crescut en 34.000 persones regularitzades, més del que podria donar el nostre mercat de feina en quatre anys, per tant s'ha hagut d'incrementar la població. En cap moment no es pot parlar de crisi quan tens un nivell immigratori tan elevat. Balears és la comunitat autònoma espanyola on més ha crescut la població. Parlar de crisi! com és possible que la gent d'altres comunitats autònomes, d'Europa, vengui a una illa en crisi? No té sentit. Si hi hagués crisi, això significaria que la resta en tendria més, cosa que en cap moment no succeeix, no succeeix que hi hagi una situació generalitzada de crisi ni a Espanya ni a Centre Europa... i han

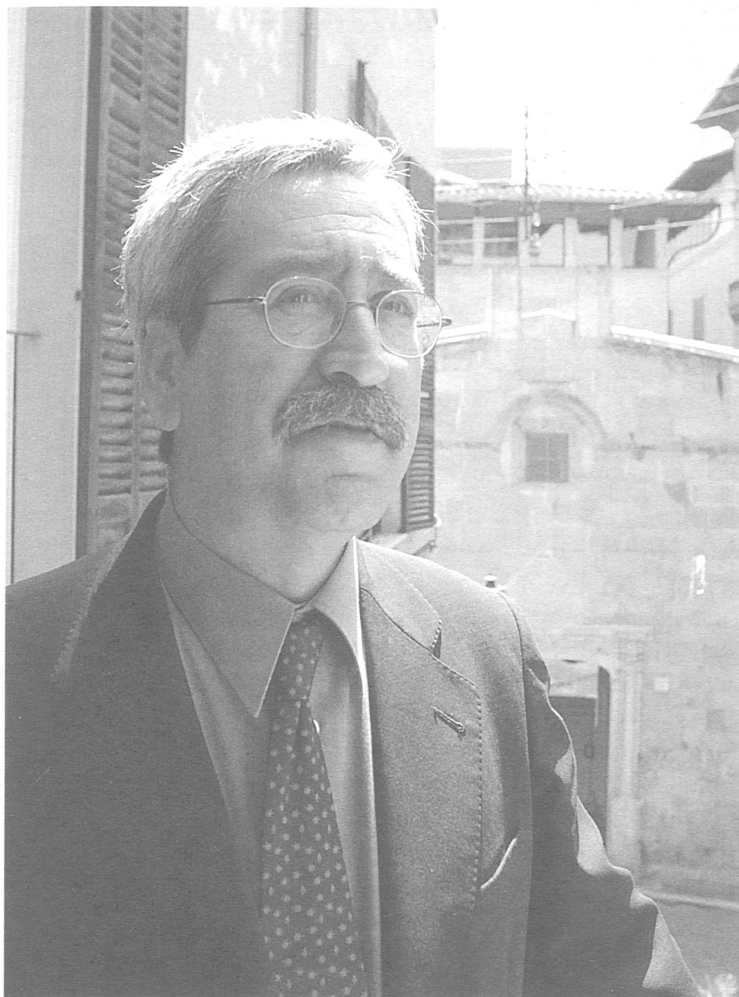
vengut aquí. És més, des d'Alemanya vénen treballadors a Balears, però no perquè hi hagi crisi a Alemanya, sinó perquè aquí hi ha una activitat econòmica molt potent lligada al turisme alemany. Per resumir, situació de crisi econòmica? No, en cap moment. Dificultats, perquè el nostre principal client té dificultats? Evidentment. Dificultats causades per la situació mundial d'inestabilitat creada arran de l'Onze de Setembre i de les dues guerres que hem passat, que han situat el turisme contra les cordes? També és cert, però Balears ha aguantat molt bé aquest ruixat.

FORT CREIXEMENT

-Una altra manera d'analitzar la situació a les Illes, podria fer-se tot tenint en compte la velocitat de vertigen que han assolit en els darrers anys els paràmetres de l'economia de la comunitat?

-L'any 1996 la patronal CAEB deia que no podíem continuar amb els ritmes de creixement dels dos anys anteriors i que entràriem en una estabilització, perquè no es podia continuar creixent així. La realitat és que el 1997 va ser molt fort, el 98 també i el 99, el 2000... i fins i tot el 2001 varen tenir uns creixements molt potents. Els creixements que s'han donat a aquestes illes han estat absolutament insuportables, insuportables des del punt de vista de duració. Tota Europa i tota l'economia mundial ha tengut uns creixements en els darrers anys molt i molt potents, i això s'ha de tenir en compte. No es pot mantenir de forma indefinida el creixement continu, és impossible. Llavors, és normal que les economies, com les persones, es cansin, i és normal que hi hagi cicles econòmics. Després del cicle més llarg del segle XX, que és aquest que hem acabat fa poc, hem entrat dins fenòmens estranys que succeeixen sempre, d'àmbit internacional, com l'Onze de Setembre, que frenen d'alguna manera el ritme econòmic. Llavors, és normal que l'economia no pogués continuar creixent, és que era impossible. Ha seguit creixent, sí, però a un ritme molt més moderat, també era d'esperar que entràriem en anys negatius. Quan hi haurà una recuperació? A l'any 97, amb el darrer Govern del PP, vaig fer unes previsions, lògicament amb el Govern del Pacte també les vaig fer servir, en les quals deia que entorn de l'any 2000 o 2001 hi hauria un esgotament del creixement i que fins l'any 2005 no hi hauria una recuperació molt forta. El que és normal, fent servir la teoria dels cicles, és que es produeixi una situació semblant que la que hi va haver als anys vuitanta, que és el que passa ara. L'economia balear té com a característica una gran acumulació de capital,

"L'economia balear té com a característica una acumulació de capital molt forta i molt potent, i ha pogut aguantar perfectament el que a altres economies hauria provocat una gran crisi"

molt forta i molt potent, i ha pogut aguantar perfectament el que a altres economies o a altres moments hauria provocat una gran crisi. El que és normal és que l'economia es recuperi devers l'any 2005, i que posteriorment entrem en una crisi molt forta que calcul que pot arribar fins al 2010. Fins llavors, seria normal que hi hagués un repunt, una bombolla financera, com ja ha passat, devers el 2005. Es pot parlar de bruixeria a l'hora de fer prediccions d'aquests tipus?, evidentment, però la història el que ens diu és que els cicles són prou similars. I ara, després d'aquest moment d'eufòria, en cert moment algú va dir "s'ha acabat el bròquil", i no ho va dir a Balears, ho va dir a l'àmbit internacional, doncs jo pèns que la gent hauria de ser conscient d'una cosa, i hi ha un exemple clar: l'any 2000 a Espanya es compraven les accions de Terra a 142 euros, avui estan a 5. D'això ningú, absolutament ningú, no ha culpats ningú en la campanya electoral, tan sols no ho han tret, encara que és un fet objectiu que milers de famílies, per no parlar de milions, han baixat a Espanya la seva capacitat d'estalvi, en el sentit que l'estalvi que tenien a la borsa s'ha reduït. Pos l'exemple de Terra perquè és molt espectacular, però és que se'ns va vendre que tothom, en uns mesos, es fariem rics i que a aquest país anava tot perfecte i que ens enriquíem. Sobretot a Europa s'ha estès el capitalisme popular, molta gent davant la baixada dels interessos va anar directament a comprar accions per guanyar doblers, per poder mantenir els seus estalvis. La caiguda de la confiança als mercats internacionals ha provocat que moltes de famíli-

es alemanyes, espanyoles i d'altres bandes perdessin part dels seus beneficis estalviats. Llavors, lògicament, la seva capacitat d'endeutament, la seva capacitat de viatjar s'ha reduït, i això no es pot obviar.

MÀ D'OBRA BARATA

-Vostè ha fet referència a la pujada de l'atur per mor del fenomen de la immigració, però podem recordar que a mitjans dels vuitanta a les Illes l'atur va arribar a xifres de gairebé 50.000 persones, encara que hi havia molta menys població.

-Va arribar fins a 60.000, va ser una cosa espectacular, i jo ja vaig dir que arribaríem a 60.000 aturats. Ningú no s'ho creia, i s'arribà als 60.000 aturats. La situació que es va crear fa una dècada no té parangó amb aquesta d'ara, si això és crisi, si això és guerra, que no vengui la pau. En aquella crisi hem de recordar que ho vàrem passar molt malament a la nostra societat, els anys 91, 92, 93 varen ser absolutament terrorífics. Hi havia una manca generalitzada d'expectatives, tothom deia que no ens en sortiríem, no hi havia cap expectativa. Avui tenim una sensació de por, d'inseguretat: ens demanam què passarà, com passa a tota Europa, però a la vegada tenim una esperança que això l'any que ve s'acabi. Però aquesta sensació la tenim perquè ens dóna la sensació o perquè algú ha venut un missatge catastrofista?, senzillament perquè els creixements anteriors eren absolutament exagerats i absurds. Qualsevol govern sensat ho ha de dir, i el Govern de Matas anterior al Pacte també ho va dir, tots han dit el mateix: no es pot mantenir un cavall desbocat, és impossible, s'ha de subjectar. Si construïm en dos anys tots els habitatges prevists per als pròxims deu, què farem després? Això és el que ha passat. Quan des d'Economia es llançava un missatge per avisar que s'hauria de moderar el creixement, era perquè era millor moderar el creixement que trobar-nos que de cop i volta se'ns ha acabat el creixement. A més, hi havia crítiques i pressions quasi xenòfobes en les quals es parlava de la necessitat de frenar la immigració, però s'hauria de tenir en compte que és impossible créixer a Balears i a qualsevol altre lloc si no hi ha mà d'obra. I a Balears més, perquè la utilització intensiva de mà d'obra és vital, és a dir, el nostre tipus d'economia per generar beneficis necessita molta mà d'obra i a baix cost.

-Quina és l'actual capacitat de Balears per continuar absorbint mà d'obra estrangera?

-En aquest moment, tal i com va l'economia, l'arribada de nova mà d'obra difícilment servirà... l'aparell productiu, pel que es veu en aquest moment, comença a donar un nombre de llocs de feina lleugerament per damunt, però no massa, del que és capaç de generar en població. Per tant, amb prou feines necessitarem en els propers anys més mà d'obra immigrant, serà necessària molt poca mà d'obra nova. I ara es veu l'exemple, puja l'atur. Ja els agradaria a moltes comunitats espanyoles tenir la nostra taxa d'atur, ja els agradaria tenir una situació com la de Balears. Només li posaré un exemple.

A la darrera enquesta de població activa, corresponent al primer trimestre del 2003, i que s'ha fet servir per dir que s'havien perdut llocs de feina, afirmació del tot no científica i poc seriosa, encara que dins la batalla electoral és lògica, si aplicàssim a l'esmentada enquesta la taxa d'activitat que ostenta Balears, Espanya en el seu conjunt tendria 1.450.000 treballadors més dels que té ara. Per què?, perquè tenim més gent en actiu que ningú, la nostra taxa d'activitat és una de les més altes d'Europa i molt superior de la mitjana europea, encara que parlem de l'època de l'hivern, a l'estiu aquesta xifra d'activitat a les Illes encara és més elevada.

CRISI TURÍSTICA

-El turisme també s'ha fet servir com a arma electoral. És realment tan greu la caiguda del turisme a les Illes?

-Fa uns dies vaig tenir el plaer d'escoltar el president Jaume Matas per la televisió, i li feien aquesta mateixa pregunta. Em va resultar xocant, i a la vegada me'n vaig alegrar, perquè deia que el motiu pel qual havia baixat el nombre de turistes era bàsicament a causa de la crisi alemanya, i deia també que l'ecotaxa, a diferència del que li havia sentit a dir unes setmanes abans, deia que l'ecotaxa sí que era important, però com a gota, com a punt d'inferència. Durant el transcurs de l'entrevista que li feren, la sensatesa de les seves declaracions em varen xocar positivament perquè reconeixia que ha baixat el turisme en general. I hi ha una altra dada important, per exemple, l'altre dia publicava el periòdic *Cinco Días* que la cadena Sol Meliá havia baixat moltíssim els seus beneficis, si no record malament, i l'anàlisi que es feia a la informació era que, fonamentalment, això era a causa de la caiguda de les destinacions diferents de Balears, encara que també a Balears havien caigut els beneficis. I és que, realment, que algú pugui no veure que el pastís del turisme en general ha baixat demostra molt poca sensatesa.

-El fet que es produeixi una caiguda del turisme, per poca que sigui, es pot qualificar sempre de dolent?

-És dolenta una caiguda des del punt de vista del que tenim. Sempre serà dolent reduir una activitat, sempre. Perquè, i què farem amb la gent?, què farem nosaltres, jo em pos el primer, si no hi ha activitat econòmica? Per tant és dolent que baixi el turisme. És clar que és bo anar contenint el creixement, és clar, és positiu que no cresquem per damunt de les taxes que hem tengut fins ara. S'ha de canviar el model turístic a poc a poc, tot pensant sempre que no són sostenibles sota cap concepte ni els creixements exagerats, que ens duren a la insostenibilitat econòmica ni una caiguda per una modificació del model, com algun utòpic creu encara, perquè no es podrà sostenir socialment. Els ciutadans necessiten tenir feina, guanyar doblers. I si no hi ha llocs de feina el model és insostenible i no és bo. Per tant, s'ha d'anar moderadament, en economia s'ha d'anar molt a poc a poc. De tota manera, hi ha un detall molt important, i és que Balears té la seva economia absolutament lligada a Europa Central, i sempre s'avança al

que després succeirà a la resta d'Espanya. A les Illes entram abans en crisi i en sortim també abans, ens recuperam molt més ràpidament. Per això, si Balears va malament un any després, dos, Espanya començarà a anar malament, i això qualsevol governant, que jo pens que ha de ser una persona sensata, ho ha de pensar molt i molt.

-Si tenim en compte el que diu, com ens afecta a Balears l'actual crisi alemanya?

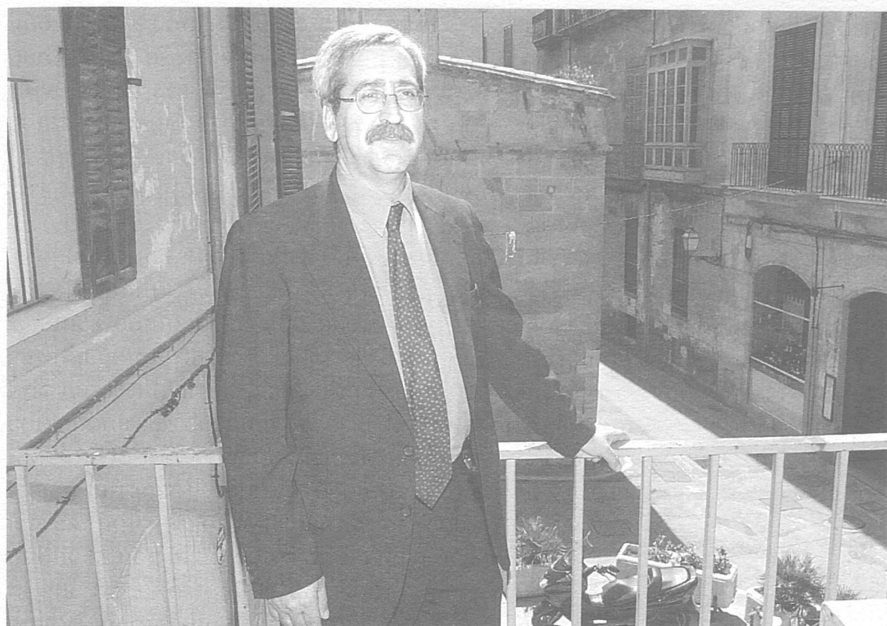
-L'economia alemanya sempre ha marcat l'economia balear, sempre. Hi ha gairebé un mimetisme automàtic, entre d'altres raons perquè, per molt que es digui, el fet d'anar de vacances és una cosa que ràpidament se'n ressent, és un producte molt sensible a qualsevol inestabilitat internacional. Està demostrat que quan hi ha una crisi de tipus "por" automàticament el turisme baixa. Encara que es nota una certa recuperació en el turisme britànic, la indústria turística balear ha de crear complements, no substituïts, ha de crear matalassos, per dir-ho d'alguna manera, per tal d'incrementar altres tipus de mercats. La situació alemanya, evidentment, ens durà problemes. El fet que hi hagi retalls en l'estat del benestar ens repercutirà. El que mai no es pot oblidar és que si hi ha hagut turisme de masses, és perquè les condicions de feina de la població milloraven.

"Si Balears va malament, un any després o dos Espanya començarà a anar malament, i això qualsevol governant ho ha de pensar molt i molt"

DESEQUILIBRI FINANCER

-Com afecta a les Illes el desequilibri existent entre la seva alta renda per càpita i PIB i l'endèmica manca d'inversions públiques en infraestructures amb relació a la mitjana estatal?

-Hi ha dues parts. La riquesa balear s'ha fonamentat, bàsicament, en salaris baixos. A Balears es fa servir mà d'obra no qualificada per tirar de la nostra economia, mitjançant sectors com poden ser l'hoteleria o el comerç. Llavors, el que feim, el que ha fet aquesta societat, ha estat donar un major nombre de llocs de treball amb sous menors, perquè no es necessita pagar molt per tenir aquest tipus de treballador. No necessitam enginyers en massa, no necessitam missers en massa, el que necessitam de forma massiva són cambrers, per exemple. Per tant, jugam amb salaris inferiors a la mitjana espanyola. Paral·lelament, hi ha una altra variable que són les pensions, que a Balears són les més baixes d'Espanya. Això és fruit del mateix model econòmic, basat en baixos salaris, per tant baixa cotització, i basat en l'estacionalitat. Per una altra banda hi ha la qüestió de les infraestructures. Balears mai, mai, no han estat vistes des del conjunt de l'Estat espanyol com un lloc on valgui la pena gastar. Malauradament, a llarg de molts d'anys Balears no ha arribat a percebre la mitjana que rebien la resta de comunitats ni en educació ni en sanitat ni en carreters ni a altres paràmetres. S'ha tardat a invertir, les inversions s'han fet molt més tard i amb molt

menys import, la qual cosa implica per una altra banda que ens trobam que el nostre producte pot arribar a no ser competitiu. Se'ns ha donat l'excusa sempre, en qualsevol negociació o discussió, que érem una comunitat rica, quan les xifres oficials del INE (Institut Nacional d'Estadística) sempre ens havien situat com la quarta comunitat. Ningú no discuteix la necessitat de les inversions en infraestructures a comunitats més riques que la nostra segons el seu PIB, com poden ser Madrid o Catalunya. Balears ha estat sempre una comunitat autònoma en la qual mai no s'ha cregut, i malgrat això Balears ha tirat endavant i hem creat una economia molt potent, sense l'ajuda del conjunt de l'Estat espanyol, i això s'ha de tenir molt en compte. Aquesta situació crea desequilibris, evidentment. A l'hora d'estudiar fórmules de protecció social per cobrir pensions o atur s'ha fet amb paràmetres del conjunt de l'Estat, no s'ha fet tenint en compte les nostres característiques, i en canvi sí que s'han tengut en compte a Andalusia, amb el PER i altres iniciatives. S'ha tengut en compte a la mineria... Tot això s'ha tengut en compte, en canvi Balears mai no ha comptat per a res, malauradament.

-Què seria de l'economia estatal sense l'aportació de Balears?

-Li posaré un exemple molt clar: el superàvit de la Seguretat Social que té Balears, segons les dades de la mateixa Seguretat Social, significa l'import total que es necessita per cobrir el dèficit d'Andalusia. O sigui, Andalusia té dèficit i Balears dona un superàvit capaç de cobrir-lo. I li posaré un altre exemple: hi ha molta diferència de dades segons sigui l'estudi, però la xifra mitjana que es dona equival a un 10% del PIB balear. Però, llavors, hi ha el dèficit fiscal del qual tantes vegades s'ha parlat. La xifra mitjana, sense ser exagerada, perquè jo he escoltat xifres molt superiors, la podem situar al voltant del 10%, la més alta d'Espanya, això equivaldria que 1 de cada 10 pessetes dels ingressos d'un empresari fossin cap a la caixa de l'Estat. Per a Espanya en conjunt, aquest valor absolut és poc, nosaltres suposam el 2%, per tant és poc, però per

a la nostra economia és moltíssim. Parlar d'un 10% de tot el nostre PIB que deixa d'arribar-nos és una xifra enorme. Simplement que ens deixassin aquest 10%, ja ens sobraria molt, no importaria recórrer a ecotaxes, i per descomptat no ploràrem com hem plorat tant d'anys i encara continuarem plorant. Amb un 10% del PIB, Balears registra el major dèficit fiscal d'Espanya, a més sense punt de comparació.

És clar que nosaltres tenim l'obligació, si som una regió més rica que una altra, de solidaritzar-nos i d'intentar que tots cresquem al mateix temps. Això és una cosa vital, no es pot créixer de forma insolidària. Balears ha de ser solidària obligatòriament, si no aniria directament al fracàs. Però una cosa és ser solidari i una altra ben diferent és que facin anticompetitiva la teva economia, que et demanin tant, que et prenguin tant més que demanar, que arribi un moment en què tenguis problemes.

Nosaltres necessitam vendre al turisme, econòmicament parlant, naturalesa, recursos, mitjans que no tenim.

RÈGIM FISCAL

-Quina importància té avui el REB (règim econòmic per a Balears), encara que es tracti d'una llei que mai no s'ha desenvolupat?

-Crec que el REB, que va plantejar Jaume Matas sent president autonòmic al seu moment, era un gran avanç, ho dic sincerament. Pens que el règim fiscal que es va plantejar era un intent seriós per recuperar, no el temps perdut, però sí per no perdre'n més. Llavors, què en va quedar?, paper banyat. Vàrem haver d'escoltar declaracions al Parlament... que a Balears el que volfem era convertir-nos en un paradís fiscal, o sigui, autèntiques estupideses. La veritat, en aquell moment es mostraren contraris tant el PSOE com Izquierda Unida, que va tenir qualque intervenció "brillant" per atacar el REB, per parlar d'allò del paradís fiscal, però el PP el va acabar "d'assassinar". A l'hora de la veritat, el REB acabà en uns articles molt petits, va perdre totalment la seva essència, amb la qual cosa no ha pogut desenvolupar-se. En aquests darrers anys s'ha intentat desenvolupar-lo, però no ha estat possible per una certa deslleialtat, s'ha jugat més a partidisme que a política d'Estat.

-Amb l'aprovació del nou sistema de finançament autonòmic, el Govern central dona per compensades les reivindicacions del REB. Ha millorat de llavors ençà el finançament de les Illes?

-El finançament autonòmic s'ha millorat moltíssim, la qual cosa prova com estàvem de malament. Perquè, amb l'aplicació dels mateixos barems normals, hem millorat moltíssim, i així i tot ens han hagut de posar una clàusula perquè no pugéssim tant. És clar que Balears no rep, en termes d'homogeneïtat, com reben d'altres comunitats autònomes. Li posaré

un exemple molt clar: Al darrer període dels fons europeus FEDER per al desenvolupament regional, que va acabar l'any 1999, Balears va rebre tres vegades menys del que rebrà en el període que va del 2000 al 2006. Per quina raó això és així?, senzillament perquè ara s'han fet servir criteris objectius de població, i abans s'utilitzaven criteris pels quals les Balears sempre, sempre, sortien perjudicades, amb la qual cosa gairebé no rebíem doblers. En canvi ara, amb criteris normals de nombre d'habitants registrats, sense comptar la població flotant, hem aconseguit triplicar els fons. Imagini's la injustícia anterior que hi havia. I ara per ara encara no estam bé si ens comparam amb el repartiment que s'ha fet per a altres comunitats. Això mateix ha passat amb el finançament autonòmic. Simplement amb l'aplicació de criteris de població normals, ja se'ns ha disparat el muntant econòmic, i a més ens han hagut de posar un límit i tallar-nos ics milers de milions de pessetes perquè creixíem massa. És tal la marginació i l'abandonament que han viscut Balears, que fins i tot Madrid ha rebut molts més doblers per a la pesca que nosaltres, al voltant del doble que les Illes, per part de l'Institut Financer per a l'Ordenació de la Pesca. Dins la negociació de l'any 2000 vàrem aconseguir multiplicar els recursos, però encara avui Madrid rep més doblers que Balears, encara que gairebé empatats.

DÈFICIT FISCAL

-El nou Govern del PP ja ha anunciat que retirarà el cobrament de l'ecotaxa. Quines altres fórmules hi pot haver per compensar els efectes del dèficit fiscal?

-El dèficit fiscal no es compensa amb l'ecotaxa ni molt menys. Qualsevol Govern que hi hagi a les Balears té un problema, i és que ha de millorar els serveis perquè el turisme es mantengui. Ha de millorar zones turístiques, entorns naturals, donar infraestructures, i si no arriben doblers de Madrid s'ha de recórrer a altres sistemes. Què va fer l'anterior Govern del Pacte?, recórrer a l'únic sistema que se li va ocórrer, que era treure doblers dels turistes, perquè per diferents raons l'IVA se n'anava directament a Madrid. Amb el nou sistema de finançament això millora, però tot i així no queden doblers a Balears... i a més turistes més doblers per a Madrid pels impostos indirectes. Llavors, vàrem recórrer a l'ecotaxa, que no va ser un invent del Govern del Pacte sinó del Govern anterior, el PP ja hi havia treballat anteriorment. Hi ha hagut massa compromís que s'eliminarà l'ecotaxa, i ara ja es parla de "congelar", de "modificar", de "reestudiar", veurem què passa. Tant de bo aconsegueixin treure de Madrid part dels doblers que se'n duen i llavors no haurem de menester l'ecotaxa. Tant de bo aquests doblers es destinin a allò que es pretenia amb l'ecotaxa, que és la millora del producte turístic, ni més ni menys. I el Govern que sigui al Consolat, o treu doblers dels pressuposts generals de Madrid, d'on neix el nostre dèficit, o hauran de cercar d'altres fórmules. Per descomptat pressionar més

amb impostos als residents em sembla absolutament descabellat i estúpid, és a dir, no es pot pressionar més fiscalment. Fins i tot s'hauria de plantejar reduir la pressió fiscal, perquè l'activitat econòmica funcioni millor.

- Revertir cap a Balears part de l'IVA recaptat pel turisme seria una bona idea?

-El turista paga uns impostos indirectes, impostos que han de repercutir en l'activitat econòmica. Si en comptes d'aplicar un poc més de pressió fiscal sobre l'habitatge, una part de la pressió fiscal que ja existeix repercuteix a la nostra comunitat autònoma, jo pens que ningú no discutiria això. Pens que a ningú no interessa gravar fiscalment el turista, però a tots ens ha d'interessar donar un bon servei al turista, i un bon servei significa millorar entorns, serveis... a ningú amb judici no se li ocorre dir que no s'ha de millorar el producte turístic i que no s'ha de millorar l'entorn.

-Quines possibilitats donaria a Balears el fet d'establir un concert econòmic amb l'Estat, com per exemple el que hi ha al País Basc?

-Personalment pens que la millor solució per acabar amb el problema de la balança fiscal, de dèficit fiscal en el nostre cas, el millor sistema seria un concert econòmic, no hi ha cap dubte. Pens que és un sistema clar i transparent, sabríem què pagam exactament, i no hi hauria tanta complicació en els càlculs, i què donam per mantenir el conjunt de l'Estat. De la mateixa manera que l'Estat espanyol aporta una quantitat de doblers a la Unió Europea, doncs exactament igual, i això pens que és una de les qüestions més interessants.

-Aquest dèficit que pateix la balança fiscal de Balears, si no es corregeix, pot passar factura d'aquí a poc temps?

-Fins ara aquest dèficit l'hem suplert amb una major tenacitat de la societat balear, i els empresaris i els treballadors hem intentat cobrir-lo, d'una manera o d'una altra, mitjançant la iniciativa privada, els governs autònoms també han lluitat, lògicament. Però aquest esforç és excessiu, pot arribar a provocar que la nostra competitivitat se'n ressenti i per tant els mercats alternatius siguin beneficiats. Encara tenim potència?, és clar. Podem aguantar anys?, també, però no podem oblidar que això no es pot aguantar indefinidament, pot arribar a generar tensions i problemes econòmics. Per posar un símil, podríem dir que disputam un partit en què el nostre equip juga amb pedres a les butxaques.

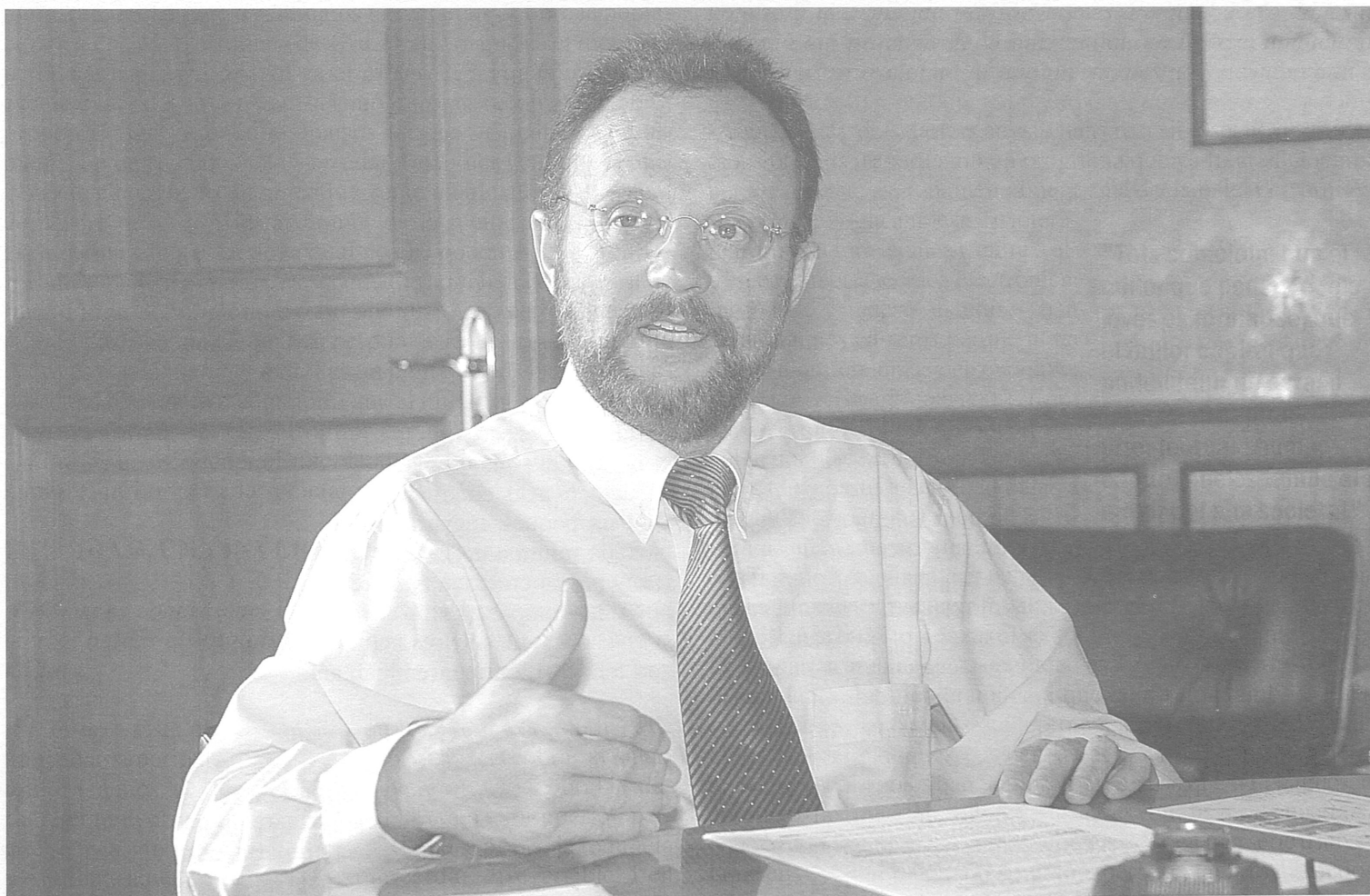
"Balears ha de ser solidària obligatòriament, sinó aniria directament al fracàs. Però una cosa és ser solidari i una altra ben diferent és que facin anticompetitiva la teva economia, que et prenguin tant que arribi un moment en què tenguís problemes"

Entrevista a Avel·lí Blasco

Il·les poc universitàries

Constanza Forteza

L'arribada del catedràtic de dret administratiu, Avel·lí Blasco, al rectorat de la UIB sembla que no obrirà la porta a grans canvis a la comunitat universitària o, millor dit, que no romprà la tònica d'assossec i bones maneres de Llorenç Huguet. El nou rector posa l'èmfasi en punts inclosos dins el seu programa d'objectius, com la millora de la qualitat de la docència o la incorporació de la universitat a l'espai europeu d'ensenyament superior. Però, en el fons, Avel·lí Blasco s'haurà d'enfrontar a problemes més seriosos, sempre darrere d'una universitat petita que, tot i que pot presentar bons resultats parcials en moltes de qüestions, arrossega hipoteques de fons: la necessitat de més finançament, les conseqüències actuals de la baixada d'alumnes i totes les que es deriven d'una situació singular, la d'una comunitat amb un alt producte interior brut però amb una de les més baixes participacions de la despesa universitària dins aquest global. O el repte encara més radical, el de canviar la mentalitat d'una societat poc universitària, que no aprecia els estudis superiors perquè, a l'hora de triar entre els rendiments immediats d'un treball sense qualificació o els, més a llarg termini, de la formació, de moment i majoritàriament, encara tria els primers.

-Vostè, una vegada elegit rector, va fugir de la paraula continuïtat a l'hora de qualificar aquest nou període, però, a la vegada, sí que ha indicat que es mantendran els grans trets de l'etapa anterior, la del rector Huguet. Què significa exactament això, on són les diferències?

-Bé, en el nostre programa hi havia bastants propostes que no hi eren al programa del rector anterior, que no s'havien parlat o que no s'havien concretat. Per exemple, un tema que nosaltres hem començat a impulsar clarament és tot el de la incorporació a l'espai europeu de l'ensenyament superior, que deriva de la Declaració de Bolònia de l'any 1999. Dilluns que ve (9 de juny) tenim una jornada, que farem en col·laboració amb la Conferència de Rectors Espanyols i l'ANECA, és una espècie de punt de partida de tot un procés d'organització interna per veure com ho hem de fer, com hem de connectar-nos amb altres universitats, perquè aquesta és una feina que s'ha de fer conjuntament. És cert que, amb relació a aquest tema, el ministeri fins fa poc no havia fet pràcticament res; de fet, fins al mes de febrer, el ministeri no va presentar el document amb les grans línies sobre com ha de ser aquesta incorporació. I, encara avui, tenim molts dubtes i problemes sense resoldre. Bé, aquest és un dels punts per al qual nosaltres hem volgut posar la directa, avançar. De fet, ja tenim algun projecte elaborat aquí, per exemple amb relació als estudis d'informàtica, estudis en els quals treballam com a líders de grup dins un total de quinze universitats. I això és un canvi, era una cosa que s'havia tocat, però que anava una mica lentament. Altres canvis? Bé, ara ja fa quinze dies que reorganitzam les competències amb relació als nous vicerectorats.

Avel·lí Blasco Esteve és el recentment electe rector de la Universitat de les Illes Balears, on ja va ser, en temps del rectorat de Llorenç Huguet, vicerector de Projectes i Relacions Institucionals. Avel·lí Blasco és catedràtic de dret administratiu i expert en dret turístic i en les matèries jurídiques relacionades amb el dret del territori i el dret autonòmic. És autor de nombrosos volums i publicacions sobre aquests apartats. Ara en el nou càrrec, abandonarà provisionalment la docència per dedicar-se plenament a les tasques del rectorat.

Hem pres alguna mesura d'un cert abast, com canviar l'equip directiu del centre de càlcul, el Centre de Tecnologies de la Informació, que no és un servei qualsevol. A la vegada hem començat ja les negociacions amb els representants estudiantils per a la modificació del reglament acadèmic, que regula les convocatòries, les matrícules..., perquè volem flexibilitzar-lo tot pensant en els estudiants que treballen o que cursen els estudis més lentament, dels quals nosaltres en tenim moltíssims. I bé, són tres grans línies que ja indiquen canvis, dels quals en sortiran resultats que esper que es notin a poc a poc.

L'aportació del Govern a la UIB ha augmentat sensiblement al llarg dels darrers anys, però aquesta és, encara, la universitat amb el pressupost, amb relació al PIB balear, més baix de l'Estat. Què pensa fer respecte d'aquesta qüestió?

-Aquí s'han de considerar coses diverses. La participació del pressupost de la UIB amb relació al PIB balear és, efectivament, baixíssima. Nosaltres estam, en aquests moments, en un 0,29% del PIB quan la mitjana estatal és del 0,8% i quan una universitat com Múrcia, a una comunitat petita comparable a la nostra, arriba a l'1%. Ens trobam quatre vegades per sota de la mitjana estatal. És evident que això s'hauria d'augmentar. Però bé, dit això, també és cert que cap govern no disposa del PIB, un govern disposa únicament del seu pressupost. Però, sigui com sigui, és obvi que la participació de la universitat en la riquesa global és mínima, qüestió que és, una vegada més, un reflex de la nostra societat. És un percentatge que ens indica la importància que donam a la universitat. Hi ha regions europees on aquest percentatge és d'un 2%! Clarament, en això hem de créixer. Però podem considerar un altre percentatge, el de la participació del pressupost de la universitat en el total del pressupost de la comunitat autònoma, que és d'un 3,6%, proporció que torna a ser clarament per sota de la mitjana de la resta de comunitats. Hi ha comunitats que participen amb un 5% o 6%. Per tant, aquest serà un dels temes que haurem, clarament, de plantejar al nou executiu. Tenc molt clar que no hi pot haver una bona universitat si no té un bon finançament. Clar, tampoc no oblidam que el finançament que rep la comunitat autònoma balear, en euros per habitant, és també un dels més baixos de l'Estat i que aquí hi ha moltes necessitats. Però la qüestió del finançament universitari ha de millorar, aquesta és una demanda claríssima.

POCS ALUMNES

-Es pot dir que, en aquests moments, el principal problema de la UIB és el descens dels alumnes, una baixada que, a més, es produeix en una situació problemàtica prèvia, la d'una comunitat autònoma on el nombre de persones amb estudis superiors és molt baix?

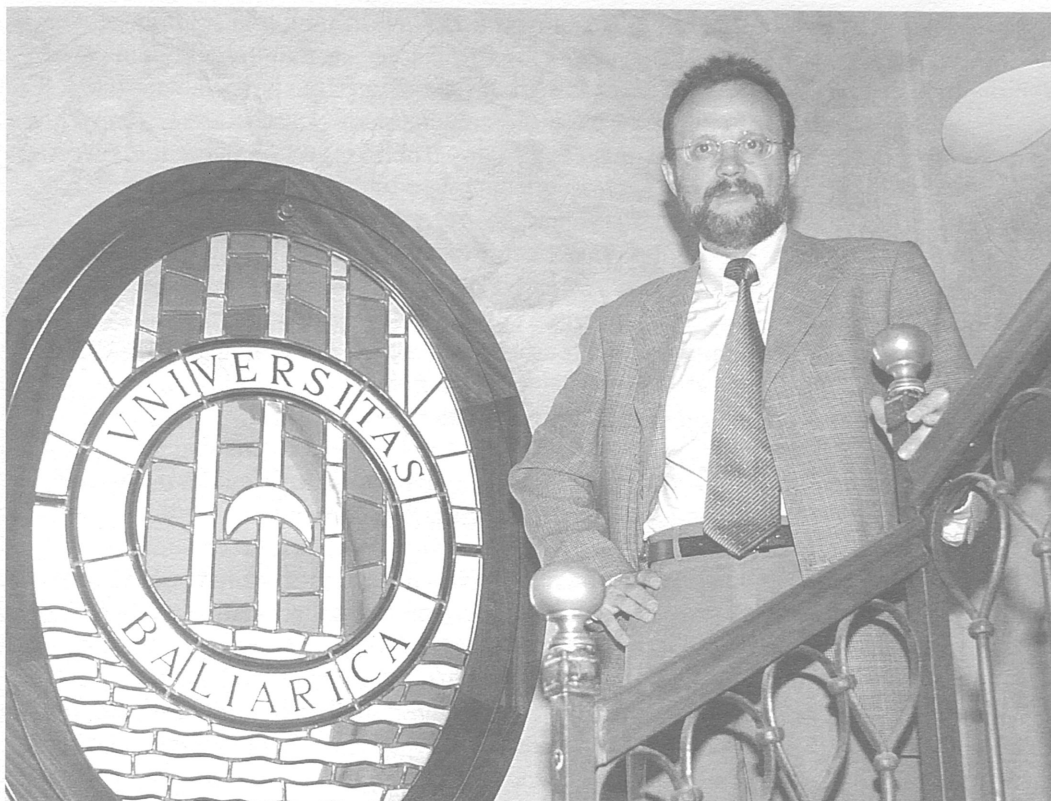
-Nosaltres ara ens atracam als 14.000 estudiants que cursen estudis de grau superior. Perquè, clar, de vegades la qüestió és saber si hem d'incloure o no els alumnes que cursen estudis a les escoles adscrites, l'Escola de Madres Albertas de magisteri, la de relacions laborals, l'Escola de Turisme del carrer del Sol..., perquè hi ha universitats que inclouen aquests alumnes quan aporten les xifres. I, després, tenim devers 1.500 estudiants de postgrau, en màsters, especialitats i en cursos de doctorat. Que, s'ha de dir, són estudiants com els altres. Però sí, és cert, la previsió per al pròxim curs és de mantenir la situació, és a dir, continuarem baixant un poquet, registrarem una baixada mínima de la matrícula.

L'any passat crec que baixarem un 1%, que, per cert, és molt poc si ho comparam amb altres universitats. En qualsevol cas, si consideram les xifres actuals del batxillerat, sabem que, a curt termini, continuarem baixant.

-Quan arribarà a la UIB l'augment escolar fruit de la immigració?

-Arribarà, arribarà, però encara trigarà un poc. Segons el que ens indica la gent que treballa a primària, en aquests moments hi ha un autèntic boom, un augment que ja es comença a notar

"Jo crec que intervenir o controlar, entre cometes, la universitat, pot ser una temptació per a qualsevol govern. I crec que això es dóna amb independència de si el govern és d'esquerres, de dretes o de centre"

a secundària. Però, de manera immediata, per a l'any que ve, vendran menys estudiants com a fruit de la caiguda demogràfica. I, tal com vostè indicava abans, el cas és que, aquí, ens trobam davant un tema de fons que és greu, el fet que aquí tenim un percentatge d'estudiants universitaris, sobre la població jove en edat d'estudiar (de 18 a 25 anys), que és el més baix de l'Estat espanyol. Estam en el 21% o 22%, quan la mitjana espanyola és del 43% i quan la Unió Europea recomana el 50%, proporció que ja tenen els països nòrdics. El cas és que almenys un de cada dos joves en edat d'estudiar vengui a la universitat. Crec que és un objectiu irrenunciable que mai no hem de perdre de vista. I estar només en la meitat de la mitjana espanyola és una cosa de la qual no ens podem sentir orgullosos, més aviat al contrari. Ja sabem que aquí hi ha un mercat de treball molt actiu, molt atractiu per als joves, però és una autèntica llàstima, una autèntica pèrdua de riquesa, aquesta fuga de joves cap al mercat laboral és un punt que ens ha de preocupar a tots. De fet, tots coincidim que el millor que poden fer els joves és formar-se, que el millor capital que poden tenir de cara al futur és el capital intel·lectual i humà, capital que és també el millor per a la societat.

ESTUDIAR, UNA INVERSIÓ

-I més si es coneix, com indiquen les estadístiques, que en el mercat balear els titulats universitaris aconseguixen salaris millors.

-Sí, és així. Està clarament demostrat, en tots els estudis, que un títol superior, o mitjà, es col·loca abans, cobra un salari millor i, a més, té més possibilitats de promoció laboral i salarial. Per tant, el jove que perdem per a l'educació superior, perquè se'n va a treballar al món turístic i que, a priori, ja renuncia a estudiar, aquest jove és una gran pèrdua. Irreversible. I en

aquest punt falla la universitat, perquè els hem d'anar a cercar, hem de fer tota la propaganda necessària, hem de convèncer la gent..., però també falla la societat. Aquí hi ha la qüestió que la nostra societat no valora com toca un títol universitari. I és un problema social clar i molt greu. Si els pares no valoren aquesta qüestió, lògicament els fills tampoc no ho fan. I, finalment, crec que també hi ha una responsabilitat de les institucions públiques. Considero que aquí hi ha pendent una tasca molt important de la Conselleria d'Educació, per intentar capgirar aquesta tendència, amb campanyes, amb informació als estudiants de secundària... crec que tots ens hem mogut, però hem de fer més renou. Encara que, possiblement els resultats no es vegin a curt termini. Feim coses, tenim un professor exclusivament dedicat a les relacions amb la secundària. Feim jornades de portes obertes, però hem d'insistir, hem de

fer més.

-És clar que la UIB fa un esforç per crear un ventall d'estudis molt adaptats a la realitat social, possiblement per acostar l'oferta a la demanda i absorbir més alumnes. Però aquesta intenció tan pràctica de la universitat, no li lleva ambició a l'hora d'aspirar a ampliar una oferta d'estudis de més calat?

-Aquí, al llarg dels darrers anys, s'han creat sis o set noves titulacions oficials d'acord amb un programa que va fixar el Govern, perquè aquesta és, fonamentalment, una decisió del Govern. Es va crear filologia anglesa, fisioteràpia, arquitectura tècnica i, entre d'altres, enginyeria tècnica electrònica. Al marge d'aquests estudis, s'han creat algunes carreres perquè hi ha hagut una demanda, per exemple, una enginyeria agrícola i hortofrutícola, fruit de la petició efectuada pel mateix Govern. I sí, la universitat potencia estudis molt adaptats a la realitat social. Per exemple, acabam de crear uns estudis immobiliaris perquè hi havia una concreta demanda social, per qualificar un determinat segment professional, perquè els dos col·legis afectats volen professionalitzar el sector i lluitar contra l'intrusisme. Es va parlar amb aquestes entitats, es va fer un estudi sobre la demanda i, a més, en el conveni que hem signat amb les dues corporacions, la d'agents de la propietat immobiliària i la d'administradors de finques, ens hem assegurat que no hi haurà dèficit; els dos col·legis s'han compromès, en cas que n'hi hagués, a cobrir-lo. Per tant, crec que són uns nous estudis molt encertats, i que es cobriran totes les places -almenys durant una sèrie d'anys- i que ens proporcionen un cas atípic, perquè mai no s'havia do-

"Tots coincidim que el millor que poden fer els joves és formar-se, que el millor capital que poden tenir de cara al futur és el capital intel·lectual i humà, capital que és també el millor per a la societat"

nat el cas d'un compromís financer com el que han assolit aquests dos col·legis. Ara bé, que hi hagi iniciatives com aquesta, vol dir que renunciem a les altres? Doncs, no, ni molt menys. Això no vol dir que renunciem a engegar estudis bàsics, estudis de cinc anys. Però també he de dir que, en aquests moments, en una etapa en què s'organitza l'espai educatiu europeu, hem de ser bastant prudents, perquè molt possiblement aquesta reforma suposi una reducció de les titulacions. Ara com ara, les titulacions oficials, creades pel ministeri, són prop de 150, xifra que tothom pensa que és excessiva. Si no sabem com quedarem, seria una imprudència introduir ara noves titulacions a la UIB. Potser la reforma afecti algunes de les titulacions que ja tenim... o que ens vegem obligats a reformar quadres professorals. No és el moment de demanar, de manera insistent tal i com es feia fa quatre anys, noves titulacions. Després de tot això, i ja en el mitjan i llarg termini, sí que crec que haurem d'anar a cercar nous títols, fonamentalment per completar algunes de les mancances que tenim. Ens manquen, clarament, enginyeries, perquè enginyeries superiors només tenim la d'informàtica.

-L'anterior equip rectoral va ser molt crític amb la nova llei orgànica d'universitats. Fins i tot es va anunciar el perill d'una politització de les eleccions a rector, cosa que sembla no ha succeït. No ha passat perquè es va crear un alarmisme excessiu sobre la llei, perquè el debat es va exagerar, o simplement perquè els implicats han volgut que el procés fos pacífic?

-El primer que vull dir és que en aquests moments, amb relació a la forta oposició que hi va haver a la LOU -i és una cosa que ja he percebut a les reunions amb rectors a les quals he assistit- el tema ja s'ha oblidat un poc. Sembla que s'ha decidit passar pàgina. La realitat és que la llei s'ha aprovat i s'ha d'aplicar, per tant, no podem discutir permanentment si, per exemple, el sistema per a l'elecció de rector és o no és el correcte. És el que hem d'aplicar i, consegüentment, intentam fer-ho de la millor manera possible. Hi ha coses sobre les quals seguim sense estar d'acord; per exemple, jo no hi estic massa d'acord que al Consell de Govern de la universitat, el que abans era la Junta de Govern, no hi hagi tots els degans i els directors de departaments. Dit això, efectivament, el sistema d'elecció del rector té avantatges i té inconvenients. L'avantatge clar és que tothom participa en l'elecció del rector i que es tria un equip i no només una persona. Abans es triava a aquells que anaven al claustre i els representaven. Ara, la campanya és directa i cada persona és un vot, i això fa que la gent s'impliqui. És clar, hi ha inconvenients, un dels quals és la possible ingerència dels poders externs, dels poders polítics, de les administracions, dels grups de pressió o dels mediàtics. Crec que en aquest procés electoral hi ha hagut un cert respecte, no hi ha hagut ingerències. Però pot haver-n'hi, de fet, a altres universitats sí que n'hi ha hagut, s'han donat eleccions a les quals un determinat grup econòmic ha posat doblers a favor d'un determinat candidat, cosa que a mi no em sembla bé. I, sí, això és un gran risc.

AUTONOMIA UNIVERSITÀRIA

-Si tenim en compte que s'incorpora un nou executiu autonòmic al Govern balear, pensa que aquesta possibilitat d'ingerència és possible?

-Bé, ara m'ha canviat de tema i m'agradaria seguir amb l'argumentació anterior. També li contestaré aquesta pregunta, però jo som de dret i som molt sistemàtic. Com li deia abans, a les eleccions no hi hagut ingerència, però el risc hi és. I, a més, hi ha altres inconvenients, perquè obliga els candidats a fer una campanya durant la qual potser la universitat no s'aturi, però sí que es veu una mica alterada en el seu desenvolupament normal. I aquí la campanya ha estat excessivament llarga. A Pamplona, a Navarra, la campanya durà cinc dies i aquí foren dues setmanes i, a més, anàrem a segona volta! La Complutense va tenir una campanya més curta que la nostra... la Complutense!, que té prop de 95.000 estudiants. L'hauríem d'escurçar en el futur, de manera que la vida universitària no se'n ressentí.

-I bé, li demanava sobre possibles interferències del poder i les expectatives amb relació al nou Govern.

-Jo crec que intervenir o controlar, entre cometes, la universitat pot ser una temptació per a qualsevol govern. I crec que això es dóna amb independència de si el govern és d'esquerreres, de dretes o de centre. Qui té el poder i, a més, el poder econòmic sobre una altra institució -i el Govern balear aporta el 80% del nostre pressupost- pot tenir aquesta temptació, molt explicable en funció d'aquesta dependència. Al marge que es tracti d'un partit o de l'altre. El plantejament correcte és saber com articular la resistència a aquesta temptació. Jo tenc molt clar que, tot i saber que depenem del govern legítimament constituït, en cada moment, sigui el qui sigui, formam una institució diferent del Govern i que, a més, som una institució -i això ho reconeix la Constitució i la mateixa LOU- amb autonomia. I l'autonomia no és només un tema que s'aplica internament, en l'elecció de rector o dels degans, sinó que s'estén a les relacions amb les altres institucions. Mai no podem ser una corretja de transmissió de cap partit, de cap govern o de cap grup. Perquè la universitat és una realitat molt complexa, hi ha gent molt variada, aquí es pot trobar qualsevol opció política; i de cada vegada és més plural, punt que hem de considerar com una riquesa. Per tant, hem de mantenir aquesta autonomia, tot i que sempre amb garantia d'una relació de màxima fluïdesa i cordialitat. I, en matèria de titulacions, mantenir una política conjunta.

"La nostra societat no valora com toca un títol universitari. I és un problema social clar i molt greu. Si els pares no valoren aquesta qüestió, lògicament els fills tampoc no ho fan. I, finalment, crec que també hi ha una responsabilitat de les institucions públiques"

AUGMENTAR ELS PRESSUPOSTS

-L'aportació del Govern a la UIB ha augmentat sensiblement al llarg dels darrers anys, però aquesta és, encara, amb relació al PIB balear, la universitat amb el pressupost més baix de l'Estat. Què pensa fer respecte d'aquesta qüestió?

-Aquí s'han de considerar coses diferent. La participació del pressupost de la UIB amb relació al PIB balear és, efectivament, baixíssima. Nosaltres ens situam en aquests moments, en un 0,29% del PIB quan la mitjana estatal és del 0,8% i quan una universitat com Múrcia, a una comunitat petita comparable a la nostra, arriba a l'1%. Ens trobam quatre vegades per sota de la

mitjana estatal. És evident que això s'hauria d'augmentar. Però bé, dit això, també és cert que cap govern no disposa del PIB, un govern disposa únicament del seu pressupost. Però, sigui com sigui, és obvi que la participació de la universitat en la riquesa global és mínima, qüestió que és, una vegada més, un reflex de la nostra societat. És un percentatge que ens indica la importància que donam a la universitat. Hi ha regions europees on aquest percentatge és d'un 2%! Clarament, en això hem de créixer. Però podem considerar un altre percentatge, el de la participació del pressupost de la universitat en el total del pressupost de la comunitat autònoma, que és d'un 3,6%, proporció que torna a ser clarament per sota de la mitjana de la resta de comunitats. Hi ha comunitats que participen amb un 5% o 6%. Per tant, aquest serà un dels temes que haurem, clarament, de plantejar al nou executiu. Tenc molt clar que no hi pot haver una bona universitat si no té un bon finançament. Clar, tampoc no oblidam que el finançament que rep la comunitat autònoma balear, en euros per habitant, és també un dels més baixos de l'Estat i que aquí hi ha moltes necessitats. Però la qüestió del finançament universitari ha de millorar, aquesta és una demanda claríssima.

-Si no augmenta el nombre d'estudiants, aquest pot ser el millor moment per intentar arribar a un major finançament per alumne.

-Al llarg dels darrers anys, tot i que encara les xifres són baixes, ha augmentat molt la participació financera provinent del Govern, circumstància que, sumada a la caiguda d'alumnes, ha millorat molt el pressupost per estudiant. Però la reivindicació bàsica, de millorar el finançament, és un tema prioritari, tenim algunes necessitats urgents.

QUALITAT DE LA DOCÈNCIA

-La UIB s'enfronta periòdicament a crítiques relatives a la qualitat de l'ensenyament. Fa poc, un suplement d'un diari nacional, que publicava un rànquing nacional d'estudis superiors, únicament citava la UIB per als estudis de turisme.

-Bé, en el cas d'aquest suplement podríem dir moltes coses, en primer lloc que, quan es va fer, ens trobàvem en ple procés electoral, de manera que no enviàrem les dades. Però bé, al marge d'això, el que és cert és que entram en una etapa de valoració de cada tram de l'educació superior. De fet, aquesta és una de les aportacions de la LOU, la de fer entrar les universitats en una cultura d'avaluació de la qualitat de l'ensenyament. Aquí ja avaluam, en aquests darrers anys, determinats tipus d'estudis o fins i tot de serveis universitaris. En el cas d'alguns estudis les qualificacions han estat molt bones, per exemple, l'escola i els estudis de diplomatura de turisme han obtingut la certificació Ted-Qual, i si no vaig errat, és l'única diplomatura pública que té aquest reconeixement, que és una distinció important. Però, en general, en el tema de la qualitat de la docència començam ara, en part perquè crec que les universitats ens havíem adormit un poc. Era un tema que no es tocava; així com en el cas de la recerca hi havia sistemes d'avaluació ben reglats, en el cas de la docència, si llevam el cas de les enquestes dels estudiants -un sistema que tampoc no acaba de servir- la qualitat no s'acabava de mesurar. Nosaltres, en el nostre programa, dúiem una proposta important, la implantació d'un pla de qualitat de la docèn-

cia. És a dir, fomentar el bon docent, fomentar noves estratègies educatives, la implantació de les noves tecnologies, el professor innovador, etc. Que no sigui igual la valoració del professor que es renova que la d'aquell que repeteix el mateix any rere any. I això fer-ho de manera organitzada, via pla d'innovació o via pla de qualitat de la docència.

-Com es pot fer això en un món tan funcional com la universitat?

-Pot haver-hi complements retributius adreçats a compensar això, de la mateixa manera que en aquests moments hi ha complements que premien la bona recerca i que no es donen a tothom. Seria una manera d'incentivar. El que no pot ser és seguir com ara, sense estímuls ni mecanismes objectius que estimulin la bona docència. Tot dependrà de si el professor ho vol o no ho vol fer. Hem d'entrar en aquesta línia, relativament nova. Que és difícil, però que s'ha de fer i, a més, significarà entrar dins el canvi europeu, que no és només un tema de titulacions, sinó que implica un canvi d'enfocament, per fomentar en l'estudiant la capacitat d'aprendre: no només hem de transmetre molta informació sinó donar-li contingut i, sobretot, capacitat de tractar aquesta informació, que pugui resoldre problemes a partir d'aquesta informació. Un ensenyament molt més creatiu. La Declaració de Bolònia parla de l'any 2010, però no com a fita final sinó com a data d'implantació dels nous plans. Jo crec que, al ritme que anam, en dos o tres anys tendrem els nous plans començats.

Arquitectes: la veu callada

Magdalena Cortés

La participació és una de les assignatures pendents a la nostra societat. Es pot començar per parlar de la democràcia i es pot acabar per posar d'exemple qualsevol associació. També és una de les fites que es planteja el Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears i que el seu nou degà, Lluís Corral, té ben clara. Per una banda, aconseguir que l'opinió del Col·legi sigui representativa del que pensen els seus membres, i per l'altra, que els arquitectes tinguin presència en el debat social i a les institucions. Com diu Lluís Corral, "de vegades interessa que la veu dels tècnics quedi el més diluïda possible perquè després els polítics puguin dir el que vulguin". Exemples en posa molts: el Parc de les Estacions, Raixa... obres que s'han adjudicat amb un únic criteri: l'econòmic. Una de les lluites del Col·legi és aconseguir que totes les obres s'adjudiquin per

concurrs amb la presència d'un jurat de prestigi. És el que proposen per solucionar el tema del Born i de la façana marítima. També estan en contra de l'ampliació del port de Palma, però aquí es planteja un problema afegit: l'autoritat competent depèn de l'Estat. Aquest és precisament un dels entrebancs que Lluís Corral apunta per explicar la dificultat d'establir un model territorial per a Mallorca. Precisament, pel fet que el planejament no pugui incloure ni el litoral ni els ports ni els aeroports. Sigui com sigui és urgent definir quin és el model territorial que volem. La indefinició provoca contradiccions com la que assenyalava Lluís Corral: la moratòria ha frenat la construcció d'habitatges, però omple Mallorca de polígons industrials. Lluís Corral aposta per no consumir més territori i, a més de rehabilitar edificis, reconvertir ter-

renys ja edificats. Per al nou degà del Col·legi d'Arquitectes, tots som responsables dels xalets i cases aparellades que conformen el nostre paisatge: els arquitectes, els promotors i les persones que hi han de viure. Ara bé, segons Corral, l'Administració té la responsabilitat d'adjudicar les obres tot seguint criteris tècnics i, per una altra banda, també té la clau per lluitar contra l'especulació, la principal causa de l'increment del preu de l'habitatge.

Aquesta entrevista es va fer abans de les eleccions autonòmiques i municipals. Per tant, també és anterior a l'aprovació definitiva del Pla general d'ordenació urbana de Palma al darrer plenari del Consell de Mallorca de dia 2 de juny. Entre moltes d'altres coses, aquest pla preveu el soterrament de l'autopista de Llevant entre les Avingudes i el Portitxol i l'enferrocament de l'edifici de Gesa.

-Com es planteja el càrrec de degà del Col·legi d'Arquitectes? Hi haurà un canvi de direcció?

-No, senzillament volem incidir en el que fa dos anys intentam dur endavant: que la persona que es veu, en aquest cas el degà, no representi la veu d'aquesta persona sinó que és la veu del Col·legi. Va ser amb aquestes condicions que vaig acceptar d'anar de cap de llista, si no, no ho hagués acceptat. Aquests dos darrers anys hem duit endavant aquests plantejaments, i ara entenem que ha arribat el moment de consolidar-los. De fet, ens sentim bastant còmodes, perquè les decisions s'han pres col·legiades, cadascú té les seves opinions, no és una junta monocolor, no hi ha el mateix punt de vista polític ni cultural, però sí que hi ha unanimitat en el sentit de fer feina i de defensar l'arquitectura i els arquitectes.

-Diria que un dels objectius a aconseguir és que el Col·legi sigui més participatiu?

-Evidentment, normalment aquestes institucions queden rele-

gades a l'opinió dels que comanden i el sentir de la gent queda una mica ocult. És el problema greu que ens trobam, encara que entenem que avançam bastant en aquest aspecte.

Les nostres fites són que la veu del Col·legi se senti, no únicament en el debat ciutadà que apareix als mitjans de comunicació, sinó també, i fonamentalment, a les institucions.

-Tenen problemes amb la presència del Col·legi a les institucions?

-Tenim problemes en el sentit que els temes sorgeixen en el darrer moment i les vies no són les apropiades. Et convoquen a una reunió tres dies abans i com a màxim et diuen l'ordre del dia. A partir d'un títol difícilment et pots fer la idea de quin serà el contingut, i ens trobam que moltes de vegades la persona que hi va està una mica indefensa, perquè no pot tenir el suport de la institució, ja que la institució no sap encara de què va. Són temes contra els quals lluitam, perquè es facin millor.

-Respon això a interessos?

- Potser sí. Hi ha vegades que interessa que la ponència tècnica quedi el més diluïda possible, perquè després els polítics puguin dir el que hagin de dir. De vegades la veu dels tècnics és una pedra dins de la sabata, i les pedres aquestes, n'hi ha que són fàcils de llevar i d'altres no ho són tant. No és una crítica en un sentit absolut, però hem de lluitar perquè la veu dels tècnics quedi bastant clara, i no únicament el col·lectiu dels arquitectes, sinó la veu dels mateixos tècnics que compareixen en representació a les institucions.

Al Consell Insular tenim una presència clara tant a la Comissió d'Urbanisme com a la Comissió de Patrimoni. A l'Ajuntament de Palma, a la Comissió de Centre Històric no hi tenim una presència clara, i volem tenir-la-hi.

RAIXA EN PERILL

-Les obres públiques s'adjudiquen, ja no només sense la presència dels arquitectes, sinó també sense un debat a la societat. Què proposa el Col·legi d'Arquitectes?

-Fixi's si tenim clar el que s'ha de fer, que una de les comissions que hi ha al Col·legi és la de concursos. Entenem que tota adjudicació per

part de l'Administració s'ha de fer a través d'un procés clar i transparent, i la millor manera d'aconseguir-ho és a través del

Lluís Corral va néixer a Palma el 16 de novembre de 1951, com hagués pogut néixer a qualsevol altra banda. El seu pare era marí i ell va viure a moltes ciutats fins que va anar a la universitat. Va estudiar arquitectura a Las Palmas i a València, on es va llicenciar l'any 81. Va fer feina a València i al cap d'uns anys va venir a Mallorca perquè havia guanyat una plaça d'arquitecte a Hisenda, plaça que no va ocupar mai, perquè es va posar a fer feina professional.

Posteriorment ha cursat postgraus en valoracions urbanístiques, en arquitectura i turisme i en dret ur-

banístic. S'ha especialitzat en el món de l'habitatge i de l'habitatge de protecció oficial, en temes turístics i d'equipament. En l'àmbit de l'urbanisme ha participat en les normes subsidiàries de diferents pobles de Mallorca, a més de plans parcials i urbanitzacions. L'any 93 va guanyar el Premi Ciutat de Palma de rehabilitació amb el projecte del Casal de Can Frontera. Amb l'Hotel Casa Galesa va obtenir el Premi Nacional a la millor iniciativa turística espanyola l'any 95.

A principis dels noranta va ser president de l'Agrupació d'Urbanistes de Balears. Entrà a la Junta de

Govern del Col·legi d'Arquitectes per intentar donar veu a l'urbanisme. Ha estat director del Programa d'investigació d'arquitectura i urbanisme turístic 2000-2002, i director de les Jornades d'ordenació territorial a Mallorca des del 2001, a més de coordinador de les publicacions fetes arran d'aquestes jornades. Des del 2001 fins ara ha estat tresorer del Col·legi. Des del 21 de maig del 2003, i durant els pròxims quatre anys, és degà del Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears, càrrec que combina amb l'exercici lliure de la professió.

concurs. Hi ha un munt d'actuacions per part de l'Administració que es fan per concurs, però encara no ens trobam en el moment ideal. Parl en general, no em referesc a totes les institucions.

Un exemple: fa pocs anys ens assabentàrem que havien adjudicat una obra a la Universitat com s'adjudicava tot: directament. Vàrem parlar amb la Universitat, i de llavors ençà, totes les obres que fa la Universitat van via concurs. Mantenim una relació amb la UIB fantàstica, en el sentit que ens posam una mica al servei d'aquesta administració per convocar i per donar les eines per dur endavant aquests concursos. Hem aconseguit que els edificis que es fan a aquest moment a la Universitat siguin molt representatius, molt bona arquitectura i duits endavant per persones que, a un moment determinat poden dir: "mira, t'acompanyaré allà i veuràs un edifici ben fet". Aquest tema que hem aconseguit amb la UIB el volem estendre a totes les institucions.

-Què passa a Palma, pel que fa a l'adjudicació d'obres públiques?

-A Palma pràcticament no ha anat per concurs quasi res, i quan hi ha anat ha estat per un concurs contrari al que hauria de ser. L'exemple més clar és el Parc de les Estacions, que era un concurs d'obra. L'Administració quan fa un concurs d'obra, a part

de complir uns requisits, el que mira és què li costa menys doblers. Ho adjudiquen a una empresa constructora i l'arquitecte ni hi figura, i per tant, es pot substituir l'arquitecte i no passa res, perquè el concurs era per fer una obra, no aquesta obra.

Però no és únicament l'Ajuntament de Palma, hi ha més institucions que fan això. En aquests moments tenim un tema molt greu a Raixa. Aquí passa exactament el mateix: concurs per doblers, de fet, al jurat no hi ha tècnics. Ja no es tracta únicament si el que sortirà serà un producte arquitectònic valuós o no, sinó que ens trobam a les portes de carregar-nos una de les peces més importants del nostre patrimoni, i això és molt més greu.

També han adjudicat directament, sense concurs ni res, els jardins de Raixa. Estam espantats. Ens hem queixat, hem fet la nostra advertència a la societat i als arquitectes, però nosaltres no podem prohibir a un arquitecte que es presenti a un concurs, encara que com a Col·legi hi estam absolutament en contra.

I no és un tema de color polític exclusiu, aquí a Palma hi ha el PP, però el tema de Raixa ve promogut pel Ministeri de Medi Ambient de Jaume Matas, i també hi ha el Consell Insular presidit per Maria Antònia Munar.

-Quines vies volen emprendre per evitar que això passi?

-No podem anar en contra del concurs de la institució, el que podem és molestar i intentar arribar a un acord, però en principi ho tenim bastant malament, perquè no tenim cap poder. Hem d'intentar reunir-nos amb les institucions i fer-los tornar enrere, perquè si no és així, això serà irreversible.

-De tota manera, el tema de la rehabilitació d'edificis catalogats sol entrar en conflicte per una banda amb la conservació de l'essència de l'edifici, i per l'altra amb la possibilitat que s'adapti als usos moderns. S'haurien de definir millor els límits, sobretot ara que la rehabilitació pren protagonisme?

-La professionalitat de l'arquitecte rau a saber fins on pot intervenir, el que no pot ser és que es digui que no es pot tocar cap pedra. Un exemple que ha tenguut transcendència a nivell nacional és el tema del teatre romà de Sagunt. Als anys vuitanta es va produir una intervenció rotunda per part de dos arquitectes, un valencià i un italià, tots dos amb grans intervencions sobre edificis històrics. Allò ara és un teatre, però del teatre romà en queda la forma de les grades i poc més. Et pot agradar o no el resultat final, però hem de deixar la llibertat al professional, que és qui té les competències i els coneixements per poder actuar. Podrà ser més afortunat o menys, mentre no sigui irreversible, tot anirà bé.

L'arquitectura és una cosa viva i s'ha d'adaptar al temps. Pensar que la catedral de Palma és allò que es va plantejar el 1300 i que s'ha de mantenir és un doi. La façana de la porta que hi ha enfront del Palau de l'Almudaina s'acabà el segle XIX. Què

"De vegades la veu dels tècnics és una pedra dins de la sabata, i les pedres aquestes, n'hi ha que són fàcils de llevar i d'altres no ho són tant. Hem de lluitar perquè la veu dels tècnics quedi bastant clara"

La casa del futur

Les cases aparellades han esdevingut el prototipus de la casa moderna. Molta de la gent que estrena casa se'n va a viure a un adossat: planta baixa i jardí. Malgrat això, Lluís Corral pensa que aquesta no és la casa del futur. Segons ell "Marratxí és un exemple del que no ha de ser". Aquí es planteja una pregunta: Què hem de fer, consumir territori o tenir alçada? Segons Lluís Corral: "depèn d'on som. Fer edificis amb alçada als conjunts dels pobles que encara mantenen el seu caràcter és una barbaritat. Un únic edifici pot destrossar la silueta del poble, com ha passat a Búger. De tota manera, tampoc no poden ser els xaletets la solució del creixement dels pobles. La repetició fa que, encara que siguin 20 cases, el que tu veus és un mateix element. S'ha de plantejar el tema de fer a trossos aquest element, perquè doni una altra sensació. Ara bé, Palma podria tenir més alçades a uns llocs concrets. El que no pot ser és que, a mesura que sortim de Palma, la solució sigui sempre construcció extensiva". A l'hora de triar entre una urbanització amb 200 xalets o blocs de tres plantes amb més zona verda, Lluís Corral tria la segona solució. Segons ell "ens hem de començar a plantejar el tema de l'edificació en alçada". Aquí, per a Corral, els que han de donar solucions són els arquitectes, els promotors i les persones que hi han de viure. Té ben clar que "l'arquitectura respon a la societat on se situa".

passa? Hem d'enderrocar-la? Les coses s'adapten al temps. Hi ha una relació entre el temps, la ciutat, els edificis i la societat.

PALMA: EL BORN, EL PORT, LA FAÇANA MARÍTIMA

-Però els professionals moltes vegades no tenen en compte la memòria històrica de la gent. Això ha passat amb les darreres reformes que s'han fet a Palma.

-El tema que més s'aproparia al que comenta ara seria el tema del Born. En la meua opinió estam millor ara que quan circulàvem pels dos costats, encara que no és la solució. De tota manera, potser no sigui una barbaritat la circulació pel mig. A Barcelona, al passeig de Gràcia es va canviar la rambla d'enmig i es varen fer unes voreres molt amples i la vida comercial es va revifar. El que és clar al Born és que la presència dels cotxes és el principal element agressiu. Entenem que la solució ha de venir a partir de convocar un concurs com a mínim des de l'encreuament amb el passeig Sagrera fins arribar al carrer Unió, i estic convençut que quan es posi en marxa, la resposta dels professionals serà fortíssima.

-Què pensa el Col·legi de l'ampliació del port de Palma?

-És una de les batalles que duim endavant. Estam radicalment en contra de l'ampliació del port, tant de superfície com de continguts. L'Autoritat Portuària vol tornar a dur els vaixells de passatgers prop de la ciutat per donar-li més vida, però això suposarà un problema de trànsit brutal, i ells ho saben. Diuen que tot allò que sigui industrial ho traslladaran al dic de l'Oest, però en realitat la majoria de contenidors vénen sobre rodes dins dels vaixells de Transmediterrània. De fet el que volen fer és una estació marítima i un aparcament brutal; fer un polígon industrial davall de la Catedral. Això ho varen intentar

vincular al projecte que va presentar Busquets en el qual plantejava, crec que amb molt d'encert, fer un bulevard de tot aquest tros fins a l'encreuament amb la via de cintura. Per no entrar en contradicció amb aquest projecte es proposa soterrar tot el trànsit. Ara hi ha propostes que a més defensen soterrar tot el Passeig Marítim. Com que els doblers no són meus, podem tirar endavant..., però, raonablement, això no es farà ni ara ni mai. No perquè sigui costós, sinó perquè no té cap sentit.

-L'edifici de Gesa és una joia de l'arquitectura moderna o s'ha d'enderrocar perquè trenca la façana marítima?

-Nosaltres a la Junta no tenim una opinió unànime sobre el tema de la façana marítima. N'hi ha que plantegen que tot això hauria de ser una zona verda, d'altres consideren que el projecte de Busquets és el correcte i d'altres plantegen això mateix que m'ha plantejat ara: què feim amb l'edifici de Gesa.

El projecte de Busquets és un bon projecte, però un dels temes és que lleva l'edifici de Gesa. Si suposam que el projecte de Busquets segueix endavant, no crec que siguin incompatibles. Tenim un edifici que respon a un moment concret, no n'hi ha molts d'exemples, i a més a més, és un element molt ben fet d'aquesta arquitectura, és un element catalogable, sense cap dubte. Sigui quin sigui el plantejament que es dugui endavant, l'edifici de Gesa hi pot tenir cabuda, i a més a més, aquest és un edifici amb moltes possibilitats de canvi d'ús, perquè són plantes diàfanes. Abans de saber què hem de fer, aferrar-se a enderrocar l'edifici no té sentit.

"La professionalitat de l'arquitecte rau a saber fins on pot intervenir, el que no pot ser és que es digui que no es pot tocar cap pedra"

L'ACCÉS A L'HABITATGE

-Per què els habitatges són de cada vegada més cars?

-A Mallorca partíem d'un fenomen estrany: érem la comunitat amb la renda per càpita més alta, i Palma era de les ciutats amb el preu de l'habitatge més barat d'Espanya. Hem passat de ser dels darrers, a estar entre els primers, quant a preus, i el pas ha estat absolutament espectacular.

Les raons, a part de les mateixes que a tot arreu: el canvi de moneda, els doblers negres... també es vinculen al preu del sòl. N'hi ha que defensen que com que l'element que dona el preu de l'habitatge és el sòl, si tothom pot fer habitatges allà on vulgui, el preu davallarà. Aquest és el plantejament que ha defensat sempre la dreta. L'any 1998 es promulgà una nova llei del sòl a tot l'Estat que estableix que només es considera rústic aquell sòl que és protegit, la resta pot acabar sent sòl urbà. Afortunadament es va incloure un punt on es deia que les illes, per la seva especificitat, en quedaven fora. La qüestió és que no només no ha davallat el preu de l'habitatge, sinó que ha pujat un 86%. Així que les raons són unes altres.

A qualsevol negoci del món, si no inverteixes no obtens rendiment, en canvi, si agafes uns doblers, compres un terreny i no fas res, puja de preu. Mentre això sigui possible, la resta és un doi. La primera llei del sòl de l'any 56 ja plantejava el tema del cadastre dels solars. Defensava que aquell impost fos gradual, amb una gradació geomètrica, perquè la pressió de l'impost obligàs a vendre el sòl. La segona llei, del 1976, torna a plantejar el mateix, però tampoc no s'aplica. La llei del 92, llei soci-

alista, es plantejà quelcom molt més dràstic: donava al propietari un any per edificar, si en un any no ha fet res, el terreny s'expropia pel 50% del seu valor, i l'ajuntament el treu a subhasta pública, perquè qui vulgui el compri en les mateixes condicions. Al cap d'un any de l'aprovació de la llei, en teoria, tots els solars no edificats ni amb projecte s'haurien d'haver tret a subhasta, però cap ajuntament no ho ha fet. Per tant no hi cap intenció d'actuar en aquest tema.

Per una altra banda, i també és una herència franquista, tothom entén que ca seva ha de ser ca seva, no una casa de lloguer, a més, com que els interessos són tan baixos, costa pràcticament el mateix llogar que comprar. La gent jove ara inverteix més del 70% del seu salari en l'habitatge, això és una barbaritat absoluta, aquesta gent no pot arribar a tenir un nivell de vida acceptable mai. La solució és el lloguer, però el lloguer hauria de venir de l'Administració. Així que solucions n'hi ha, però l'Administració ha de tenir una actuació clara i rotunda.

-I per què la construcció està, de cada vegada, més mal feta?

-Ara veim els resultats dels anys desbaratats de la sobre demanda d'habitatge. Un dels greus errors polítics va ser que en el mateix moment que la promoció privada es trobava en plena eufòria, quan hi havia feina per a tothom, a l'Administració se li va ocórrer muntar el Pla Mirall.

El Pla Mirall en si mateix era molt positiu, el que passa és que el moment va ser absolutament desafortunat, i en lloc de tirar-lo enrere el varen mantenir. Tot es feia amb presses, moltes d'obres s'aturaven perquè quedaven sense personal... i ara rebem els resultats. Ara les aigües han tornat, tal volta d'una manera massa forta, al seu lloc i entrem en una situació sota mínims. Però fins el 2000 i el 2001 no hi havia manera de tenir gent fixa a una obra, i tota la culpa la té l'Administració. Ara és el moment de muntar un Pla Mirall, no abans, i ara ja s'ha acabat. Per tant hem aconseguit fer competència al sector privat,

hem gastat un munt de doblers i el profit no ha estat l'adequat.

PLANIFICAR EL TERRITORI

-El que manca sobretot és una planificació global de l'illa que volem?

-El que no s'ha posat en cap moment sobre la taula és quin model territorial volem. Ara tenim el model de desenvolupament que està totalment vinculat al turisme i les seves conseqüències, tothom diu que hem de deixar aquest monocultiu, però ningú no fa res. El Parc BIT va ser una aposta sense cap consistència darrere.

El que tenc molt clar és que és molt difícil tirar endavant un tema d'ordenació territorial quan no tens totes les possibilitats d'incidir sobre el territori. Per a una illa un aspecte essencial és el port i l'aeroport. L'ordenació territorial ha d'establir un model, que aquí encara no tenim clar, però resulta que no pots opinar sobre el port ni sobre l'aeroport, ni sobre el litoral perquè tot això

depèn de l'Estat. O sigui que he de definir què vull del meu territori, però tenc una sèrie de taques amb una importància brutal. És difícil. Ara, també s'ha de tenir en compte que quan l'Ajuntament de Palma et diu que l'Autoritat Portuària fa el que vol, és cert fins a un cert punt, perquè dins la Comissió l'Ajuntament de Palma hi està representat i alguna cosa dirà.

-Quina opinió li mereixen les moratòries, poden ser una primera passa cap a un canvi de model?

-No. El problema és que la moratòria és un mitjà, no un fi. És el Pla territorial que ha d'establir el model, no la moratòria. La moratòria ens ha conduït a una situació d'inseguretat jurídica, perquè no ha tengut el sentit que havia de tenir: que es dugués a terme un Pla territorial sense les pressions provocades per la continuació de la construcció. Això no s'ha produït, però s'ha produït una altra situació: com no es poden fer habitatges, doncs inundam l'illa de polígons industrials, precisament una illa on no hi ha indústria! L'excusa sempre és la mateixa: és que com que hi ha una ferreteria, una fusteria, ... això no pot estar

dins del poble, perquè molesta. Després una vegada estigui fet el polígon, la fusteria continuarà dins del poble, perquè ningú no haurà donat els mitjans perquè es traslladi al polígon. Ens trobam amb pobles molt petits que projecten polígons industrials, i diuen que ambientalment són fantàstics. No té sentit que tots els pobles de l'illa tinguin un polígon, a Inca és necessari que hi hagi un polígon, però si n'hi ha un a Inca no n'han de fer un a Binissalem, o a Santa Eugènia. Les mateixes veus que diuen que ja està bé de consumir territori, són algunes de les que potencien la creació dels polígons industrials.

"Fins el 2000 i el 2001, no hi havia manera tenir gent fixa a una obra, i tota la culpa la té l'Administració. Ara és el moment de muntar un Pla Mirall, no abans"

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

El món, al marge del dret internacional

ONA

La professora de dret internacional de la UIB, Margalida Capellà, explicà a les Tertúlies de la Fundació Servei de Cultural per al Poble com la invasió de l'Iraq ha significat no només la derrota de Saddam sinó la de l'OTAN i la del dret internacional que els Estats Units han volgut canviar unilateralment amb el suport dels governs del Regne Unit i d'Espanya

La invasió de l'Iraq ha desencadenat un nou ordre que prescindeix del dret internacional que ha vigít al món des de la Segona Guerra Mundial, tot ignorant les Nacions Unides i emparant-se en la llei del més fort. Així ho afirmà Margalida Capellà, professora de dret internacional de la Universitat de les Illes Balears i membre d'Amnistia Internacional, or-

Margalida Capellà.

ganisme del qual ha estat coordinadora a Mallorca. A les Tertúlies de la Fundació Servei de Cultura per al Poble, explicà com el dret internacional és un conjunt de normes creades pels estats per regular les seves competències en el marc de les relacions entre els uns i els altres, en temes com les fronteres, la delimitació de l'espai aeri o de les aigües territorials, l'estada de les persones fora del seu país, el comerç i, també, les causes que legitimen una guerra.

Aquest dret, que naturalment no era fruit d'un dia sinó d'una llarga història, ha estat dinamitat, segons la professora, per una decisió unilateral que ha prescindit de les Nacions Unides, la institució que va ser creada per regular-lo. Fins a la invasió de l'Iraq la guerra es justificava per la defensa del territori d'un estat, com succeí a la Primera Guerra del Golf, però no com una mesura preventiva que deixa les portes obertes a la decisió del més fort. En aquest sentit, hom pot dir que la guerra era il·legítima i que, en qual-

sevol cas, per legitimar-la s'imposa crear unes noves normes internacionals.

CONTRA LES NACIONS UNIDES

Això és el que es pretén -digué Margalida Capellà- com exposava, sense amagar-se'n gens, Richard Perle, un assessor de Bush (vegeu *El País*, 13-4-03). Perle deia que la guerra no només ha acabat amb la dictadura de Saddam, sinó també amb l'ONU, el paper de la qual a partir d'ara seria el d'una gran ONG. D'aquesta manera els Estats Units han pretès deslegitimar el Consell de Seguretat. Segons aquest assessor, les mobilitzacions populars contra la guerra eren benintencionades, però no es pot posar el poder de decisió en mans de països com Angola, Síria o Camerun. Un argument que retorna el món a l'època colonial.

En aquest sentit, potser sí que l'ONU hagi fracassat com a organització. Però no és el primer pic. La pau a l'antiga Iugoslàvia no es va firmar a les Nacions Unides sinó a Danton, però el culpable del mal funcionament no és la institució sinó els estats més poderosos que la conformen i que des del 1945 gairebé no hi ha volgut introduir-hi cap reforma. A diferència de la Unió Europea, que és en contínua actualització, les NU s'han estancat, perquè així s'ha volgut. El que seria lògic, per tant, no és anul·lar la institució, sinó posar-la al dia.

LA MOBILITZACIÓ SOCIAL

No pot ser -digué per acabar Margalida Capellà- que un sol estat imposi i interpreti el dret internacional. El dret internacional no el fan els professors d'universitat, sinó la societat internacional representada a través dels estats que, alhora, si són democràtics, estan subjectes al control dels electors. Per això són tan importants els moviments socials, aquesta nova força que mou l'opinió pública i que reclama un dret més just.

Ara no sabem quina és la legalitat internacional. S'ha fet bocins. El panorama no és tranquil·litzador, però cal confiar en els moviments socials. Seria menester convocar l'Assemblea General de l'ONU i tornar a aquesta institució el paper rellevant que se suposa que ha de tenir en l'ordre internacional, un ordre que -amb l'excusa de combatre el terrorisme- depèn en aquests moments només dels Estats Units. Una situació insostenible.

L'ús social del català retrocedeix

ONA

Segons la memòria de la Direcció General de Política Lingüística, el coneixement del català ha pujat a les Illes, però no així el seu ús al carrer. Menys d'un 60% dels illencs parlen la llengua pròpia amb els seus fills

Tot i el fort increment demogràfic patit per les Illes en els darrers anys, el coneixement de la llengua catalana ha crescut en nombres absoluts, segons la memòria de la Direcció General de Política Lingüística. Més del 90% de la població l'entén, però per contra el seu ús social registra un retrocés en quasi tots els sectors i àmbits, la qual cosa posa en perill la seva subsistència a llarg termini. Les dades varen ser publicades poc abans de les eleccions i suposen una radiografia social de la nostra llengua en el moment del canvi polític.

És preocupant, per exemple, el fet que l'ús del català amb els amics és només d'un 43%, mentre que el castellà s'empra en el 55,8% dels casos. Aquest retrocés en l'ús social de la llengua fa plantejar-se la necessitat d'una política més activa al carrer, per tal de convèncer tots aquells que coneixen la llengua de les Illes perquè la utilitzin de forma habitual en les seves relacions personals, tant en l'àmbit de la feina com en els locals públics, dos indrets fonamentals per assegurar la pervivència del català de les Illes Balears.

A la presentació de la memòria, el conseller Damià Pons i el director general de Política Lingüística, Joan Melià, asseguraren que "és una foto fixa de la feina que s'ha fet en aquests anys i que nosaltres creim que ha estat molt important i molt imaginativa". Segons les dades que es poden comprovar als quadres s'han posat els fonaments per preservar el català, si més no a les aules, però s'ha d'anar més enfora: la llei de comerç és, per exemple, un instrument que pot donar fruit i també una televisió autonòmica, sempre i quan emprà la llengua del país i es posàs en marxa. La TV autonòmica era un dels punts bàsics del programa nacionalista.

El conseller va anunciar, premonitòriament, que esperava que els que vinguin darrere de nosaltres continuïn en aquest camí i "es faci molta de feina per aconseguir que la nostra llengua sigui la primera en tots els àmbits i es freni el seu retrocés en els usos socials". Clar que Pons parlava en termes generacionals i no polítics. En qualsevol cas, Pons va afirmar que no creia que "els que vinguin al darrere puguin anar en contra de la Constitució, l'Estatut d'autonomia o la Llei de normalització lingüística".

Pons cità l'article 3.3 de la Constitució que diu que "la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció".

CONEIXEMENTS DE LLENGUA CATALANA

	2002			1998
	Nascuts a les IB	Nascuts fora IB	Global	Global
L'entenen	98,4	84,4	92,9	92,4
La saben parlar	95,9	47,2	76,7	71,1
La saben escriure	68,6	24,7	51,3	31,1

PARLEN MÉS EL CATALÀ O LES DUES LLENGÜES IGUAL. ELS QUI SABEN PARLAR LES DUES LLENGÜES (2002)

	Total	Nascut a les IB	Nascuts fora IB
A casa parlen	64,7	77,6	24,5
Amb el pares parlen	62,7	75,8	21,6
Amb la parella parlen	59,3	71,5	26,1
Amb els fills parlen	70,8	82,9	35,4
Amb els amics parlen	73,8	83,8	43,1
A la feina parlen	70,2	80,4	40,1
Als locals públics parlen	74,4	84,3	43,0

ÚS DEL CASTELLÀ I DEL CATALÀ

	1998	2002
AMB ELS AMICS		
Més en català	61,4	43,4
En les dues llengües igual	17,4	30,4
Més en castellà	21,2	25,9
Nombre de personas que parlen més en català o igual en les dues llengües	450.009	509.441
AMB ELS FILLS		
Més en català	72,8	55,8
En les dues llengües igual	8,3	15,0
Més en castellà	18,0	28,7
Nombre de personas que parlen més en català o igual en les dues llengües	463.144	488.732

USOS DE CATALÀ I CASTELLÀ ENTRE ELS QUE SABEN PARLAR EN CATALÀ (2002)

	Total	Nascut IB	Nascuts fora IB
A casa parlen	Més català	53,7	66,3
	Les dues llengües igual	11,0	11,3
	Més castellà	35,0	22,3
Amb els pares parlen	Més català	53,2	65,4
	Les dues llengües igual	9,5	10,4
	Més castellà	37,0	24,0
Amb la parella parlen	Més català	49,9	62,0
	Les dues llengües igual	9,4	9,5
	Més castellà	40,5	28,4
Amb els fills parlen	Més català	55,8	68,4
	Les dues llengües igual	15,0	15,5
	Més castellà	28,7	16,7
Amb els amics parlen	Més català	43,4	52,1
	Les dues llengües igual	30,4	31,6
	Més castellà	25,9	16,2

CREIXEMENT DE LA CAPACITAT DE PARLAR EN CATALÀ

	1998	2002	Diferència
Nombre d'habitants	796.483	900.000	103.517
% saben parlar català	71,7%	76,7%	+5%
Saben parlar en català	571.078	609.300	119.222

QUATRE ANYS DE CONJUNTURA

Les Illes Balears resisteixen l'alentiment econòmic d'Europa

ONA

La crisi que pateix Alemanya i la major part de països europeus ha afectat el turisme i, consegüentment, l'economia de les Illes Balears que, això no obstant, segons dades de la Conselleria d'Hisenda ha resistit prou bé l'alentiment. Ha frenat el fort creixement d'anys anteriors, però ha continuat creant llocs de feina.

En plena campanya electoral, la Conselleria d'Hisenda i Pressuposts sortí al pas de les polèmiques sobre la situació econòmica de les Illes i de l'ocupació, per fer un quadre comparatiu dels darrers quatre anys amb relació a l'anterior legislatura. El propòsit de la conselleria era destacar la relativa bonança de la situació en comparació amb la interpretació de la crisi que es feia des del Partit Popular per motius electorals. Segons Mesquida, la legislatura del Pacte de Progrés ha estat brillant des del punt de vista de l'ocupació. Si més no s'ha incrementat el nombre de treballadors amb feina, han crescut les afiliacions a la Seguretat Social i ha disminuït el percentatge de desocupats.

Entre el 1996 i el 1999 la mitjana d'afiliats a la Seguretat Social va ser de 311.377 i els aturats un 7,78% de la població activa (un 11,03% segons l'EPA), mentre que en la darrera legislatura el nombre d'afiliats va augmentar en 54.000, l'atur se situà en un 5,88% (un 6,9% segons l'EPA). Segons el conseller d'Hisenda, Joan Mesquida, això demostra que les constants declaracions dels dirigents conservadors sobre la situació econòmica de les Illes podia ser qualificades de "catastrofisme infundat".

Certament, el 1996 les Illes Balears eren en una fase de fort escalfament que no s'aturà fins a mitjans de la legislatura passada, de manera que les sumes no són homogènies quan es fa mitjana de períodes la tendència dels quals és diferent. Però això, precisament, dona major rellevància a les xifres de l'atur, perquè, a pesar de l'alentiment, la creació de llocs de feina demostra la fortalesa de l'economia. En

EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA A LES ILLES BALEARS 1996-1999 | 1999-2002

ATUR REGISTRAT A LES ILLES BALEARS

Dades de l'INEM				
Mitjana anual d'aturats				
1995		35.993		
1996		30.006		
1997		27.465		
1998		24.794		
1999		21.832		
2000		21.280		
2001		22.700		
2002		25.917		
Mitjana període 1996-1999		26.024		
Mitjana període 1999-2002		22.932		
Disminució neta d'aturats		3.092		
Variació percentual		-12%		
	Població total	Aturats	%	% disminució
1998 ⁽¹⁾	769.483	24.794	3,11	
2002 ⁽²⁾	916.968	25.917	2,82	9,3
	Població activa	Aturats	%	% disminució
1998 ⁽¹⁾	343.887	24.794	7,2	
2002 ⁽²⁾	409.552	25.917	6,3	12,5
⁽¹⁾ Darrer any complet de gestió del Govern anterior				
⁽²⁾ Darrer any complet de gestió del Govern actual				
taxa d'atur		%		
1995		11,54		
1996		9,48		
1997		8,45		
1998		7,21		
1999		5,99		
2000		5,53		
2001		5,67		
2002		6,33		
Mitjana període 1996-1999		7,78	Població 1999	821.820
Mitjana període 1999-2002		5,88	Població 2002	916.968
Variació		-1,9	Increment	95.148
Variació percentual		-24,4	% variació	+12

EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA A LES ILLES BALEARS 1996-1999 | 1999-2002

ATUR REGISTRAT A LES ILLES BALEARS

Dades de l'EPA

Mitjana anual d'aturats	
1995	45.075
1996	44.200
1997	39.050
1998	38.075
1999	28.300
2000	23.675
2001	25.525
2002 ⁽¹⁾	29.800
Mitjana període 1996-1999	37.406
Mitjana període 1999-2002	26.825
Disminució neta d'aturats	10.581
Variació percentual	-28,3%

⁽¹⁾ Canvi en la metodologia de càlcul de l'EPA

taxa d'atur	%
1995	14,31
1996	13,31
1997	11,62
1998	11,12
1999	8,06
2000	5,90
2001 ⁽¹⁾	5,67
2002 ⁽¹⁾	7,34
Mitjana període 1996-1999	11,03
Mitjana període 1999-2002	6,91
Variació	-4,12
Variació percentual	-37,4

⁽¹⁾ Canvi en la metodologia de càlcul de l'EPA

EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA A LES ILLES BALEARS 1996-1999 | 1999-2002

AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL

Dades de la Tresoreria de la Seguretat Social

Mitjana anual d'aturats	
1995	275.888
1996	286.391
1997	297.536
1998	319.093
1999	342.491
2000	363.707
2001	377.926
2002	383.635
Mitjana període 1996-1999	311.377
Mitjana període 1999-2002	366.939
Increment d'afiliats	55.562
Variació percentual	+17,8%
Afiliats any 1998 ⁽¹⁾	319.093
Afiliats any 2002 ⁽²⁾	383.635
Increment d'afiliats	64.542
Variació percentual	+20%

⁽¹⁾ Darrer any complet de gestió del Govern anterior⁽²⁾ Darrer any complet de gestió del Govern actual

aquest sentit, l'increment del nombre de desocupats en els darrers dos anys demostra que l'economia ja no pot absorbir el fort contingent d'immigració que ha arribat i arriba encara a la nostra comunitat autònoma.

L'any 2002 les Balears varen ser la comunitat autònoma espanyola que registrà un menor creixement econòmic, d'acord amb el Centre de Predicció Econòmica (CEPREDE) que fa mitjana de diferents estimacions del PIB. Aquest fet es deu tant a la dependència exterior de l'economia il·lenca, molt superior al conjunt de l'espanyola, com a la crisi turística internacional que s'afegí a la crisi alemanya. I, sobre tot, és conseqüència d'un llarg període d'escalfament. El creixement absolut de les Balears seria, en aquest cas, prou superior encara que el d'altres autonomies que percentualment han crescut més de les Balears.

En qualsevol cas, pel que fa al turisme, la situació conjuntural, tot i que ha entrat en un període de decreixement en nombre de turistes- demostra que s'ha entrat en una certa recuperació. Les xifres de l'aeroport de principi de l'estiu tornen a ser positives respectes a l'any anterior. Les ofertes dels hotelers ha afavorit les reserves de darrera hora i, no obstant això, demostren que el mercat es pot recuperar. Els problemes, com s'ha dit moltes vegades, no són estrictament conjunturals sinó conseqüència d'un canvi d'hàbits entre els turistes que imposen la necessitat d'un nou model.

EVOLUCIÓ DE L'ATUR, 2003

GENER

L'atur augmenta a totes les comunitats autònomes excepte a Balears

Espanya	+3,21%
Aragó	+3,06%
Canàries	+6,24%
València	+5,38%
Balears	-1,07%

FEBRER

L'atur ha augmentat a 8 comunitats autònomes i ha disminuït a 9 comunitats. Balears ha liderat la disminució de l'atur el mes de febrer a tot Espanya.

Disminució de l'atur

Espanya	-0,47%
Catalunya	-1,12%
Canàries	-1,19%
València	+5,38%
Balears	-3,21%

MARÇ

L'atur dsiminueix per tercer mes consecutiu a Balears (única comunitat autònoma d'Espanya on succeeix).

Disminució de l'atur

Espanya	-0,8%
Balears	-2,65%
L'atur dsiminueix a 14 comunitats i augmenta a 3.	
Canàries	+0,24%
Madrid	+0,91%
Murcia	+0,74%

BITEL tancà el 2002 amb guanys

ONA

Per primera vegada des de la seva fundació, l'empresa pública BITEL tancà l'exercici amb beneficis, 235.000 euros, amb un volum de negoci superior als quatre milions. La seva principal activitat és de centre d'atenció telefònica (call center) i ocupa 173 treballadors

L'empresa pública de telecomunicacions, BITEL, va tancar l'exercici de 2002 amb xifres positives, un total de 235.146 euros, i és aquesta la primera vegada que assoleix guanys des que va ser creada el 1995. Així ho va informar el director general de Tecnologies i Comunicacions de les Balears, Carles Bona, qui va fer conèixer als mitjans de comunicació la nova seu de la societat on actualment fan feina 173 persones.

Bona, com a conseller delegat de BITEL informà que el volum de negoci del 2002 va ser de 4,1 milions d'euro, una xifra rècord. L'empresa compta amb un 51% de capital del Govern de les Illes Balears, un 39% de la Telefònica i el 10% restant de "Sa Nostra".

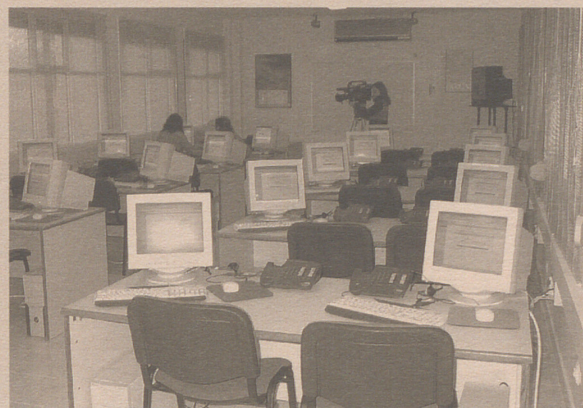
La nova seu compta amb una superfície total de 1.300 metres quadrats, on la major part del personal realitza tasques pròpies del denominat *call center*, una gran sala farcida d'ordinadors, on un centenar de persones responen les trucades dels ciutadans sobre qüestions sanitàries o altres serveis relacionats amb el Govern, com ara el de Cita prèvia a Renda àgil. També pel que fa a la sanitat la seva funció és concertar cites.

BITEL va ser creat el 1994 i s'instal·là al Passeig Marítim, des d'on alguns anys més tard es desplaçà a unes oficines del carrer Reverend Francesc Sitjar que són propietats de "Sa Nostra". Progressivament la seva tasca s'ha centrat en

programació per atendre les necessitats del Govern, endemés de l'esmentada de centre d'atenció telefònica al ciutadà. També realitza tasques de consultori i altres serveis professionals relacionats amb la informàtica i les telecomunicacions.

El centre -informà Carles Bona- és una eina que es dissenya a la carta i que serveix per a qualsevol tipus d'atenció al ciutadà que el client proposi. Com a exemples enumerà la gestió d'agendes, recollida de reserves i comandes, telemàrqueting, línies 900 o recerca de mercats.

L'empresa pública BITEL va ser creada amb un capital social de 50 milions de pessetes, si bé el 2002 s'amplià fins a un milió i mig d'euros per poder absorbir les pèrdues dels exercicis anteriors. Des del 1994 els presidents de BITEL foren Jaume Matas, Rosa Estaràs, Misericòrdia Ramon, Damià Cánoves i Príam Villalonga.

Avanthotel, sistema turístic en línia desenvolupat per l'IBIT

ONA

Avanthotel és un sistema de publicació, reserva i venda en línia de places d'establiments hotelers i de serveis turístics mitjançant TPV virtual desenvolupat per l'IBIT, la Fundació IBIT balear d'Innovació Tecnològica, mitjançant tecnologia Java i J2EE. Un programa que forma part de l'estratègia INNOBA del Govern de les Illes Balears i del programa europeu Innobal XXI.

El programa, que ja s'ha desenvolupat amb èxit a Menorca, per ASHOME, l'Associació Hotelera de Menorca, compta amb 76 establiments adherits, s'ha presentat també per a la platja de Palma i s'ha previst per a Eivissa i Formentera. La pàgina de Menorca es pot visitar a www.visitmenorca.com.

El projecte consisteix en la creació d'una eina per a la gestió i publicació *on-line* (via web) de places hoteleres, la qual cosa permet una adequació al mercat de totes les ofertes, d'una manera directa, és a dir, sense intermediaris.

Els potencials turistes que entren en aquestes pàgines podran veure i contractar la zona i els hotels elegits mitjançant tres o quatre operacions senzilles.

Platja de Palma.

Les Balears superen la mitjana estatal d'usuaris d'Internet

ONA

Les Balears són per sobre de la mitjana estatal en ús d'ordinadors domèstics i Internet. També en l'ús empresarial, i és igualment la comunitat autònoma que compta amb el percentatge més alt de pàgines web empresarials i la que més utilitza el correu electrònic. Aquestes dades varen ser presentades pel director territorial de Telefónica, Pedro Ortiz, en el decurs d'una conferència informativa sobre la comercialització de "Mundo ADSL", un nou producte d'aquesta companyia per promoure la banda ampla a l'àmbit familiar.

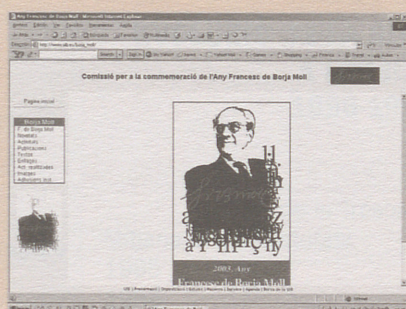
En el darrer any, que ha significat l'expansió de l'ADSL, els usuaris de banda ampla s'han incrementat a les Illes Balears en un 185%, mentre que la mitjana estatal se situava en el 150%. I en els primers mesos d'enguany ja s'havia incrementat un 28%, també superior a la resta de l'Estat. Això fa que les Balears siguin la cinquena comunitat en xifres absolutes amb 39.600 usuaris d'ADSL.

Tot i que la població de les Illes se situa entorn del 2% de tot l'Estat, el desenvolupament de la banda ampla és molt superior, amb un 3,2%, de la mateixa manera que també ho són les línies convencionals.

El nou producte ofert per Telefónica, "Mundo ADSL" es dirigeix sobretot a les famílies, atès que el 54% de les connexions ADSL de les Illes són a cases particulars i que un 42% corresponen a nous usuaris d'Internet. Per a aquestes persones "Mundo ADSL" no només és una connexió a la xarxa sinó que hi incorpora continguts i serveis.

Adreces a la xarxa

L'ANY MOLL A INTERNET

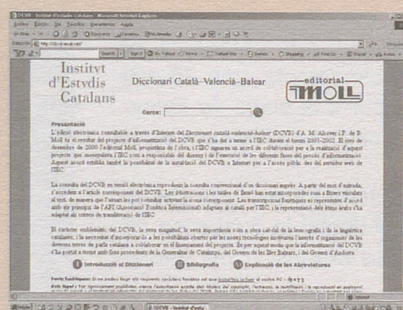
www.uib.es/borja_moll

L'edició electrònica del *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover-Moll ja es pot consultar a través d'Internet gràcies a l'acció conjunta de la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i el Govern andorrà, així com a la família Moll. Aquest és, sens dubte, un dels principals esdeveniments culturals de l'Any Moll, que commemora el centenari del naixement de l'il·lustre filòleg Francesc de Borja Moll.

El diccionari digital reproduïx el tipus de consulta convencional de qualsevol diccionari, segons la qual amb una paraula s'accedeix a l'article corresponent del DCVB que, en la seva edició impresa, consta de deu toms que foren publicats entre el

1926 i el 1968 després d'una llarga i intensa tasca lexicogràfica iniciada per mossèn Alcover i continuada per Moll.

Però aquesta no és l'única iniciativa corresponent a l'Any Moll. El Govern també ha participat en la creació d'altres dues pàgines, una específicament dirigida a commemorar el centenari i la segona a la divulgació de les Rondalles de Mallorca. També un CD que inclou el joc interactiu "Cinc minuts amb les paraules" amb preguntes relacionades amb els treballs de Francesc de B. Moll, i un "Atles Musical" que permet, a partir del mapa dels països catalans, seleccionar el dialecte de la llengua que es parla a cada territori i escoltar un fragment de grups, des de rock a folk, amb les corresponents variants lèxiques i fonètiques.

www.dcvb.iecat.net

FONOSANOSTRA 971 757 242

Des de qualsevol telèfon del món podreu realitzar una gran quantitat d'operacions amb tota agilitat i seguretat. De dilluns a dissabte, de 8:00 a 22:00 hores. Servei gratuït que podeu sol·licitar telefonant-hi.

www.sanostra.es

Tota la informació dels nostres productes i serveis a la nostra pàgina web on també, si ho desitjau, podeu comprar entrades per al cinema, consultar en temps real l'evolució dels mercats financers, etc.

CAIXERS AUTOMÀTICS

Més de 300 caixers a les Balears, perfectament senyalitzats. A qualsevol hora del dia i de la nit, els 365 dies de l'any.

SANOSTRA.NET

El servei de Banca Electrònica de "SA NOSTRA" us permet consultar còmodament els vostres contractes i fer les operacions més freqüents, a través d'internet. Donau-vos d'alta des de la nostra pàgina web.

MÉS DE 200 OFICINES

A tot arreu de les Balears, on més de 1.300 professionals de tota confiança us atendran i assessoraran personalment. Perquè tengueu "SA NOSTRA" sempre a mà.

"SA NOSTRA" sempre a mà

www.sanostra.es

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

TU ETS MESTRE

PERQUÈ ELS QUE VÉENEN DE FORA CONEGUIN I PARLIN EL CATALÀ, TU ETS EL MILLOR MESTRE. PARLA'LS EN CATALÀ.

Més de 65.000 persones que vénen de fora aprenen el català, cada any, amb els diversos programes d'ensenyament lingüístic. Ajuda'ls a practicar. Si els parles en català, els ajudaràs a integrar-se a la nostra cultura i, a més, contribuiràs al seu desenvolupament personal i professional.

el futur creix
a Catalunya →

Generalitat
de Catalunya

www.gencat.net